

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ : วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน)

นางสาวชนิดา เลิศสิทธิกุล

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROOF OF FACT IN CRIMINAL CASE BY SCIENTIFIC EVIDENCE : ANALYSIS OF THE CRIMINAL
PROCEDURE AMENDMENT (CRIMINAL EVIDENCE) BILL

Miss Chanida Lertsitthikul

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

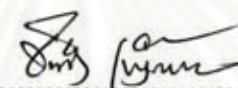
Faculty of Law

Chulalongkorn University

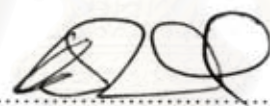
Academic Year 2006

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ : วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน)
โดย	นางสาวชนิดา เลิศสิทธิกุล
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ศาสตราจารย์ (พิเศษ) จรัญ ภักดีธนากุล

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อริติพันธุ์ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ มัทยา จิตติรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ (พิเศษ) จรัญ ภักดีธนากุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ อรรถพล ใหญ่สว่าง)

..... กรรมการ
(พล.ต.ต. เลียง นุยประเสริฐ)

ชนิดา เลิศสิทธิกุล : การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์: วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) (PROOF OF FACT IN CRIMINAL CASE BY SCIENTIFIC EVIDENCE: ANALYSIS OF THE CRIMINAL PROCEDURE AMENDMENT (CRIMINAL EVIDENCE) BILL. อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ มัทยา จิตติรัตน์, อ.ที่ปรึกษาร่วม : ศาสตราจารย์ (พิเศษ) จรัญ ภักดีธนากุล. 174 หน้า.

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความสำคัญในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในคดีอาญา ดังจะเห็นได้จาก พยานหลักฐานในสถานที่เกิดการกระทำผิด เช่น เล็บ, เส้นผมหรือขน, คราบเลือด, คราบอสุจิ ฯลฯ สามารถนำไปตรวจพิสูจน์ได้โดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อทราบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด

การนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาของไทยในปัจจุบันยังมีปัญหาอยู่หลายประการ เช่น ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในการบังคับให้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ หรือบังคับเก็บตัวอย่างสิ่งส่งตรวจประเภท เลือด เนื้อเยื่อ ฯลฯ จากร่างกายผู้ต้องหา, ปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานการรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

ดังนั้น รัฐจึงได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับแนวคิดและหลักเกณฑ์การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับต่างประเทศในประเด็นสำคัญ เช่น การบัญญัติกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐบังคับเก็บตัวอย่างสิ่งส่งตรวจจากร่างกายผู้ต้องหาได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ, การให้รัฐเป็นฝ่ายรับภาระด้านค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ผู้เขียนเห็นว่า หากร่างพระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ จะช่วยให้การนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาของไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ภาควิชานิติศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....ชนิดา.....

ปีการศึกษา.....2549.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4686222934 : MAJOR LAWS

KEY WORD: SCIENTIFIC EVIDENCE/ LAW OF EVIDENCE/ CRIMINAL CASE

CHANIDA LERTSITTHIKUL: PROOF OF FACT IN CRIMINAL CASE BY SCIENTIFIC EVIDENCE: ANALYSIS OF THE CRIMINAL PROCEDURE AMENDMENT (CRIMINAL EVIDENCE) BILL. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. MATTAYA JITTIRAT, THESIS COADVISOR : PROF. JARUN PAKDEETHANAKUL, 174 pp.

Scientific evidence plays significant roles in proving guilt or innocence of the accused in criminal cases. Evidence collected from the crime scenes, e.g. finger nails, hair, body hair, blood stains and semen stains, can be processed by scientific method in order to determine the offender of the crime.

The use of scientific evidence to prove facts in criminal cases in Thailand faces a number of difficulties, for example, the question of authority of governmental officers to process scientific evidence or collect intimate samples, such as blood or tissue, from the body of the suspects or the accused and the standard by which scientific evidence is admitted and weighted in criminal cases.

In light of such difficulties, the Government has proposed the Criminal Procedure Amendment (Criminal Evidence) Bill. In this thesis, the Criminal Procedure Amendment (Criminal Evidence) Bill is analysed by comparison with the theory and rules of the proof of facts in criminal case by scientific evidence adopted in various foreign jurisdictions.

Based on the author analysis, the author has concluded that the Criminal Procedure Amendment (Criminal Evidence) Bill contains provisions which conform to the rules of the proof of facts in criminal case by scientific evidence adopted in other jurisdictions, for example, the Criminal Procedure Amendment (Criminal Evidence) Bill authorises governmental officers to collect intimate samples from the body of the suspects or the accused without violating their constitutional rights and freedom and provides that the Government will be responsible for the costs of processing scientific evidence. In the author's opinion, the Criminal Procedure Amendment (Criminal Evidence) Bill, if enacted, will increase the efficiency of the proof of facts in criminal case in Thailand.

Field of study.....**LAW S**.....Student's signature.....*Chanida L.*
 Academic year2006.....Advisor's signature.....*Mattaya Jittirat*
 Co-advisor's signature.....*Jarun Pakdeethanakul*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี โดยความกรุณาจากท่านรองศาสตราจารย์ มัทยา จิตติรัตน์ ที่ให้ความเมตตาสละเวลารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมทั้งได้ให้คำแนะนำ และให้แนวความคิดอันเป็นแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ (พิเศษ) จรัญ ภัคดีธนากุล เป็นอย่างสูง ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และได้กรุณาให้ข้อมูลตลอดจนคำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร. อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ ท่านอาจารย์ อรรถพล ไชยสุว่ง และท่านพลตำรวจตรีเลี้ยง หุยประเสริฐ ที่ให้ความกรุณารับเป็นประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งทุกท่านกรุณาสละเวลา และได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา อันเป็นที่รักและเคารพยิ่ง ซึ่งได้เป็นกำลังใจแก่ผู้เขียน ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งได้ให้การสนับสนุนผู้เขียนในทุกด้านด้วยดีตลอดมา

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณ นายสุทธิพงษ์ คูหาเสน่ห์ ที่ให้ความช่วยเหลือผู้เขียนจัดทำบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ และขอขอบคุณเพื่อนๆ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้กำลังใจและความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนเสมอ

คุณความดีอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนท่านผู้เขียนตำราที่ได้นำมาอ้างอิงและเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีข้อผิดพลาดบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และขออภัยมาไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	5
1.5 สมมติฐานของการวิจัย.....	6
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
บทที่ 2 พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์กับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา.....	8
2.1 การรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาของศาลไทยในปัจจุบัน.....	9
2.2 การนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ในคดีอาญา.....	18
2.2.1 พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์.....	20
2.2.2 พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และนิติวิทยาศาสตร์.....	22
2.2.3 ตัวอย่างเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทาง วิทยาศาสตร์ที่สำคัญในปัจจุบัน.....	30
2.2.3.1 เทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA Fingerprint).....	30
2.2.3.2 ระบบการตรวจลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ.....	40
2.2.3.3 เครื่องจับเท็จ (Polygraph).....	41
2.2.3.4 เทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานด้วยวิธีอื่นๆ.....	43
2.2.4 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทาง วิทยาศาสตร์.....	45

2.3 การรับฟังและชี้แจงนำนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาของศาล.....	47
2.3.1 การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา.....	48
2.3.2 การชี้แจงนำนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา.....	52
2.4 ตัวอย่างคดีที่นำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาของศาลไทย.....	56
2.4.1 คดีฆาตกรรมนางสาวเจนจิรา พลอยอ่องนศรี.....	58
2.4.2 คดีฆาตกรรมแพทย์หญิงผิงผ่อง บุณยเกษมสันติ.....	60
2.4.3 คดีฆาตกรรมนายดาบตำรวจสุวิชัย รอดวิมุต	61
2.5 อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	62
2.5.1 การแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน.....	62
2.5.2 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน).....	66
บทที่ 3 กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์.....	69
3.1 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศในระบบคอมมอนลอว์ (Common Law).....	70
3.1.1 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	70
3.1.1.1 อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาในคดีอาญา.....	73
3.1.1.2 การรับฟังและชี้แจงนำนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของศาลสหรัฐอเมริกา.....	86
3.1.2 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศอังกฤษ.....	104

3.1.2.1	อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาในคดีอาญา.....	105
3.1.2.2	การรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศอังกฤษ.....	108
3.1.3	การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศออสเตรเลีย.....	112
3.2	การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law)	119
3.2.1	การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศฝรั่งเศส.....	120
3.2.2	การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศเยอรมนี.....	127
บทที่ 4	วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) และแนวทางการนำหลักเกณฑ์การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในประเทศไทย.....	129
4.1	ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงพยานหลักฐาน).....	130
4.1.1	ปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน.....	130
4.1.2	ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์กับตนเอง.....	135
4.1.3	ปัญหาความชอบด้วยบทสันนิษฐานเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาตามรัฐธรรมนูญ.....	137
4.2	ประเภทของคดีอาญาที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จากร่างกายของบุคคล.....	139
4.2.1	ประเภทคดีอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสั่งตรวจพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์.....	139

4.2.2 ประเภทคดีอาญาซึ่งศาลเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งตรวจ	
พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์.....	141
4.3 ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์.....	142
4.4 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์.....	143
4.5 ปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรักษาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์.....	146
4.6 ปัญหาความโปร่งใสของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์.....	148
4.7 ปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์.....	152
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	156
5.1 บทสรุป.....	156
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	166
รายการอ้างอิง.....	170
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	174

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในประเทศไทยส่งผลให้คดีอาญาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น ทำให้การดำเนินคดีอาญาเพื่อพิสูจน์ความจริงของคดีและนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษเป็นไปได้อย่างยากลำบากมากขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาต้องมีการพิสูจน์ความจริงจนปราศจากเหตุอันควรสงสัย (Proof beyond a reasonable doubt) ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริงโดยอาศัยพยานหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องในคดี ซึ่งคดีอาญาที่เกิดขึ้นปัจจุบันนี้อาชญากรหรือผู้กระทำผิดได้พัฒนารูปแบบของการกระทำความผิด ตลอดจนมีวิธีการทำลาย ปกปิด ซ่อนเร้นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้อย่างแนบเนียนมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ก็ได้พัฒนาขึ้นมากเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์วัตถุ สิ่งของ ร่องรอย รวมไปถึงการพิสูจน์บุคคลในรูปแบบของการตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ซึ่งปัจจุบันสามารถตรวจได้จากคราบเลือด คราบอสุจิ เส้นผม หรือแม้แต่เยื่อบุข้างแก้มก็เพียงพอในการนำมาตรวจแล้ว ความถูกต้องแม่นยำของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากบุคคลทั่วไปแทบทุกประเทศในโลก และได้นำมาใช้เพื่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาอย่างแพร่หลายมากขึ้น ถือได้ว่ามีประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างมาก

องค์การภาครัฐซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงมีความจำเป็น ต้องพัฒนาประสิทธิภาพของการสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ นอกจากจะอาศัยพยานบุคคลซึ่งเป็นประจักษ์พยานในคดี พยานวัตถุและพยานเอกสารทั่วไปแล้ว ต้องนำเอาวิธีการตรวจสอบพยานหลักฐานด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นพยานหลักฐานทางชีวภาพที่ได้จากบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีทั้งผู้เสียหาย ผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือ

การตรวจสอบพยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุ เช่น คราบเลือด รอยนิ้วมือ รอยฟัน ฯลฯ ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในความแม่นยำ น่าเชื่อถือ เป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่าต่อการพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือความผิดของบุคคลมาใช้ในการประกอบในการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาด้วย

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ นอกจากจะทำให้ความจริงปรากฏและทำให้สามารถระบุตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงได้แล้วนั้น ยังมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา เพราะการพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถทำให้ผู้บริสุทธิ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้รับการปล่อยตัวโดยเร็ว บางกรณีอาจทำให้ไม่ต้องถูกดำเนินคดี หรือกรณีที่ถูกดำเนินคดีไปแล้วก็จะทำให้คดีเสร็จไปโดยเร็วยิ่งขึ้น

การนำวิธีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุติธรรมแห่งกฎหมายรองรับ และกฎหมายที่กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้พบว่ามี ความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ โดยในภาพรวมการนำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในหลายๆ ประเทศยังไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว แต่มักจะใช้รูปแบบผสมผสานกันเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประเทศที่นำเทคโนโลยีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงด้วยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหลายประเทศด้วยกันทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส เยอรมนี เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่หลายประเทศมักประสบอยู่เสมอเมื่อนำเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ ซึ่งกฎหมายของแต่ละประเทศจะให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในประเทศนั้นๆ

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันมีการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญามากขึ้น ดังจะเห็นได้จากคดีตัวอย่างหลายคดีที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา เช่น คดีฆาตกรรมแพทย์หญิงฉัตรพร บุญเกษมสันติ คดีนายห้างทอง ธรรมวัฒน์ เป็นต้น นอกจากนี้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขสถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ก็ยังใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการค้นหาตัวผู้ก่อความไม่สงบในเหตุการณ์ต่างๆอีกด้วย

อย่างไรก็ดี การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยยังมีปัญหาอีกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในการบังคับตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในกรณีที่ไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี ปัญหาว่าในชั้นใดของการดำเนินคดีอาญาที่จะจัดให้มีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ ปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ว่าควรจะเป็นภาระแก่ฝ่ายใด ปัญหาเกี่ยวกับการจัดระบบงานขององค์กรหรือสถาบันที่มีหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการกลั่นกรองพยานหลักฐานที่ได้มาก่อนที่จะนำไปตรวจพิสูจน์ และปัญหาการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของศาล

ปัจจุบันได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน โดยได้เพิ่มบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ให้มีหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา ผู้เสียหาย ตลอดจนบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น เพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ และนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความจริงที่เกิดขึ้นในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นชั้นสืบสวนสอบสวนเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิด หรือในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในคดีอาญา อันเป็นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่ดังกล่าวข้างต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐานในส่วนที่เกี่ยวกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าว จะมีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐอย่างชัดเจนในการแสวงหาสิ่งส่งตรวจจากร่างกายผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับอำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา แต่การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาว่ามีความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด และยังมีประเด็นปัญหาที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนว่า บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมนี้จะขัดหรือแย้งกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน หรือการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและวิธีปฏิบัติในการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาของต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้งในด้านการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาและด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อที่จะเข้าใจถึงหลักการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีอาญาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์
2. เพื่อที่จะทราบถึงแนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล
3. เพื่อที่จะทราบหลักเกณฑ์การตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาด้วยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของต่างประเทศทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และระบบกฎหมายซีวิล ลอว์ ซึ่งได้แก่ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี

4. เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของรูปแบบและหลักเกณฑ์การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาด้วยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน)

5. เพื่อให้ทราบแนวทางการนำเอาวิธีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาด้วยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยจะศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอันเนื่องมาจากการขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและเหมาะสม และศึกษาถึงหลักเกณฑ์แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายของต่างประเทศซึ่งได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างมาตรการที่จะทำให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจถึงหลักการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีอาญาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

2. ทำให้ทราบถึงแนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล

3. ทำให้ทราบหลักเกณฑ์การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาด้วยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี

4. ทำให้ทราบถึงความเหมาะสมของรูปแบบและหลักเกณฑ์การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาด้วยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน)

5. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการนำเอาวิธีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาด้วยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

1.5 สมมติฐานของการวิจัย

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความสำคัญในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในคดีอาญา ดังจะเห็นได้จาก พยานหลักฐานในสถานที่เกิดการกระทำ ความผิด เช่น เล็บ, ผม, คราบเลือด, คราบอสุจิ ฯลฯ สามารถพิสูจน์ได้โดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ว่า ผู้กระทำความผิดเป็นใคร ดังนั้นจึงมีการแก้ไขปรับปรุงร่างกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ แต่ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ยังคงมีปัญหาที่ควรศึกษาอีกหลายประการ เช่น ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญา, ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการกลั่นกรองพยานหลักฐานที่ได้มาก่อนจะนำไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ และ ปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของศาล เป็นต้น จึงควร

ศึกษาวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวประกอบกับแนวทางการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา จากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามกฎหมายต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการ แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา โดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ต่อไป

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้ทำการศึกษาและค้นคว้าวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ตั๋วบทกฎหมาย, บทความ , ตำราทางวิชาการ, การให้ความเห็นของนักวิชาการจากการประชุมสัมมนาในโอกาสต่างๆ, คำพิพากษาศาลฎีกา ตลอดจนข้อมูลทางสถิติจากหน่วยงานต่างๆของภาครัฐ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์กับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญานั้น กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (Law of Evidence) ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในทางอรรถคดีในชั้นศาล โดยมีหลักพื้นฐานของเรื่องกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานว่า ศาลสามารถที่จะวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงได้ 4 ทางด้วยกันคือ¹

1) ข้อเท็จจริงที่ได้จากคำรับ (Admission) ของคู่ความในศาล คือเมื่อคู่ความได้ยอมรับข้อเท็จจริงกันอย่างไร ในความรับรู้ของศาลแล้ว ข้อเท็จจริงนั้นย่อมฟังได้เป็นยุติโดยไม่ต้องใช้พยานหลักฐาน

2) ข้อเท็จจริงที่วินิจฉัยได้โดยอาศัยบทกฎหมายที่วางบทสันนิษฐานเด็ดขาดเอาไว้หรือหลักกฎหมายปิดปากไม่ให้เกิดกรณีเถียงข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่น (Absolute or Irrebuttable Presumption) กล่าวคือ หากข้อเท็จจริงใดตรงตามหลักที่กฎหมายวางข้อสันนิษฐานเด็ดขาดเอาไว้แล้ว คู่ความจะได้เถียงหรือนำพยานหลักฐานอื่นมานำสืบเพื่อให้เห็นเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของสังคม เมื่อถือว่าข้อเท็จจริงใดเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่อาจโต้แย้งได้แล้ว ไม่เพียงคู่ความเท่านั้นที่จะโต้แย้งเป็นอย่างอื่นไม่ได้ แม้แต่ศาลเองก็ไม่อาจโต้แย้งได้เช่นเดียวกัน ศาลจะต้องวินิจฉัยไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น

3) ข้อเท็จจริงที่สามารถวินิจฉัยได้โดยอาศัยความรู้ทั่วไปของศาลเอง หรือที่เรียกว่า ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไป (Generally known fact) เป็นข้อเท็จจริงที่ศาลสามารถใช้ความรู้ทั่วไปของศาลวินิจฉัยชี้ขาดได้เองโดยไม่ต้องอาศัยกฎหมาย ไม่ต้องอาศัยคำรับของคู่ความ ไม่ต้องไปอาศัยพยานหลักฐาน เป็นข้อเท็จจริงที่คนทั่วไปในสังคมรู้ได้เช่นเดียวกัน จึงไม่ต้องเสียเวลานำพยานหลักฐานมาพิสูจน์กัน สามารถใช้ความรู้ของศาลวินิจฉัยไปได้เลย

¹ ทรัพย์ ภักดิ์ธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2548), หน้า 3-5.

4) ข้อเท็จจริงที่ได้โดยพยานหลักฐาน (Evidence) ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในทางอรรถคดี โดยให้คู่ความนำพยานหลักฐานมานำสืบต่อศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี อาจกล่าวได้ว่า โดยหลักทั่วไปแล้วปัญหาข้อเท็จจริงในแต่ละคดีนั้นจะต้องตัดสินโดยใช้พยานหลักฐานมาพิสูจน์ ส่วนกรณีที่ไม่ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ใน 3 ข้อข้างต้นนั้นเป็นข้อยกเว้น

สำหรับการพิจารณาคดีอาญา ประเด็นที่ศาลจะต้องพิจารณาตัดสินคดีคือ จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาจริงหรือไม่ ซึ่งการตัดสินว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่นั้น โดยหลักแล้วหน้าที่นำสืบหรือภาระการพิสูจน์จะตกอยู่แก่โจทก์ เพราะโจทก์เป็นฝ่ายกล่าวอ้างว่าจำเลยกระทำความผิด โจทก์จึงต้องนำสืบในทุกประเด็นที่เป็นองค์ประกอบของความผิดนั้น และจำเลยในคดีอาญาได้รับประโยชน์จากบทสันนิษฐานทั่วไปตามรัฐธรรมนูญว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ โจทก์จึงต้องพิสูจน์หักล้างบทสันนิษฐานนั้น² ทั้งนี้พยานหลักฐานที่โจทก์ในคดีอาญาจะนำมาสืบพิสูจน์ต่อศาลนั้น โดยมากจะเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งพยานหลักฐานที่แสวงหามานั้นจะรับฟังลงโทษจำเลยได้หรือไม่เพียงใด ตกเป็นภาระแก่ศาลที่จะวินิจฉัยและชี้แนะนักพยานหลักฐานนั้นๆ ในการตัดสินชี้ขาดคดี

2.1 การรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาของศาลไทยในปัจจุบัน

“การรับฟังพยานหลักฐาน” (Admissibility of Evidence) เป็นหลักในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลอย่างหนึ่ง ที่พิจารณาว่าพยานหลักฐานอย่างใดบ้างที่สามารถนำสืบได้หรือไม่ได้ ถ้าคู่ความนำเอาพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้เข้ามาสืบ กฎหมายก็จะห้ามไม่ให้สืบ ถ้ามีการตรวจพบว่าพยานหลักฐานชิ้นไหนเป็นพยานที่รับฟังไม่ได้ ศาลก็จะไม่อนุญาตให้นำเข้าสืบ หรือถ้าไม่มีการตรวจพบในตอนที่จะนำเข้าสืบทำให้สามารถนำพยานหลักฐานนั้นสืบเข้ามาในสำนวนความของศาลได้ แต่ในตอนที่จะพิพากษาคดี ศาลก็ต้องมาวิเคราะห์พยานหลักฐานแต่ละชิ้นเสียก่อนว่า ชิ้นใดเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ ชิ้นใดเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ ชิ้นที่เป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ก็จะถูกตัดออกไป ไม่สามารถที่จะนำมาใช้ประกอบการวินิจฉัย

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 225.

ข้อเท็จจริงในคดีนั้นๆได้³ โดยการรับฟังพยานหลักฐานนั้นมีผลต่อขั้นตอนการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีด้วย

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญานั้น โดยหลักแล้วพยานหลักฐานทุกชนิดที่มีคุณสมบัติบ่งชี้ถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีนั้นๆได้ ถือเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ (admissible evidence) แต่หลักดังกล่าวนี้มีข้อยกเว้นอยู่ว่า ถ้ามีกฎหมายบทใดบทหนึ่งบัญญัติหรือวางหลักเกณฑ์ห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานชนิดใด ประเภทใดไว้ พยานหลักฐานชนิดนั้น ประเภทนั้นก็จะเข้าลักษณะเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ (inadmissible evidence) ต้องถูกตัดทิ้งไปจะนำเข้ามาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีไม่ได้ กฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานในระบบของไทยมีหลายกรณี รวมเรียกชื่อกฎหมายเหล่านั้นว่า “บทตัดพยานหลักฐาน” หรือที่ตรงกับหลักกฎหมายพยานหลักฐานของต่างประเทศที่เรียกว่า “exclusionary rules”⁴

ฉะนั้น ในการวิเคราะห์ว่าพยานหลักฐานใดจะรับฟังได้หรือไม่ได้ในคดีหนึ่งๆ นั้นจึงต้องพิจารณาจากบทตัดพยานเป็นสำคัญ กล่าวคือต้องสำรวจดูกฎหมายว่ามีบทกฎหมายบทใดตัดพยานหลักฐานประเภทใด ชนิดใด เอาไว้บ้าง ซึ่งระบบกฎหมายของไทยมีบทตัดพยานอยู่หลายบท ดังนี้

1) บทตัดพยานหลักฐานที่เป็นเท็จหรือปลอม⁵

บทตัดพยานหลักฐานบทนี้ไม่มีเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ถือเป็นหลักกฎหมายทั่วไปของทุกประเทศ ทุกระบบกฎหมาย พยานหลักฐานเท็จ พยานหลักฐานปลอมนำมาใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงในทางคดีไม่ได้ ถ้าสามารถพิสูจน์ได้ว่าพยานหลักฐานชี้ใดเป็นพยานหลักฐานเท็จหรือปลอม พยานหลักฐานชี้เช่นนั้นจะต้องถูกตัดทิ้งจากคดีทันทีที่ไม่สามารถรับฟัง หรือนำเข้ามาสืบในคดีได้เลย

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 249.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 251-252.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 255.

2) บทตัดพยานหลักฐานที่ฟุ่มเฟือย (superfluous) ประวิงให้ชักช้า (undue delaying) หรือไม่เกี่ยวแก่ประเด็นแห่งคดี (irrelevant)

บทตัดพยานดังกล่าวนี้ มีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 86 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดฟุ่มเฟือยเกินสมควร หรือ ประวิงให้ชักช้า หรือไม่เกี่ยวแก่ประเด็น ให้ศาลมีอำนาจงดการสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้น หรือ พยานหลักฐานอื่นต่อไป” ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวนี้ได้อนุโลมนำมาใช้กับคดีอาญาด้วย ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15

นอกจากนี้ บทตัดพยานที่ไม่เกี่ยวแก่ประเด็นแห่งคดีนั้น มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87 ว่า “ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานใด เว้นแต่ (1) พยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในคดีที่จะต้องนำสืบ...” และมาตรา 104 ซึ่งบัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจเต็มที่ในอันที่จะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสืบนั้น จะเกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอให้เชื่อฟังเป็นยุติได้หรือไม่ แล้วพิพากษาคดีไปตามนั้น” จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าว ให้อำนาจศาลที่จะไม่ยอมรับการนำเสนอ พยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีเสียแต่ในชั้นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งอนุโลมนำมาใช้ในคดีอาญาดังนั้น พยานหลักฐานที่จะนำมาสืบต้องเป็น พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี (Relevancy)

หลักในเรื่องการนำสืบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่จะต้องนำสืบนี้ เป็น หลักสากลตรงกับกฎหมายคอมมอนลอว์ เรื่อง Relevancy กล่าวคือในระบบการพิจารณาคดีเพื่อ รับฟังพยานหลักฐานจากคู่ความนั้น ศาลย่อมจะต้องรับฟังเรื่องที่เกี่ยวข้องในคดีเท่านั้น โดยหลักที่ ใช้พิจารณาว่าพยานหลักฐานใดเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีที่จะต้องนำสืบหรือไม่ ส่วนใหญ่จะ พิจารณาจากประเด็นพิพาทเป็นหลัก ซึ่งตรงกับหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ที่เรียกว่า materiality หรือ in issue อย่างไรก็ตาม คำว่า “พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีที่จะต้องนำสืบ” เป็น คำที่มีความหมายกว้าง ยากที่จะกำหนดหลักตายตัวลงไปได้ว่าพยานหลักฐานใดที่เกี่ยวข้อง กับข้อเท็จจริงในคดี กรณีจึงต้องพิจารณาเป็นคดีๆ ไป แล้วแต่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้นๆ ส่วนศาล ในระบบกฎหมายกลุ่มที่ใช้ประมวล (Civil Law) มักจะไม่ค่อยมีปัญหาในการแปลความกฎหมาย

เรื่องนี้มากนัก เพราะในกรณีที่มีปัญหาคาบเกี่ยวก็จะรับ (admit) พยานหลักฐานนั้นไว้ก่อนแล้ว ค่อยวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานนั้นรับฟังได้หรือไม่ ซึ่งศาลไทยส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติเช่นนี้⁶

3) บทตัดพยานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ (Rule against illegally obtained evidence)⁷

สำหรับบทตัดพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบนี้ มีแนวคิดที่แตกต่างกันอยู่ 2 แนวคิด ระหว่างแนวคิดที่เห็นว่าควรแยกระหว่างการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่รัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานออกจากการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาที่เกิดขึ้น ไม่ควรจะนำเอาการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่มาทำให้การวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีต้องผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง ซึ่งแสดงได้อย่างชัดเจนโดยพยานหลักฐานนั้นอยู่แล้ว อันเป็นแนวความคิดที่เห็นไปในทางที่จะไม่ให้มีบทตัดพยานหลักฐานบทนี้ กับแนวความคิดในทางที่สองที่ว่า ถึงแม้พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยไม่ชอบจะเป็นพยานหลักฐานที่พิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้ก็ตาม แต่การที่เจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ไปแสวงหาพยานหลักฐานมาด้วยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็ทำให้การรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวนี้จะกลายเป็นการไปส่งเสริมสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่นิยมที่จะใช้วิธีการนอกกฎหมายหรือผิดกฎหมายมากขึ้น ผลเสียย่อมจะเกิดแก่สังคมมากกว่าที่จะเกิดผลเสียในคดีโดยการตัดพยานหลักฐานชิ้นนั้นไป

ทั้งสองแนวความคิดดังกล่าวต่างตั้งอยู่บนประโยชน์สาธารณะ (Public Interests) ด้วยกันทั้งคู่ แต่ก็ขัดแย้งกันมาโดยตลอด กฎหมายในเรื่องนี้ของประเทศจึงมักจะไม่เขียนหรือบัญญัติกฎหมายเป็นการตายตัวไปในทางใดทางหนึ่ง กล่าวคือ ไม่มีประเทศใดวางหลักกฎหมายในเรื่องนี้ให้เป็นการเด็ดขาดไปในด้านใดด้านหนึ่งว่า ถ้าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบแล้วต้องตัดทิ้งทั้งหมด ห้ามมิให้รับฟังทั้งสิ้นโดยไม่มีข้อยกเว้นเลย และในขณะเดียวกันก็ไม่มีประเทศใดบัญญัติให้รับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบนี้ทั้งหมดโดยไม่คำนึงว่าการกระทำโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่จะมี

⁶ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเกรนโกรว จำกัด, 2542), หน้า 118-120.

⁷ จรัญ ภัคศิธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 256-274.

ความรุนแรงและกระทบกระเทือนทำให้เสียหายต่อสังคมมากน้อยแค่ไหน กฎหมายในเรื่องนี้ของทุกประเทศมักวางหลักเกณฑ์ไว้ในลักษณะที่ยืดหยุ่นให้สามารถปรับใช้ได้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณีไป

บทตัดพยานในเรื่องนี้ของไทยมีกฎหมายบัญญัติรับรองไว้ทั้งในรัฐธรรมนูญและในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 243 วรรคสอง ซึ่งอนุโลมมาใช้ในปัจจุบันตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ได้บัญญัติว่า “ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง คุกคามาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้” ซึ่งเป็นการจำกัดเฉพาะพยานหลักฐานประเภทถ้อยคำของบุคคลเท่านั้น

นอกจากนี้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นบทตัดพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบอยู่ 3 มาตราด้วยกัน คือ

มาตรา 226 “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น” ตามบทบัญญัติมาตรานี้เป็นการจำกัดพยานหลักฐานทุกประเภทที่เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น โดยต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แม้ว่าพยานหลักฐานนั้นจะมีคุณสมบัติที่สามารถพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ก็ตาม

มาตรา 84 วรรคสี่ “ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับ แล้วแต่กรณี” มาตรานี้เป็นกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 ซึ่งเริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม 2547 โดยวางหลักเกณฑ์ให้เห็นว่า คำให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญานั้น ห้ามไม่ให้เอามาใช้เป็นพยานหลักฐานพิสูจน์

ความผิดของเขา ห้ามทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นศาล โดยไม่คำนึงเลยว่าผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา นั้นได้ให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมดังกล่าวไปโดยสมัครใจโดยแท้ก็ตาม

มาตรา 134/4 วรรคท้าย บัญญัติว่า “ถ้อยคำใดๆที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตาม มาตรา 134/1 มาตรา 134/2 และมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้” บทบัญญัติดังกล่าวนี้เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ในปี พ.ศ.2547 เช่นเดียวกัน ซึ่งบทกฎหมายนี้ใช้กับคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน หลักจากที่ผู้จับได้นำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อเท็จจริงที่ถูกกล่าวหาให้เขาทราบตามมาตรา 134 ถ้าไม่แจ้งข้อหาให้ถูกต้องอาจทำให้การสอบสวนเสียไป

นอกจากการแจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา 134 แล้ว ก่อนที่จะสอบปากคำผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามมาตรา 134/1, 134/2, 134/3 และ 134/4 วรรคหนึ่งให้ครบถ้วนก่อน จึงจะสอบปากคำผู้ต้องหา นั้นได้โดยชอบ แล้วจึงจะสามารถเอาคำให้การในชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาไปเป็นพยานหลักฐานยันเขาในชั้นศาลได้ ถ้าพนักงานสอบสวนไม่ได้ปฏิบัติให้ครบถ้วนถูกต้อง เช่น ในคดีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุยังไม่เกิน 18 ปี ซึ่งมาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง บังคับให้ต้องตรวจสอบว่าเขามีทนายความช่วยเหลือในทางคดีหรือไม่ ถ้าไม่มี พนักงานสอบสวน ต้องตั้งหรือจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหานั้นก่อน หากพนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามบทกฎหมายดังกล่าว ก็จะมีผลตามมาตรา 134/4 วรรคท้าย คือห้ามมิให้นำเอาถ้อยคำ หรือคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนไปเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาคนนั้น ถือว่า คำให้การของผู้ต้องหาในกรณีนี้เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ทั้งยังเป็นถ้อยคำของบุคคลที่เกิดจากการกระทำอันมิชอบของพนักงานสอบสวน ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 243 วรรคสอง ด้วย

4. บทตัดพยานบอกเล่า (Rule against Hearsay)

พยานบอกเล่า หรือ Hearsay เป็นหลักกฎหมายเก่าแก่ของคอมมอนลอว์ เป็นบทตัดพยานซึ่งไม่ประสงค์จะให้พยานหลักฐานอันมีลักษณะเป็น พยานบอกเล่า เข้าสู่สำนวนของศาล

ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาคดีโดยศาลหรือลูกขุน กฎว่าด้วยการห้ามรับฟังพยานบอกเล่าจะมีผลบังคับใช้เสมอ⁸

พยานบอกเล่า หมายความว่า พยานหลักฐานใดก็ตามที่แสดงถึงคำกล่าว (Statement) ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยที่ไม่ได้นำตัวบุคคลผู้กล่าวมาเบิกความโดยตรงต่อศาล โดยความประสงค์ในการนำสืบพยานหลักฐานนั้นเพื่อแสดงให้เห็นว่าเนื้อความหรือเรื่องราวในข้อความนั้นเป็นความจริง⁹

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดหลักเกณฑ์การห้ามรับฟังพยานบอกเล่าไว้ใน Federal rules of Evidence (FRE) ข้อ 801, 802 โดยให้ความหมายว่า พยานบอกเล่า (Hearsay) หมายถึง คำกล่าวถึงข้อเท็จจริงใดๆที่กระทำนอกศาล แล้วมีการนำเสนอคำกล่าวนั้นต่อศาลโดยบุคคลอื่น ซึ่งมีไม่ใช่ผู้ที่กล่าวถ้อยคำในคำกล่าวนั้น แต่ถ้ามิได้มุ่งพิสูจน์ความจริงของข้อความที่กล่าว ก็ไม่เป็นพยานบอกเล่า เหตุที่ห้ามศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา รับฟังพยานบอกเล่า เนื่องจากคู่ความจะขาดสิทธิในการถามค้านในเนื้อหาและความเป็นจริง เพราะผู้ที่กล่าวข้อความนั้นมิได้มาเบิกความต่อศาล ทำให้น้ำหนักและความน่าเชื่อถือของพยานลดน้อยลง แต่ในบางกรณีก็มีความจำเป็นที่ต้องรับฟังพยานบอกเล่า เพราะขาดพยานหลักฐานและบางกรณีพยานบอกเล่าก็มีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือไม่น้อยไปกว่าพยานหลักฐานโดยตรง เช่น พยานบอกเล่าที่เป็นคำรับ (admission) , คำกล่าวที่เป็นปฏิปักษ์ต่อประโยชน์ของตนเอง หรือ คำกล่าวของผู้ใกล้จะตาย เป็นต้น

ตามหลักกฎหมายอังกฤษ พยานบอกเล่าอาจปรากฏในรูปของคำเบิกความ หรือ เอกสาร หรือแม้แต่กริยาท่าทางก็เป็นพยานบอกเล่าได้ เหตุผลที่ศาลอังกฤษไม่รับฟังพยานบอกเล่า มีอยู่หลายประการ เช่น พยานบอกเล่าไม่ใช่พยานที่ดีที่สุดตามหลัก Best Evidence Rule อาจมีการสร้างพยานหลักฐานเท็จได้ และศาลไม่เห็นอกก็ปฏิกิริยาของผู้บอกเล่า เหมือนกรณีที่พยานมาเบิกความต่อศาลด้วยตนเอง ข้อความที่เล่าต่อกันมาก็อาจมีการคลาดเคลื่อนได้ เหล่านี้เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาในคดีอาญาที่ห้ามรับฟังพยานบอกเล่าก็มีอยู่จำนวนไม่น้อย เช่น

⁸ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 200.

⁹ จรัญ ภัคดิธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 275.

ข้อความในเอกสารมหาชน, คำบอกกล่าวของผู้ใกล้ตาย, คำรับของคู่ความและคำรับสารภาพ, ข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีก่อน, ข้อความที่เกี่ยวข้องและอธิบายข้อเท็จจริงในประเด็น, คำกล่าวในทันทีและเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในประเด็น, คำกล่าวเกี่ยวกับสภาพจิตใจ อารมณ์ สภาพร่างกายของผู้กล่าว¹⁰

สำหรับประเทศไทย ในคดีอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้เขียนบทตัดพยานบอกเล่าไว้โดยตรง ซึ่งกรณีนี้มีความเห็นของนักกฎหมายไทยในทางปฏิบัติแยกเป็นสองทาง ทางหนึ่งเห็นว่า เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะก็ให้เอาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 (2) ซึ่งกำหนดว่า “ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลใดเว้นแต่ บุคคลนั้น... (2) เป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยินหรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง...” มาใช้ในคดีอาญาโดยอนุโลมโดยผ่านประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 15

ส่วนความเห็นที่สองเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานไว้โดยเฉพาะแล้วในมาตรา 226 นั้นเอง โดยต้องแปลความว่า ถ้าเป็นพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ ก็ให้รับฟังได้หมด ไม่ว่าจะประจักษ์พยานหรือพยานบอกเล่าก็ตาม ไม่ว่าจะพยานหลักฐานชั้นหนึ่งหรือชั้นสอง ไม่ว่าจะพยานหลักฐานโดยตรงหรือพยานหลักฐานพหุเหตุแวดล้อมกรณี จึงไม่อนุโลมเอาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 (2) มาใช้ในคดีอาญา¹¹

บทตัดพยานบอกเล่าของไทยนั้นเน้นที่ตัวพยานบุคคลว่าผู้ที่จะมาเบิกความนั้นต้องเป็นคนที่ได้ยิน ได้ทราบข้อความนั้นมาเองโดยตรง กล่าวคือต้องเป็นประจักษ์พยาน กฎหมายจำกัดเฉพาะพยานบุคคลเท่านั้น สำหรับบันทึกคำให้การพยานในชั้นสอบสวน บันทึกคำให้การผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน แม้จะอยู่ในรูปของพยานเอกสาร ในทางปฏิบัติก็ถือว่าเป็นพยานบอกเล่าซึ่งต้องห้ามรับฟัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 (2) ประกอบประมวล

¹⁰ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2545), หน้า 265-276.

¹¹ จรัญ ภัคดิธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 282-283.

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 15 อย่างไรก็ดี ยังมีบางกรณีที่ศาลไทยยอมรับฟังพยานบอกเล่าได้ดังเห็นได้จากคำพิพากษาฎีกา เช่น คำกล่าวของผู้ใกล้จะตาย , คำกล่าวอันเป็นปฏิบัติต่อผลประโยชน์ของตนเช่นเดียวกับหลักพยานบอกเล่า (Hearsay) ของประเทศอังกฤษ

5. พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประวัติอาชญากรรมหรือความประพฤติในทางชั่วร้ายของจำเลยในคดีอาญา ต้องห้ามไม่ให้รับฟังมาใช้ในการพิสูจน์ความผิดในคดีปัจจุบันของจำเลย

การนำสืบประวัติและการกระทำในอดีตของจำเลยในคดีอาญาถือว่าเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งในคดีอาญา ซึ่งคู่ความนำมาสืบเพื่อแสดงให้เห็นว่าจำเลยได้มีความประพฤติชั่วร้ายหรือเป็นคนที่เคยกระทำความผิดหรือเคยได้รับโทษมาก่อน ซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวถือเป็นพยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวแก่ประเด็นแห่งคดี เนื่องจากประเด็นในคดีอาญาคือจำเลยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่เท่านั้น แต่การนำสืบเกี่ยวกับความประพฤติชั่วร้ายของจำเลยในบางครั้งก็ช่วยในการพิจารณาคดีของศาลได้ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นมูลเหตุจูงใจ (Motive) ในการกระทำความผิดของจำเลยได้ หรือแสดงให้เห็นความคล้ายคลึงกับลักษณะการกระทำความผิดในครั้งก่อนกับครั้งนี้ ฉะนั้นการนำสืบพยานหลักฐานที่แสดงถึงความประพฤติชั่วร้ายของจำเลยจึงมีผลต่อการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลด้วย

การนำสืบถึงนิสัยความประพฤติชั่วร้ายของจำเลยในคดีอาญามาพิสูจน์กันในศาลนั้น ทั้งฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลยจะเป็นฝ่ายยกขึ้นกล่าวอ้างก็ได้ ถ้าเป็นเรื่องเฉพาะเกี่ยวกับชื่อเสียงความประพฤติส่วนตัวของจำเลยแล้ว ส่วนมากจำเลยจะอ้างว่าตนเป็นคนดี ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ซึ่งโจทก์ก็ต้องนำสืบหักล้างให้เห็นว่าความจริงจำเลยไม่ได้เป็นคนดีอย่างที่แสดงต่อศาล ทั้งนี้โดยหลักทั่วไปแล้ว โจทก์ไม่อาจนำสืบได้ว่าจำเลยมีนิสัยความประพฤติชั่วร้าย รวมทั้งว่าจำเลยเคยต้องโทษทางอาญามาก่อนด้วย เป็นหลักห้ามไม่ให้รับฟังพยานหลักฐานที่แสดงถึงความประพฤติชั่วร้ายของจำเลย¹²

¹² โอสถ โกศิน, คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยเชชม, 2501), หน้า 153 - 154.

2.2 การนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา

พยานหลักฐานอาจจัดแบ่งเป็นประเภทได้หลายลักษณะ ตามแต่วัตถุประสงค์ของผู้แบ่งและกฎเกณฑ์ที่ใช้แบ่ง เช่น แบ่งเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นการแบ่งประเภทตามวิธีการนำพยานหลักฐานเข้าสืบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรืออาจแบ่งเป็นพยานชั้นหนึ่ง และพยานชั้นสอง , พยานโดยตรง (Direct Evidence) กับ พยานประพัตติเหตุแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) เป็นต้น¹³ ซึ่งในที่นี้จะขอแบ่งประเภทของพยานหลักฐานออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) **พยานบุคคล** คือ บุคคลที่มาให้การด้วยปากต่อหน้าศาล เบิกความต่อศาลถึงข้อเท็จจริงที่ตนได้ประสบพบเห็นหรือทราบมา เป็นคนที่จะรู้เห็นเหตุการณ์อันเป็นข้อเท็จจริงในคดี และได้มาเบิกความต่อหน้าศาลในฐานะพยาน¹⁴ ซึ่งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังพยานบุคคลของศาลไว้ว่า พยานบุคคลที่ศาลจะรับฟังได้นั้นต้องเป็นบุคคลที่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้และเป็นผู้ที่ได้ยินหรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง และหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ต้องนำมาใช้ในคดีอาญาด้วยโดยอาศัยมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พยานบุคคลนั้นมีฐานะเป็นพยานหลักฐานโดยตรง (Direct Evidence) ซึ่งพยานหลักฐานโดยตรง คือ พยานหลักฐานที่พิสูจน์ตรงถึงข้อเท็จจริงหรือข้อสำคัญที่มุ่งเถียงในประเด็นโดยตรงในคดีแพ่ง และเป็นพยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของ

¹³ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ) , 2542 หน้า 7-10.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 139.

จำเลย¹⁵ เนื่องจากพยานบุคคลนั้นอยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ รู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง คำให้การของพยานบุคคลต่อสิ่งที่ตนพบเห็นมา เชื่อกันว่าจะใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นมากที่สุด

อย่างไรก็ดี ในความเป็นจริงของคดีต่างๆที่เกิดขึ้น ย่อมเป็นไปได้ที่จะมีพยานบุคคลรู้เห็นถึงเหตุการณ์นั้นๆ ถึงขั้นที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในคดีอาญาได้ ทุกคดี และแม้จะมีประจักษ์พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์จริงก็ยังคงมีข้อจำกัดในการจดจำข้อมูล หรือมีการบิดเบือนข้อเท็จจริงได้ ดังนั้น พยานบุคคลจึงมิได้หมายความว่าถึงแต่เพียงประจักษ์พยานเท่านั้น หากแต่หมายความรวมถึง พยานบอกเล่า พยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (Expert Witness) ด้วย

2) พยานเอกสาร หมายถึง ข้อความใดๆในเอกสารที่มีการอ้างอิงเป็นพยาน โดยอาศัยการสื่อความหมายของข้อความนั้นพิสูจน์ความจริง¹⁶ ซึ่งข้อความที่ใช้ในการพิสูจน์ความจริงดังกล่าวไม่จำเป็นต้องปรากฏอยู่ในเอกสารหรือกระดาษเท่านั้น อาจเป็นข้อความที่ปรากฏอยู่ในวัตถุอย่างอื่นก็ได้ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าการนำวัตถุชิ้นนั้นเข้ามานำเสนอต่อศาลก็เพื่อนำสืบถึงข้อความที่ปรากฏอยู่เท่านั้น ก็ถือว่าวัตถุดังกล่าวเป็นพยานเอกสารเช่นกัน ขณะเดียวกันเอกสารใดที่นำเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์สิ่งอื่นอันมิใช่ข้อความที่ปรากฏในเอกสารนั้น เช่น การอ้างลายมือชื่อในเอกสารเพื่อพิสูจน์ว่าเป็นลายมือชื่อที่จำเลยทำปลอมขึ้นในความผิดฐานปลอมเอกสาร ดังนี้เป็นการอ้างในฐานวัตถุพยานหาใช่พยานเอกสารไม่

3) พยานวัตถุ หมายถึง สิ่งของใดๆที่คู่ความอ้างอิงให้ศาลตรวจดูเพื่อประโยชน์แก่คดีของตน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับพยานเอกสารดังที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า เอกสาร

¹⁵ ธีรสุทธิ พันธุ์ฤทธิ์, “หลักการชี้แจงนำหน้าพยานหลักฐาน”, บทบัญญัติ 61 (มกราคม 2548) : หน้า 207.

¹⁶ เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 197.

ฉบับหนึ่งอาจเป็นพยานเอกสารหรือพยานวัตถุก็ได้สุดแต่วัตถุประสงค์ในการอ้าง ถ้าเป็นการเพื่อให้ศาลดูข้อความในเอกสารก็เป็นพยานเอกสาร แต่ถ้าเป็นการอ้างเพื่อให้ศาลดูรูปลักษณะของเอกสารก็เป็นพยานวัตถุ

พยานวัตถุมีความสำคัญมากในคดีอาญา เพราะเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดในการพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงบางประเด็นได้เกิดขึ้น เช่น ยาเสพติด หรือไม้ของกลางในคดี ปลอกกระสุนปืน บาดแผลที่ถูกทำร้าย สถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น¹⁷

2.2.1 พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Evidence) หมายถึง พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์หรือวิจัย เช่น ในทางฟิสิกส์ (Physics) ทางเคมี (Chemistry) หรือทางชีววิทยา (Biology) เป็นต้น¹⁸ โดยผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เกิดจากการนำเอาพยานวัตถุที่ได้จากที่เกิดเหตุ เช่น ปลอกกระสุนปืน คราบเลือด หรือพยานวัตถุที่ได้จากตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องสงสัยไปตรวจสอบวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้ผลการตรวจ อันจะนำไปสู่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ดังนั้นการนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ต่อศาลจึงเป็นการเสนอในรูปของพยานความเห็นหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert Witness) เนื่องจากต้องอาศัยการประมวลผล การวิเคราะห์ของผู้มีความรู้ผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์จึงจะได้ผลสรุปจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ชิ้นนั้นๆ เช่น ในการตรวจคราบเลือดที่พบในที่เกิดเหตุเพื่อตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอของคนร้าย ผู้เชี่ยวชาญจะต้องนำตัวอย่างคราบเลือดนั้นไปทำการวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการจึงจะได้ผลลัพธ์คือ ลายพิมพ์ดีเอ็นเอของเจ้าของคราบเลือดนั้น เมื่อจะ

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 203.

¹⁸ ประมุข สุวรรณสร, “พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์”, บทบัญญัติ 25 (มกราคม 2511) : หน้า 31.

นำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาเสนอต่อศาลจึงต้องนำเสนอในรูปของพยานเอกสารซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้บันทึกผลการวิเคราะห์ดังกล่าวไว้พร้อมทั้งต้องให้พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นมาเบิกความให้การต่อศาลในฐานะเป็นพยานบุคคลลักษณะหนึ่งด้วย ซึ่งพยานบุคคลประเภทนี้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เรียกว่า “พยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ”¹⁹ เนื่องจากวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์แห่งความจริง (Fact) สามารถพิสูจน์ได้ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมาก และเป็นพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ (Reliability)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญาก็คือการค้นหาความจริง เพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมาย ซึ่งโดยปกติแล้วคู่ความแต่ละฝ่ายย่อมมีสิทธิโดยอิสระที่จะอ้างพยานหลักฐานใดก็ตามที่กฎหมายอนุญาตมานำเสนอต่อศาลเพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตน อาจเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะพิสูจน์ โดยยึดหลักการนำพยานหลักฐานที่ดีที่สุดมานำสืบ เดิมเชื่อว่าพยานบุคคลจะเป็นผู้รู้เห็นข้อเท็จจริงใกล้ชิดที่สุด หรือที่เรียกว่าประจักษ์พยานที่มาเบิกความต่อศาลโดยตรง ภายใต้คำความศักดิ์สิทธิ์ของการสาบาน คู่ความฝ่ายตรงข้ามและศาลสามารถสังเกตอากัปกริยา และถูกถามคำถามโดยฝ่ายตรงข้าม ซึ่งถือเป็นหลักประกันความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลนั้น แต่พยานบุคคลก็มีข้อเสีย กล่าวคือ กระบวนการในการรับรู้ การจดจำของพยาน การถ่ายทอดเรื่องราวที่ตนรับรู้ให้แก่ผู้อื่น อีกทั้งปัจจัยอื่นๆ เช่น เพศ วัย การศึกษา ที่จะทำให้คำให้การของพยานนั้นมีความน่าเชื่อถือมากน้อยไม่เท่ากัน ประกอบกับบางกรณีพยานบุคคลอาจเบิกความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงอันมีสาเหตุมาจากอคติต่างๆ เช่น ความกลัว ความรักใคร่ ความอาฆาต ผลประโยชน์ การรับสินบน เป็นต้น²⁰ นอกจากนี้ในคดีความผิดอาญาที่ร้ายแรงต่างๆ เช่นคดีฆาตกรรม มักเป็นคดีที่ยากแก่การหาประจักษ์พยานผู้รู้เห็นการกระทำความผิดมาเป็นพยาน ซึ่งอาจเกิดจากการฆ่าปิดปากพยาน หรือบางกรณีอาจไม่มีพยานรู้เห็นเหตุการณ์โดยจริงๆ ก็ได้

¹⁹ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243.

²⁰ แอล ดู ปาร์ตและวิจิตร ลุสิตานนท์, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐานและจิตวิทยา, หน้า 192.

ส่วนพยานเอกสารนั้น มีข้อดีคือไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานแค่ไหน ข้อความในเอกสารก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง แต่ข้อเสียก็คือเอกสารไม่ได้เกิดขึ้นเองจะต้องมีบุคคลทำเอกสารนั้นขึ้นมาซึ่งไม่มีสิ่งใดที่จะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นจะทำเอกสารตามความจริงหรือทำเอกสารเท็จ มีปัญหาในเรื่องของการปลอมแปลงเอกสาร และเอกสารก็สามารถถูกทำลายลงได้โดยง่ายอีกด้วย

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงได้ถูกนำมาใช้เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญามากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากโดยคุณลักษณะของตัวพยานหลักฐานเองซึ่งส่วนใหญ่จะได้อาจจากการนำเอาพยานวัตถุที่เก็บได้จากที่เกิดเหตุ หรือตรวจพิสูจน์จากศพ เป็นสิ่งที่มีความชัดเจนในตัวเอง และหลักวิชาการที่นำมาวิเคราะห์พยานหลักฐานนั้นก็เป็นที่ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่ามีความแน่นอน เชื่อถือได้ ซึ่งกระบวนการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นมีหลักวิชาการเกี่ยวกับการพิสูจน์พยานหลักฐานหรือนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง และมีองค์กรหน่วยงานของภาครัฐที่ทำหน้าที่ในด้านนี้โดยเฉพาะแตกต่างจากการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยอาศัยพยานบุคคล, พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุทั่วไป ดังมีรายละเอียดที่ควรศึกษาดังนี้

2.2.2 พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และนิติวิทยาศาสตร์

จากที่ได้ศึกษาความหมายของ “พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์” หรือ Scientific Evidence มาแล้ว จะเห็นได้ว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นไม่ได้เข้าสู่การรับรู้ของศาลโดยตัวพยานหลักฐานนั่นเอง หากแต่จะเข้าสู่การรับรู้ของศาลโดยผ่านทางความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ทำการตรวจวิเคราะห์และประมวลผลโดยผ่านกรรมวิธีและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะได้ผลการตรวจพิสูจน์ว่าพยานหลักฐานนั้นบ่งบอกถึงอะไรในคดีที่เกิดขึ้น เช่น ถ้าเป็นการตรวจคราบเลือดเพื่อระบุว่าคราบเลือดที่พบในที่เกิดเหตุ นั้นเป็นของจำเลยหรือไม่ ศาลไม่สามารถที่จะดูคราบเลือดแล้วทราบได้ว่าเลือดนั้นเป็นของใคร แต่ผู้เชี่ยวชาญสามารถใช้วิธีการตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อทราบถึงลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ (DNA Fingerprinting) ทำให้สามารถระบุได้ว่าคราบเลือดนั้นเป็นของผู้ใด ซึ่งศาสตร์ที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน

ต่างๆเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นการพิสูจน์ลายนิ้วมือ การตรวจเกี่ยวกับอาวุธ การชันสูตรศพ ชันสูตรบาดแผล รวมเรียกว่า “นิติวิทยาศาสตร์”

นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) ตามนิยามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2530 นั้น คำว่า “นิติวิทยาศาสตร์” หมายถึง “วิชาว่าด้วยการนำหลักวิทยาศาสตร์มาประยุกต์เพื่อแก้ไขปัญหาตามกฎหมายและพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวแก่คดีความ” หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า นิติวิทยาศาสตร์ก็คือวิทยาศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกฎหมาย เพื่อเสริมสร้างความยุติธรรมทางกฎหมายให้แก่ประชาชน เป็นวิชาการที่กว้างขวางประยุกต์จากวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆมากมาย²¹

นิติวิทยาศาสตร์จำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท²² คือ

1. **นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ** ได้แก่ วิชาพิสูจน์หลักฐาน (Criminalistics) รวมถึงการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

การพิสูจน์หลักฐาน หรือ Criminalistics ตามคำอธิบายของสมาคมนักพิสูจน์หลักฐานแห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Association of Criminalists) ซึ่งได้ให้ไว้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2506 มีว่า “Criminalistics is that profession and scientific discipline to the recognition, identification and evaluation of physical evidence by application of the natural sciences to law-science matter” ซึ่งสามารถถอดความหมายได้ว่า “การพิสูจน์หลักฐาน กฎเกณฑ์ทั้งทางวิชาชีพและทางวิทยาศาสตร์ซึ่งมุ่งในการให้การรับรอง การชี้เฉพาะ การจำแนก

²¹ พงศกรณ ชูเวช, การพิสูจน์หลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2531), หน้า 2.

²² อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์และคณะ, นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสืบสวนสอบสวน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ดาวฤกษ์ จำกัด, 2545), หน้า 2.

และการตีความหมายของพยานวัตถุโดยนำวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ในกรณีที่เกี่ยวข้องระหว่างกฎหมายกับวิทยาศาสตร์”²³ หมายความว่า เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งซึ่งอาศัยกฎเกณฑ์ ทฤษฎีต่างๆของวิทยาศาสตร์หลายสาขา เช่น เคมี ฟิสิกส์ ชีววิทยา มารวมกันแล้วประยุกต์ใช้ เป็นวิธีการตรวจพิสูจน์วัตถุพยาน เพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์ในการตรวจพิสูจน์การกระทำความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา

ดังนั้น การพิสูจน์หลักฐานจึงจัดได้ว่าเป็นวิชาการสาขาหนึ่งที่มีสายใยเชื่อมโยงเอาหลักเกณฑ์ทฤษฎีต่างๆ มารวมเข้าด้วยกัน เป็นหลักทฤษฎีที่มีหัวใจสำคัญอยู่ที่²⁴

- การจำแนก (Individualization) ซึ่งเป็นการจัดประเภท การแสดงให้เห็นความแตกต่าง ซึ่งเป็นการจำแนกออกก่อนที่จะมาถึงขั้นของการชี้เฉพาะ
- การชี้เฉพาะ (Identification) ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่จะจัดให้สิ่งของที่มีตัวตนสิ่งหนึ่งให้ไปรวมอยู่ในประเภทหรือจำพวกที่ได้กำหนดขอบเขตหรือคุณลักษณะตายตัวเอาไว้แล้ว โดยคุณลักษณะมี 2 ประเภท ได้แก่ คุณลักษณะโดยทั่วไป (Class Characteristics) และคุณลักษณะเฉพาะ (Individual Characteristics) ตัวอย่างเช่น รอยรองเท้า นั้นลักษณะของพื้นรองเท้าตลอดจนรุ่นหรือแบบของบริษัทผู้ผลิตจัดว่าเป็นคุณลักษณะโดยทั่วไป ซึ่งเป็นรากฐานของการชี้เฉพาะ ส่วนลักษณะของการสึกหรอหรือร่องรอยความเสียหายจากการไถ้ใช้งานนั้นจัดเป็นคุณลักษณะเฉพาะซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้บ่งบอก Identity เป็นต้น

สรุปได้ว่าการพิสูจน์หลักฐานนั้นมีจุดมุ่งหมายในการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ผนวกเข้ากับประสบการณ์และความชำนาญมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ในกรณีที่เกี่ยวข้องระหว่างกฎหมายและวิทยาศาสตร์ โดยขอบเขตของการพิสูจน์หลักฐานมีดังนี้²⁵

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

²⁴ แหล่งที่มา <http://www.forensic.police.go.th/page05.html>.

²⁵ แหล่งที่มาเดียวกัน.

- (1) การตรวจลายนิ้วมือฝ่ามือและฝ่าเท้า รวมทั้งระบบตรวจลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ (AFIS)
- (2) การตรวจเอกสาร ได้แก่ การตรวจหมึกพิมพ์ ตรวจลายเซ็น ลายมือเขียน ตรวจอายุเอกสาร เป็นต้น
- (3) การตรวจอาวุธปืน และกระสุนปืน (Forensic Ballistics)
- (4) การตรวจสถานที่เกิดเหตุและการถ่ายรูป (Crime Scene Investigation)
- (5) การตรวจทางเคมีและฟิสิกส์ (Forensic Chemistry & Physics)
- (6) การตรวจพยานวัตถุทางชีววิทยา (Biological Trace Evidence)

ประโยชน์ของการตรวจพิสูจน์หลักฐาน²⁶ ได้แก่

- (1) การตรวจเพื่อชี้เฉพาะ เป็นการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์แล้วแสดงผลการตรวจว่าใช่หรือไม่ใช่ เช่น การตรวจพิสูจน์คราบโลหิต หามุมโลหิต คราบอสุจิ เขม่าปืน ยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น
- (2) การตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบ เป็นการตรวจเปรียบเทียบวัตถุพยาน แล้วให้ความเห็นทางวิชาการ เช่น การตรวจพยานเอกสารต่างๆ ได้แก่ การตรวจเปรียบเทียบลายนิ้วมือ ลายเซ็น ตัวอักษรพิมพ์ดีด ตรวจเปรียบเทียบเส้นผม เส้นขน เส้นใย ฯลฯ
- (3) การให้ความเห็นทางด้านวิชาการ เป็นการตรวจสถานที่เกิดเหตุในคดีต่างๆ โดยปกติพยานหลักฐานจะถูกทำลายไปเป็นส่วนมาก แต่ร่องรอยและวิธีการที่คนร้ายกระทำ อาจจะสามารถสืบบอกถึงสาเหตุของกระทำผิดหรือชี้แนวทางกระทำของคนร้ายได้ โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญ ทางด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐาน นอกจากนั้น วัตถุพยานบางอย่างแม้จะมีน้อยหรือ

²⁶ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์และคณะ, นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสืบสวนสอบสวน, หน้า

ขนาดเล็กมาก ที่พบในสถานที่เกิดเหตุ เมื่อทำการตรวจวิเคราะห์จะสามารถบอกแนวทางที่จะสืบสวนหาตัวผู้กระทำผิดไปในทางที่ถูกต้อง และมีความรวดเร็วได้

2. **นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์** โดยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่างๆมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น นิติวิทยาศาสตร์ในประเภทนี้จึงประกอบด้วยกันหลายสาขา เช่น²⁷

1) **นิติเวชศาสตร์ (Legal Medicine หรือ Forensic Medicine)** หมายถึง วิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการแพทย์ที่นำมาใช้ในการพิสูจน์ความจริง และยังรวมถึงวิชากฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และการประกอบวิชาชีพของแพทย์ด้วย ในปัจจุบันได้มีการแบ่งลักษณะวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานนิติเวชศาสตร์นี้ออกเป็นกลุ่ม ดังนี้ คือ

ก. **นิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology)** หมายถึง การตรวจชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายรวมทั้งการตรวจวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องด้วยทั้งหมด เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ซึ่งงานของการชันสูตรศพนั้นประกอบด้วยจุดประสงค์ใหญ่ๆ ดังนี้ คือ การพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใคร (Identification) การประเมินว่าผู้ตายเสียชีวิตมานานเท่าไร และการหาสาเหตุของการเสียชีวิต (Cause of death) ซึ่งรวมถึงการบอกว่าผู้ตายเสียชีวิตในลักษณะใด (Manner of death) ถูกฆ่าตาย ฆ่าตัวตาย หรือเป็นอุบัติเหตุ²⁸

ข. **นิติเวชคลินิก (Clinical Forensic Medicine)** หมายถึง การตรวจทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยคดีทั้งหมด เป็นการตรวจและให้ความเห็นเกี่ยวกับการตรวจรักษาผู้ป่วยที่มีความผิดปกติ เช่น การตรวจบาดแผล การตรวจร่างกายผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศ การตรวจผู้ป่วยหรือผู้ที่มีประกันชีวิต ผู้บาดเจ็บที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแรงงาน ซึ่งอาจจะต้องประกอบด้วยแพทย์ในหลายสาขาในการตรวจ

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

²⁸ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, **นิติเวชศาสตร์ : การชันสูตรศพ**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2544), หน้า 14-15.

ค.นิติจิตเวช (Forensic Psychiatry) คือ การตรวจสภาพจิตของผู้ป่วยที่มีคดี โดยอาจเป็นผู้ต้องหาหรือเป็นผู้เสียหายในคดีนั้นเอง โดยหลักการคือ เป็นการตรวจสภาพจิตว่ามีความผิดปกติอย่างใดหรือไม่ รวมถึงขณะกระทำความผิดมีสภาวะของจิตใจเป็นเช่นใด เพราะหากเป็นโรคจิตขณะกระทำความผิดก็ต้องมีการยกเว้นโทษให้ ซึ่งในปัจจุบันตำรวจได้นำความรู้ด้านนี้มาปรับใช้ในการนำผู้ต้องหาที่สารภาพว่ากระทำความผิดมาให้แพทย์ตรวจว่าสภาพจิตใจเป็นปกติหรือไม่ ร่างกายไม่มีบาดแผล แสดงว่าไม่ได้ถูกตำรวจทำร้ายร่างกายเพื่อรับสารภาพ ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนี้จะช่วยทำให้กระบวนการสอบสวนไม่หยุดชะงัก เมื่อจำเลยอ้างว่าถูกตำรวจทำร้ายร่างกายเพื่อรับสารภาพ²⁹

ง.นิติพิษวิทยา (Forensic Toxicology) เป็นการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเพื่อหาสารพิษ ยาพิษจากศพ หรือส่วนของศพ หรือจากวัตถุพยานอื่น

จ.นิติเซโรโลยี (Forensic Serology) เป็นการตรวจทางห้องปฏิบัติการที่ตรวจวินิจฉัยเลือดและน้ำคัดหลั่ง (Secretion) การตรวจหาหมู่เลือด หมู่เนื้อเยื่อ หมู่ของโปรตีนในน้ำเหลือง ตลอดจนตรวจหาหมู่ของแอนติเจน การตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลหรือพิสูจน์ความเป็นพ่อแม่ลูก ตรวจพิสูจน์คราบเลือด เป็นต้น

ฉ.เวชศาสตร์การจราจร (Traffic Medicine) เป็นการตรวจวิเคราะห์สาเหตุของอุบัติเหตุที่เกิดจากปัจจัยของคนเจ็บ คนเมา หรือหลับใน ปัจจัยของรถ เช่น รถเบรคแตก หรือจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อม มีการตรวจร่างกายผู้ขับขี่ยานพาหนะ การตรวจหาความเมาโดยการวิเคราะห์หาปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดในคดีจราจร เป็นต้น

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

ซ.การตรวจพยานวัตถุทางชีววิทยา (Biological Trace Evidence) ได้แก่ การตรวจพิสูจน์สิ่งที่จะเป็นพยานหลักฐานในคดีต่างๆ ได้แก่ การตรวจเส้นผม เส้นขน คราบอสุจิ คราบเลือด คราบน้ำลาย

ซ.กฎหมายการแพทย์ (Medical Law) คือ กฎหมายที่เกี่ยวกับวิชาชีพแพทย์ โดยเฉพาะ เป็นกฎหมายที่เข้ามาตรวจสอบควบคุมดูแลการดำเนินการทางการแพทย์เพื่อไม่ให้มีการทำผิดกฎหมายนอกเหนือไปจากการควบคุมจริยธรรมไปด้วย เช่น กฎหมายเกี่ยวกับปลูกถ่ายอวัยวะโดยนำอวัยวะของผู้ที่อยู่ในภาวะแกนสมองตาย (Brainstem death) ไปใช้ในการปลูกถ่ายอวัยวะให้กับบุคคลอื่น เป็นต้น³⁰

2) นิติวิศวกรรมศาสตร์ (Forensic Engineering) เป็นการใช้ความรู้และประสบการณ์ทางวิศวกรรมศาสตร์มาใช้ประโยชน์แห่งกฎหมาย เช่น การศึกษาเกี่ยวกับต้นเหตุต่างๆที่เกิดขึ้นว่าควรจะเป็นความรับผิดชอบของผู้ใด การศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของเพลิงไหม้ ลักษณะการลุกลามและสาเหตุของการระเบิด เป็นต้น

3) นิติทันตวิทยา (Forensic Odontology) เป็นการนำความรู้ทางทันตวิทยามาใช้ในกระบวนการยุติธรรม เช่น การตรวจพิสูจน์ฟันที่พบในสถานที่เกิดเหตุที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก โดยนำมาเปรียบเทียบกับฟิล์มเอกซเรย์จากประวัติการทำฟัน เพื่อยืนยันว่าผู้เสียชีวิตเป็นใคร

4) นิติเภสัชวิทยา (Forensic Phamacology) เป็นการนำความรู้เกี่ยวกับยามาใช้ในกระบวนการยุติธรรม เช่น ยาพิษ ยาที่มีผลต่อจิตและประสาท ยาที่เป็นอันตราย เป็นต้น

³⁰ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, “เปิดแฟ้มนิติวิทยาศาสตร์”, อัปเดต 15 (ตุลาคม 2543) : หน้า

5) นิติมนุษยวิทยา (Forensic Anthropology) เป็นสาขาวิชาในการตรวจวิเคราะห์เกี่ยวกับกระดูก โครงร่างมนุษย์ เพื่อให้สามารถบอกอายุ เพศ เชื้อชาติ ของโครงร่างของผู้ตายที่ไม่อาจทราบได้จากสภาพร่างกายที่หลงเหลืออยู่ได้ว่าเป็นผู้ใด

6) นิติกีฏวิทยา (Forensic Entomology) เป็นการศึกษาถึงแมลงและหนอนที่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น การพิสูจน์ชนิดของแมลงในศพ ซึ่งจะนำไปสู่ระยะเวลาในวงจรชีพ และทำให้ทราบเวลาตายโดยประมาณของศพนั้นได้

นิติวิทยาศาสตร์มีหลายสาขาและแต่ละสาขาก็มีคุณประโยชน์ต่อการพิสูจน์พยานหลักฐานที่มีในคดีอาญาแตกต่างกันไป การนำเอานิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญามีขอบเขตโดยทั่วไป ดังนี้³¹

- 1) การตรวจสถานที่เกิดเหตุ และการถ่ายรูป (Crime Scene Investigation and Forensic)
- 2) การตรวจลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า (Fingerprint, Palmprint, Footprint)
- 3) การตรวจเอกสาร (Document) เช่น การตรวจลายเซ็น ลายมือเขียน
- 4) การตรวจอาวุธปืน และกระสุนปืนของกลาง (Forensic Ballistics)
- 5) การตรวจทางเคมี (Forensic Chemistry) เช่น การตรวจวิเคราะห์ห้องค์ประกอบทางเคมีของสารต่างๆ
- 6) การตรวจทางฟิสิกส์ (Forensic Physics) เช่นการตรวจร่องรอยการเฉี่ยวชนรถ

³¹ แหล่งที่มา <http://www.barascientific.com/bscnews/forum/Forensic>.

7) การตรวจทางชีววิทยา (Biological Trace Evidence) เช่น การตรวจเส้นผม เลือด อสุจิ

8) การตรวจทางนิติเวช (Forensic Medicine) ได้แก่ งานนิติพยาธิ งานนิติวิทยา งานชีวเคมี งานพิสูจน์บุคคล งานภาพการแพทย์

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นสาขาใดของนิติวิทยาศาสตร์ก็ตาม ต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การนำความรู้ทางวิชาการวิทยาศาสตร์มาผนวกเข้ากับประสบการณ์และความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญเพื่อประโยชน์ของกระบวนการยุติธรรมในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาที่เกิดขึ้นด้วยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

2.2.3 ตัวอย่างเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญในปัจจุบัน

การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์หรือนิติวิทยาศาสตร์นั้นมีหลากหลายสาขาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งปัจจุบันวงการวิทยาศาสตร์ได้พัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เหล่านี้ได้ผลการตรวจพิสูจน์ที่มีความแม่นยำและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาให้ได้มากที่สุด ดังมีตัวอย่างของเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญในปัจจุบันดังต่อไปนี้

2.2.3.1 เทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA Fingerprint)

ในการสืบสวนเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมต่างๆ การพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องอาศัยพยานหลักฐานประกอบการยืนยันถึงพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในคดี พยานวัตถุทางด้านชีววิทยา เป็นพยานวัตถุที่พบได้บ่อยในคดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย เช่น คราบโลหิต

ตรวจพิสูจน์ เส้นผม เส้นขน ตรวจน้ำลาย และชิ้นส่วนของกระดูก ซึ่งเดิมพยานวัตถุเหล่านี้เป็นที่สนใจของพนักงานสอบสวน แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในคดีอย่างไร เช่น การตรวจคราบเลือดที่เกิดเหตุ จะมีการตรวจพิสูจน์ทราบเพียงหมู่เลือด (A , B , O blood group) ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเลือดนั้นเป็นของบุคคลใด หรือ ในคดีข่มขืนเมื่อตรวจพบตรวจพิสูจน์และเส้นขนก็ไม่อาจตรวจยืนยันได้ว่าเป็นของใครหรือไม่

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เจริญขึ้นจึงมีผู้คิดนำหลักการตรวจพิสูจน์ทางด้าน DNA มาใช้ในการตรวจหลักฐานทางด้านชีววิทยา ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีความแน่นอน สามารถใช้ยืนยันตัวบุคคลได้

ความหมายของ DNA, DNA Fingerprint

DNA หรือ Deoxyribonucleic acid เป็นสารพันธุกรรม ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากพ่อและแม่ ซึ่งมีความจำเพาะต่อบุคคลนั้นๆ และมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล โดยมีข้อยกเว้นสำหรับฝาแฝดแท้เท่านั้นที่มี DNA เหมือนกัน ข้อมูลทางด้านพันธุกรรมที่อยู่ใน DNA จะถูกนำมาสร้างโปรตีน ซึ่งอาจทำหน้าที่เป็นโปรตีนโครงสร้าง หรือเป็นเอนไซม์ในกระบวนการเมตาโบลิซึม (Metabolism) หรือกระบวนการอื่นๆ ที่ควบคุมกิจการต่างๆ ภายในเซลล์ ดังนั้น DNA จึงเป็นตัวกำหนดลักษณะและคุณสมบัติของมนุษย์³² อาจกล่าวได้ว่ามนุษย์มี DNA เป็นรหัสที่เก็บและถ่ายทอดข้อมูลพันธุกรรมไปสู่ลูกหลาน DNA อยู่ภายในเซลล์ทำหน้าที่ควบคุมลักษณะต่างๆ เปรียบเสมือนรหัสที่กำหนดความเป็นมนุษย์ของคนนั้นๆ ซึ่งจะแตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่น และแตกต่างจากคนอื่น ๆ รหัสของ DNA จึงเป็นเสมือนปริศนาที่จะช่วยไขปัญหาให้เราทราบว่าคนๆ นั้นเป็นใคร มาจากไหน³³

³² แหล่งที่มา <http://www.forensic.police.go.th/tech7.html>

³³ แหล่งที่มา

ส่วน DNA Fingerprint หรือลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เป็นการนำเอาคำภาษาอังกฤษ 2 คำมาประกอบกัน ซึ่ง DNA เป็นตัวย่อของคำว่า Deoxyribonucleic acid ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของสารพันธุกรรม ดังที่ได้อธิบายแล้วข้างต้น ส่วนคำว่า “Fingerprint” จริงๆแล้วหมายถึงลายพิมพ์นิ้วมือทั้งสิบของมนุษย์ ซึ่งลายพิมพ์นิ้วมือทั้งสิบของมนุษย์ ใช้เป็นลักษณะเฉพาะบุคคล (Individualization) ซึ่งใช้ในการพิสูจน์บุคคล (Identification) ทางนิติเวชมาแต่เดิม ซึ่งเมื่อนำมารวมกันเป็น DNA Fingerprint จะมีความหมายว่า ลายพิมพ์ DNA ซึ่งมีลักษณะเฉพาะบุคคลเหมือนลายพิมพ์นิ้วมือ³⁴ แต่จะมีความพิเศษกว่าตรงที่ DNA ได้รับการถ่ายทอดมาจากพ่อและแม่ จึงสามารถใช้พิสูจน์ความสัมพันธ์ทางสายเลือดได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ลายพิมพ์ DNA เป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคลที่ไม่ซ้ำแบบใคร และไม่มีวันเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นจึงสามารถนำลายพิมพ์ DNA มาใช้เพื่อยืนยันตัวบุคคล ในกรณีสูญหาย ถูกฆาตกรรมและมีการอำพรางคดี เช่น ฆ่าเห็นศพ เผา หรือฝัง รวมทั้งใช้เป็นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ช่วยในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในคดีอาญาบางประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

วิธีการตรวจลายพิมพ์ DNA ถูกค้นพบครั้งแรกโดย ศาสตราจารย์ ดร.อเล็ก เจฟฟรีย์ (Alec Jeffreys) และคณะจากมหาวิทยาลัยไลเซสเตอร์ (Leicester) ประเทศอังกฤษ ในปี พ.ศ. 2528 เทคโนโลยีระยะแรกประกอบด้วยกรรมวิธีที่ซับซ้อนยุ่งยาก ใช้เวลาตรวจหลายสัปดาห์ และต้องใช้ตัวอย่างตรวจจากเลือดหรือน้ำอสุจิปริมาณมาก ซึ่งหาได้ยากในที่เกิดเหตุ แต่ปัจจุบันเทคนิคทางพันธุวิศวกรรมได้ก้าวหน้าไปอย่างมาก ส่งผลให้การตรวจลายพิมพ์ DNA ในปัจจุบันมีความสะดวก รวดเร็ว และได้มีการพัฒนาเครื่องตรวจแบบอัตโนมัติ ซึ่งถ้าเป็นการตรวจโดยห้องปฏิบัติการที่มีความเชี่ยวชาญอาจใช้เวลาตรวจเพียง 1-2 วัน ที่สำคัญสามารถตรวจได้จากตัวอย่าง เช่น คราบเลือด คราบอสุจิ เส้นผม เส้นขน กระดุก และที่นิยมมากในขณะนี้ก็คือ การ

³⁴ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, “บันทึก การอภิปรายทางวิชาการ DNA เครื่องจับเท็จและภาพเชิงซ้อน เชื้อถือได้เพียงใด”, วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 28 ฉบับที่ 3 (กันยายน 2541), หน้า 403.

ตรวจจากเซลล์เยื่อข้างแก้ม ซึ่งสามารถเก็บตัวอย่างโดยใช้ก้านสำลีป้ายเอาเซลล์ที่อยู่ข้างแก้มมาตรวจ โดยไม่ต้องเจ็บตัวจากการเจาะเลือดหรือยุ่งยากเหมือนกับการเก็บตัวอย่างอื่น³⁵

ขั้นตอนการทำ DNA Fingerprint³⁶

กระบวนการทำให้ได้ DNA fingerprint ออกมามีขั้นตอนหลายอย่าง ซึ่งต้องทำโดยระมัดระวังรอบคอบป้องกันความผิดพลาดของผลตรวจ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การเก็บตัวอย่างส่งตรวจ การเก็บรวบรวมวัตถุพยานต่างๆ มีกรรมวิธีแตกต่างกันตามชนิดของวัตถุพยาน โดยต้องยึดถือหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

1.1 ตัวอย่างที่จะส่งตรวจ DNA ต้องเป็นเซลล์ที่มีนิวเคลียส

1.2 ตัวอย่างที่จะส่งตรวจต้องมี DNA ที่มีคุณภาพ ซึ่งปัจจัยที่จะทำให้ DNA เสื่อมสลายได้แก่ ระยะเวลาานาน, อุณหภูมิที่สูงเกินไป, ความชื้นสูง, แสงอาทิตย์หรือรังสี, สารเคมี และเชื้อโรค ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้ไม่สามารถทำให้ลายพิมพ์ DNA กลายเป็นของบุคคลอื่นได้เพียงแต่มีผลทำให้ DNA เสื่อมสลายจนไม่สามารถหาลายพิมพ์ได้ วิธีที่จะรักษาสภาพ DNA ให้คงสภาพดีที่สุด คือ การทำให้แห้ง และเย็นจัด ซึ่งถือเป็นสิ่งที่บุคลากรที่มีหน้าที่ตรวจเก็บวัตถุพยานจะต้องยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงาน

1.3 การเก็บตัวอย่างส่งตรวจต้องระมัดระวังการปนเปื้อน ซึ่งการปนเปื้อนอาจเกิดจากการปนเปื้อนจากสิ่งไม่มีชีวิต (Non- biological contamination) โดยส่วนใหญ่เป็นสารเคมี เช่น สีย้อมผม สีย้อมผ้า สบู่ หรือสารเคมีอื่นๆ ซึ่งจะมีผลทำให้ไม่สามารถหาลายพิมพ์

³⁵ แหล่งที่มา

<http://www.bangkokbiznews.com/scitech/2003/0515/index.php?news=p18.html>

³⁶ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, “บันทึก การอธิบายทางวิชาการ DNA เครื่องจับเท็จและภาพเชิงซ้อน เชื้อถือได้เพียงใด”, หน้า 404 – 407.

DNA ได้ หรือการปนเปื้อนจากสิ่งมีชีวิตทั้งที่ไม่ใช่มนุษย์ (Nonhuman biological contamination) เช่น เชื้อโรคจากซากสัตว์ หรือพืชมาปนเปื้อน และการปนเปื้อนจาก DNA ของมนุษย์ (Human source contamination) ซึ่งเป็นการปนเปื้อนที่อันตรายและต้องระมัดระวังที่สุด เนื่องจากมีความสำคัญในการแปลผลลายพิมพ์ DNA มาก โดยต้องแยกว่าวัตถุส่งตรวจเป็นของคนหลายคนจริงๆ (Mixed Sample) เช่น กรณีที่มีผู้ข่มขืนกระทำชำเราหญิงหลายคน หรือ เป็นการปนเปื้อนจากขบวนการก่อนวิเคราะห์หลายพิมพ์ DNA เช่น จากการเก็บวัตถุส่งตรวจ (Collection) เช่น อาจมีเซลล์เนื้อเยื่อจากมือของผู้เก็บวัตถุพยาน จากการเก็บรักษาวัตถุพยาน (Preservation) จากการนำส่งวัตถุพยาน (Handing) และจากการตรวจวิเคราะห์หลายพิมพ์ (DNA Analysis) ซึ่งขั้นตอนทั้งหมดต้องทำโดยมนุษย์ทั้งนั้น ในธรรมชาติ DNA ไม่สามารถลอยมาในอากาศ น้ำ หรือดินโดยอิสระได้ จากสิ่งที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การที่จะให้ได้มาซึ่งผลการตรวจที่ถูกต้องแม่นยำ ต้องใช้บุคลากรที่มีคุณภาพและใช้ความระมัดระวังทุกขั้นตอน

ในการเก็บตัวอย่างส่งตรวจ โดยทั่วไปมี 2 วิธีหลักๆ คือ

- เก็บโดยตรง เช่น การเจาะหรือขูดเลือดมา การตัดเศษเสื้อผ้าที่มีคราบเลือดหรือคราบอสุจิมาเลย และ
- การเก็บที่ต้องมีการเคลื่อนย้ายวัตถุส่งตรวจ เช่น พบคราบเลือดที่ผนังห้องน้ำหรือพื้น วิธีที่ใช้เก็บอาจเป็นการใช้มีดขูด (Scrape) หรือพรมน้ำลงไปแล้วใช้ผ้าพันแผลหรือสำลีที่ไม่มีสารเคมีใดๆ ชั้ เป็นต้น

2. การประเมินวัตถุส่งตรวจ เนื่องจากการตรวจลายพิมพ์ DNA เป็นเทคนิคที่ค่อนข้างยากและใช้ต้นทุนสูง และบางกรณีวัตถุพยานที่จะนำมาตรวจก็มีจำนวนจำกัด ผู้เก็บรวบรวมวัตถุพยานและผู้ตรวจจะต้องระมัดระวังและต้องพยายามทำให้ได้ผลดีที่สุด จึงต้องมีการประเมินวัตถุส่งตรวจ โดยมีหลักการดังนี้ คือ

2.1 ตรวจดูว่าวัตถุพยานน่าจะเป็นเนื้อเยื่ออะไร เช่น เป็นเลือด น้ำลาย หรือคราบอสุจิ กระจก หรือเส้นผม เพื่อเลือกวิธีสกัด DNA ให้เหมาะสมกับเนื้อเยื่อนั้นๆ

2.2 ตรวจคุณภาพ (Quality) DNA ของวัตถุพยาน

2.3 ตรวจสอบปริมาณของ DNA หากมีปริมาณน้อยต้องทำวิธีเพิ่มจำนวน DNA ด้วยเทคนิคอื่นๆ

2.4 ตรวจสอบว่า DNA ที่ได้เป็นของมนุษย์หรือไม่

2.5 ตรวจสอบคุณภาพของ DNA เช่น เป็น Single strand หรือเป็น Double strand เพื่อเลือกวิธีตรวจได้ถูกต้อง

3. การสกัด DNA จากเซลล์ กรรมวิธีในการสกัด DNA ค่อนข้างยาก มีเทคนิคที่ต้องใช้บุคลากรระดับนักวิจัย ต้องรู้ว่าสกัด DNA จากนิวเคลียส หรือจากไมโทคอนเดรีย ต้องรู้ว่าเป็นเนื้อเยื่อประเภทใดจะได้ใช้วิธีสกัดส่วนที่ไม่ต้องการออกได้ถูกต้อง เช่น หากเป็นการตรวจจากคราบเลือดจะสกัด DNA ได้ง่ายกว่าการตรวจชิ้นส่วนของกระดูก หรือกล้ามเนื้อ เป็นต้น

4. การตรวจลายพิมพ์ DNA โดยทั่วไปมี 2 วิธี คือ การทำด้วยมือ (Manual) และการทำโดยเครื่องอัตโนมัติ (Automate) แต่หลักการในการตรวจจะเหมือนกัน กล่าวคือ จากความรู้พื้นฐานว่า DNA ในส่วน “Stutter” เราจะนำมาใช้พิสูจน์บุคคล ซึ่ง DNA ส่วนนี้จะมาจากโครโมโซมทุกอัน นักวิจัยได้ทำการวิจัยไว้แล้วและพบว่า “Stutter” ของแต่ละโครโมโซมจะมีบางส่วนของ DNA ที่ซ้ำกันในแต่ละคนน้อยมาก ซึ่งสามารถคัดเลือกตัดเฉพาะส่วนของ DNA เหล่านี้ได้โดยใช้เอนไซม์ที่มีลักษณะตัดเฉพาะ จากนั้นแยกท่อน DNA ที่ถูกตัดตามความยาวแล้วเปลี่ยนถ่ายแถบของ DNA ไปอยู่บนแผ่นที่เหมาะสม ติดฉลากท่อน DNA ที่อยู่บนแผ่นโดยสารกัมมันตภาพรังสี หรือสารปลดปล่อยกัมมันตภาพรังสี เปลี่ยนถ่ายแถบ DNA ที่ติดฉลากแล้วด้วยเทคนิคเฉพาะ จากนั้นก็ตรวจหาตำแหน่งของแถบ DNA โดยถ้าเป็นการใช้สารกัมมันตภาพรังสี ก็จะผ่านเครื่องเอกซเรย์ ผลจะปรากฏออกมาในลักษณะ “Bar code” แต่หากไม่ใช้สารกัมมันตภาพรังสี ก็จะใช้วิธีย้อมสี แล้วอ่านด้วยเครื่อง ปรากฏเป็นเส้นกราฟในตำแหน่งต่างๆกัน โดยเครื่องจะอ่านตำแหน่งให้โดยอัตโนมัติ

โดยทั่วไปเทคนิคที่ใช้สารกัมมันตภาพรังสีเป็นเทคนิคที่ทำด้วยมือ จึงมีต้นทุนต่ำกว่าเทคนิคที่ไม่ใช้สารกัมมันตภาพรังสี ซึ่งใช้เครื่องตรวจอัตโนมัติ อย่างไรก็ตามการตรวจโดยใช้สาร

กัมมันตภาพรังสีดังกล่าวมีข้อจำกัดในด้านปริมาณของการตรวจที่จะสามารถตรวจวัตถุพยานได้ไม่มากต่อการตรวจหนึ่งครั้ง และมีโอกาสที่จะเกิดข้อผิดพลาดจากมนุษย์ได้หลายขั้นตอน

การแปรผลลายพิมพ์ DNA³⁷

เมื่อได้ผลตรวจลายพิมพ์ DNA แล้ว ไม่ว่าจะโดยวิธีใช้สารกัมมันตภาพรังสีซึ่งผลจะออกมาในลักษณะแถบบาร์โค้ด หรือวิธีการตรวจด้วยเครื่องซึ่งเครื่องจะรายงานผลตามตำแหน่งที่ตัดเฉพาะแต่ละตำแหน่งโดยเครื่องจะอ่านเลขตำแหน่งให้โดยอัตโนมัติ เมื่อได้ผลตรวจดังกล่าวแล้วจะต้องมีการแปรหรือสรุปผลลายพิมพ์ DNA ซึ่งการสรุปผลเป็นไปได้ 3 ประการ ดังนี้ คือ

- 1) Exclusion หมายถึง ผลการตรวจยืนยันได้ถึงความขัดแย้งร้อยเปอร์เซ็นต์ โดยไม่จำเป็นต้องทำการตรวจเพิ่มเติมเพื่อยืนยันอีก
- 2) Inclusion หมายถึง ผลการตรวจไม่สามารถสรุปผลได้ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นตอนต่างๆ เช่น DNA เสื่อมสภาพ มีการปนเปื้อนของ DNA หรือมีความผิดพลาดเกิดขึ้นในกรรมวิธีการตรวจ เช่น น้ำยาหมดอายุ เป็นต้น
- 3) Conclusion เป็นการยืนยันบุคคล ซึ่งการสรุปผลจะต้องไม่มีข้อขัดแย้งตามเกณฑ์มาตรฐานสากล ก็คือ จะต้องตรงกันทั้งสิบตำแหน่ง เช่น ในการพิสูจน์พ่อ แม่ ลูก ผลการตรวจที่จะบอกว่าเป็นพ่อ แม่ ลูกแน่นอนนั้นจะต้องตรวจพบลายพิมพ์ DNA ของลูกมาจากพ่อ และแม่ อย่างละ 50 เปอร์เซ็นต์ทั้งสิบตำแหน่ง ส่วนการตรวจวัตถุพยาน ผลการตรวจลายพิมพ์ DNA ทั้งสิบตำแหน่งต้องตรงกันทุกประการ

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 408.

ประโยชน์ของการนำการตรวจ DNA Fingerprint มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม

ปัจจุบันได้มีการนำเอาความรู้ในการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA เพื่อพิสูจน์บุคคล มาใช้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางในการดำเนินคดีต่างๆ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้³⁸

- 1) คดีข่มขืนกระทำชำเรา สามารถตรวจ DNA ได้จากคราบอสุจิ เส้นผม เส้นขน เป็นต้น โดยตรวจเทียบกับผู้ต้องสงสัย
- 2) คดีฆาตกรรม การตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA จากพยานหลักฐานที่พบ ในที่เกิดเหตุว่าเป็นของจำเลยหรือผู้ต้องหาหรือไม่ ทำให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการพิสูจน์ความจริง เพื่อยืนยันความบริสุทธิ์หรือความผิดของผู้ถูกกล่าวหา
- 3) คดีพิสูจน์ความเป็นพ่อแม่ลูก เช่น คดีมรดก , โรงพยาบาลทำคลอดแล้ว สับเปลี่ยนตัวเด็ก เป็นต้น
- 4) การพิสูจน์บุคคล กรณีคนสูญหาย หรือกรณีภัยธรรมชาติหรืออุบัติเหตุที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ว่าเป็นผู้ใด ก็สามารถตรวจวิเคราะห์ลายพิมพ์ DNA จากชิ้นส่วนต่างๆของร่างกายว่าเป็นของผู้เคราะห์ร้ายรายใด เพื่อทำการเก็บรวบรวมอวัยวะ และส่งให้ครอบครัวนำกลับไปทำพิธีได้อย่างถูกต้อง เช่น เหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิที่เกิดขึ้นในภาคใต้ของประเทศไทยเมื่อปลายปีพ.ศ. 2547 ที่ผ่านมา
- 5) การตรวจ HIV เนื่องจากไวรัส HIV มีลายพิมพ์ DNA ที่มีลักษณะเฉพาะ คือ ผู้รับเชื้อกับผู้ให้เชื้อจะมีเชื้อไวรัส HIV เหมือนกัน ในประเทศสหรัฐอเมริกาเคยมีคนไข้ฟ้อง แพทย์ผู้ผ่าตัดว่าเป็นผู้ปล่อยเชื้อ HIV ให้ แต่เมื่อตรวจ DNA แล้วพบว่าลายพิมพ์ DNA ไม่ตรงกัน จึงทำให้สรุปได้ทันทีว่าแพทย์ไม่ได้เป็นผู้ปล่อยเชื้อ HIV

³⁸ ลัดดาวัลย์ สีกาแก้ว, "DNA และลายมือชื่อ : พยานจากนิติวิทยาศาสตร์". วารสารข่าวกฎหมายใหม่ (มีนาคม 2547).

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการตรวจลายพิมพ์ DNA³⁹

ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจลายพิมพ์ DNA ซึ่งเป็นที่สนใจมากที่สุดคือ การตรวจลายพิมพ์ DNA มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ซึ่งในเรื่องนี้มีอยู่ 2 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นความน่าเชื่อถือในแง่ของหลักการทางวิทยาศาสตร์ว่าลายพิมพ์ DNA นำมาพิสูจน์บุคคลได้จริงหรือไม่ และมีความแม่นยำมากแค่ไหน โอกาสผิดพลาดจากการตรวจจะมีหรือไม่ และประเด็นที่สองคือ ความน่าเชื่อถือของห้องปฏิบัติการที่ตรวจ

ในประเด็นแรก หลักการทางวิทยาศาสตร์เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า DNA เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของบุคคล จะไม่มีใครมีรหัส DNA เหมือนกันแม้แต่พี่น้อง ยกเว้นเฉพาะกรณีฝาแฝดแท้ (Identical Twins) ที่เกิดจากไข่ใบเดียวกันเท่านั้น การตรวจลายพิมพ์ DNA เป็นการตรวจ DNA ที่ตำแหน่งต่างๆ เพราะ DNA มีรหัสอยู่ถึง 3 พันล้านรหัส ซึ่งในทางปฏิบัติจะไม่ตรวจเทียบรหัสทุกตัว แต่เลือกตรวจเปรียบเทียบเพียงบางตำแหน่ง ปัญหาความน่าเชื่อถือจึงเกิดขึ้นว่า จะต้องตรวจสักกี่ตำแหน่งจึงจะสรุปได้ว่าบุคคลนั้นเป็นคนๆเดียวกัน ปัจจุบันหน่วยสืบสวนของสหรัฐอเมริกาหรือเอฟบีไอได้กำหนดมาตรฐานการตรวจลายพิมพ์ DNA ไว้ว่าจะต้องทำการตรวจอย่างน้อย 13 ตำแหน่งของ DNA การที่บุคคลจะเป็นคนๆเดียวกันได้จะต้องมีลายพิมพ์ DNA ตรงกันทุกตำแหน่ง จะแตกต่างแม้แต่ตำแหน่งเดียวกันไม่ได้ โดยตำแหน่งที่ตรวจทั้ง 13 ตำแหน่ง ถูกระบุไว้เป็นมาตรฐาน เรียกว่าระบบ CODIS (Combined Offender DNA Indexing System) ส่วนการพิสูจน์ความเป็นพ่อแม่ มีหลักการว่าลูกจะต้องมีลายพิมพ์ DNA ทุกตำแหน่งเหมือนพ่อหรือแม่เท่านั้น ถ้าหากมีตำแหน่งใดที่ไม่ตรงกับพ่อหรือแม่ แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด นอกจากนี้ DNA ในทุกๆเซลล์ ทุกๆเนื้อเยื่อในร่างกายคนเรานั้นจะเหมือนกันทั้งหมด ดังนั้นจะนำเนื้อเยื่อจากส่วนใดในร่างกายมาตรวจก็จะต้องได้ผลเหมือนกัน

³⁹ แหล่งที่มา

ส่วนประเด็นปัญหาของความน่าเชื่อถือของห้องปฏิบัติการหรือหน่วยงานที่ตรวจลายพิมพ์ DNA นั้น ปัจจุบันมีห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน รับตรวจลายพิมพ์ DNA จำนวนมาก อย่างเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากห้องปฏิบัติการของเอฟบีไอ ยังมีห้องปฏิบัติการอื่นๆ ทั้งของรัฐและเอกชนกระจายอยู่ในรัฐต่างๆทั่วประเทศ ห้องปฏิบัติการเหล่านี้ได้รับการรับรองมาตรฐานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่วนในประเทศไทย ปัจจุบันมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่สามารถตรวจลายพิมพ์ DNA ได้ เช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ สังกัดกระทรวงยุติธรรม สถาบันนิติเวชวิทยา กองพิสูจน์หลักฐาน ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ห้องปฏิบัติการในโรงพยาบาลหลายแห่ง เช่น โรงพยาบาลรามาริบัติ โรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลเชียงใหม่ เป็นต้น เพื่อให้การตรวจมีความแม่นยำ และน่าเชื่อถือมากที่สุด ควรส่งตัวอย่างไปตรวจยังห้องปฏิบัติการมากกว่าหนึ่งแห่ง เพื่อป้องกันปัญหาความผิดพลาดที่อาจเกิดจากปัจจัยต่างๆของห้องปฏิบัติการแต่ละแห่ง

ในแง่ของกระบวนการยุติธรรม ขณะนี้เทคโนโลยีลายพิมพ์ DNA เป็นที่ยอมรับว่าสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานที่น่าเชื่อถือในหลายประเทศ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และอีกหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีนี้มาเป็นหลักฐานสำคัญในการพิจารณาคดี ต้องคำนึงถึงความน่าเชื่อถือของขั้นตอนการได้มาซึ่งสิ่งส่งตรวจที่จะนำไปตรวจลายพิมพ์ DNA รวมทั้งการได้มาโดยมิชอบของสิ่งส่งตรวจ เช่น การบังคับให้เจาะเลือด ซึ่งกฎหมายบางประเทศถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อาจทำให้ศาลไม่ยอมรับผลการตรวจเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี เช่น ในกรณีคดีนายโอเจ ซิมป์สัน อดีตนักอเมริกันฟุตบอลซึ่งเป็นผู้ต้องสงสัยในคดีฆาตกรรมอดีตภรรยาและคนรักใหม่ของเธอ ซึ่งศาลมิได้นำผลการตรวจลายพิมพ์ DNA มาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณา เนื่องจากหลักฐานที่ได้มา คือ ถุงมือเปื้อนเลือด และรอยเลือดที่พบในห้องน้ำซึ่งได้มาจากการค้นบ้านของนายซิมป์สัน ได้มาโดยปราศจากหมายค้นหรือการได้รับอนุญาตจากเจ้าของบ้าน จึงถือว่าสิ่งส่งตรวจนั้นได้มาโดยมิชอบ และเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

การนำเทคโนโลยีการตรวจลายพิมพ์ DNA มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมถือว่าเทคโนโลยีนี้เป็นพยานหลักฐานชั้นหนึ่ง ซึ่งควรที่จะต้องมีพยานหลักฐานอื่นๆมาประกอบด้วย

นอกจากนี้ควรมีมาตรฐานในการเก็บตัวอย่างส่งตรวจ และขั้นตอนต่างๆในการตรวจให้มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เทคโนโลยีนี้มีประสิทธิภาพสูงสุดในการนำมาใช้

2.2.3.2 ระบบการตรวจลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ⁴⁰

ลายนิ้วมือของคนทุกคนเป็นเอกลักษณ์ซึ่งไม่มีการซ้ำกัน และไม่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในคดีอาชญากรรมทั้งหมดลายนิ้วมือเป็นหลักฐานที่พบในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งนำไปสู่การสืบหาผู้กระทำความผิด และใช้เป็นหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมมากที่สุด ฐานข้อมูลลายนิ้วมือเป็นข้อมูลที่มีการจัดเก็บไว้มากกว่าหลักฐานการพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคลด้วยวิธีอื่นๆ

AFIS (Automated Fingerprint Identification System) หรือระบบตรวจลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ เป็นระบบคอมพิวเตอร์ที่นำมาใช้จัดเก็บข้อมูลลายนิ้วมือ วิเคราะห์เปรียบเทียบ และประมวลลายนิ้วมือ เพื่อพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล โดยเฉพาะการพิสูจน์ลายนิ้วมือที่ตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุ หรือบนพยานวัตถุ เปรียบเทียบกับลายพิมพ์นิ้วมือที่จัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดในคดีอาชญากรรม โดยมีหลักการทำงาน คือ

ระบบ AFIS จะหาจุดลักษณะสำคัญพิเศษของลายเส้นลายนิ้วมือ (minutiae) ที่เป็นจุดบนปลายเส้นหยุด (ending ridge) หรือจุดบนปลายเส้นแยก (bifurcation) กำหนดค่าตำแหน่ง (position) และทิศทาง (direction) ให้กับ minutiae ระบบที่มีความแม่นยำจะกำหนดค่าความสัมพันธ์ (relation) หรือจำนวนเส้นคั่น (ridge count) ระหว่าง minutiae แต่ละจุดด้วย ระบบจะวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าต่างๆของ minutiae แต่ละจุดด้วย ระบบจะวิเคราะห์เปรียบเทียบค่า

⁴⁰ แหล่งที่มา <http://www.forensic.police.go.th/page05.html> เรียบเรียง โดย พ.ต.ท.หญิง วิวรรณ สุวรรณสัมฤทธิ์

ต่างๆของ minutiae ในลายนิ้วมือที่ต้องการพิสูจน์ทราบว่าเป็นของบุคคลใดกับลายพิมพ์นิ้วมือที่บันทึกไว้ในฐานข้อมูลของระบบ คำนวณระดับความเหมือนกันและส่งผลออกมา การเปรียบเทียบลักษณะนี้เป็นการเปรียบเทียบ 1 : N หรือ 1 ต่อหลายคน

ระบบ AFIS นอกจากใช้งานกับงานสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมแล้ว ยังใช้ในกิจการพลเรือนอื่นๆอีกหลายด้าน เช่น การตรวจคนเข้าเมือง การผ่านเข้า – ออกของนักโทษในเรือนจำ บัตรประจำตัวประชาชน ฯลฯ โดยการเปรียบเทียบในลักษณะของ 1 : 1 หรือ 1 ต่อ 1 คน

AFIS นี้เป็นระบบที่เป็นประโยชน์ต่อการพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญในการสนับสนุนกระบวนการยุติธรรม ความมั่นคง และความปลอดภัย

2.2.3.3 เครื่องจับเท็จ⁴¹ (Polygraph)

เครื่องจับเท็จ เป็นเครื่องมือที่อาศัยหลักพื้นฐานที่ว่าสภาวะของจิตใจกับสภาวะของร่างกายมีความสัมพันธ์กัน ฉะนั้นเมื่อสภาวะของร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงย่อมแสดงว่าสภาวะของจิตใจก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้วย ซึ่งความคิดพื้นฐานนี้นำไปสู่การพิสูจน์ความจริงด้วยเครื่องจับเท็จ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴¹ พล.ต.ต.วิสุทธิ สุวรรณสุทธิ, “บันทึก การอภิปรายทางวิชาการ DNA เครื่องจับเท็จและภาพเชิงซ้อน เชื่อถือได้เพียงใด”, วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 28 ฉบับที่ 3 (กันยายน 2541), หน้า 410-417.

เครื่องจับเท็จจะแสดงผลออกมาในรูปของเส้นกราฟ โดยกราฟที่ออกมาจะให้ค่าสะท้อนของแต่ละเส้นของแต่ละกราฟที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะสิ่งที่ยื่นออกเหนือระบบของการควบคุมของจิตใจ เช่น ระบบการเต้นของหัวใจ ระบบการขับเหงื่อ การตื่นเต้นที่ควบคุมไม่ได้ ซึ่งเส้นกราฟจะเป็นตัวบ่งชี้สิ่งต่างๆเหล่านี้ ผู้เชี่ยวชาญผู้ชำนาญจะเป็นผู้อ่านเส้นกราฟที่เกิดขึ้นเพื่อสรุปผลของการเข้าเครื่องจับเท็จนั้น

การตรวจโดยใช้ความเปลี่ยนแปลงทางเส้นกราฟดังกล่าว เป็นการตรวจสอบในการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่ออกมาในลักษณะเส้นกราฟซึ่งโดยปกติจะใช้ 4 เส้น คือ เส้นวัดการหายใจเหนืออก, เส้นวัดการหายใจที่หน้าท้อง, เส้นวัดปฏิกิริยาอื่นๆที่ผิวหนัง และเส้นวัดความดันโลหิต ซึ่งหากผู้เข้าเครื่องจับเท็จพูดโกหก การขึ้นลงของเส้นกราฟจะมีการเปลี่ยนแปลงจนเป็นที่สังเกตได้อย่างชัดเจน

ในประเทศไทยได้นำเครื่องจับเท็จมาใช้เป็นเวลากว่า 20 ปีแล้ว ปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้นำเครื่องจับเท็จระบบคอมพิวเตอร์ (Computerize Polygraph System) มาใช้เพื่อตรวจสอบคำให้การของผู้ต้องสงสัย ผู้เสียหาย พยานบุคคล ผู้เข้าทดสอบ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนในการเริ่มต้นคดีสืบหาตัวผู้กระทำผิด เพื่อขยายผลไปหาวัตถุพยานหรือพยานต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพิสูจน์ความความจริงกันในชั้นศาล เครื่องจับเท็จนี้เป็นเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นเท่านั้นเพื่อช่วยให้ตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยแคบเข้า เป็นการชี้แนะพนักงานสอบสวนให้มีแนวทางในการสอบสวนที่ถูกต้อง ไม่ใช่เป็นเครื่องมือในทางกฎหมายที่จะชี้ผิดหรือชี้ถูกในคดีแต่อย่างใด และในทางปฏิบัติ การรับฟังพยานหลักฐานของศาลเกี่ยวกับการเข้าเครื่องจับเท็จของจำเลยนั้น ศาลไม่ได้รับฟังถึงขนาดที่จะตัดสินความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยด้วยผลจากเครื่องจับเท็จแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ศาลจะวินิจฉัยจากพยานหลักฐานอื่นไม่ว่าจะเป็นพยานวัตถุ การตรวจลายพิมพ์ DNA เพื่อยืนยันตัวบุคคลหรือประจักษ์พยานที่จะแสดงให้เห็นถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยเป็นสำคัญ

2.2.3.4 เทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานด้วยวิธีอื่นๆ

นอกจากการตรวจลายพิมพ์ DNA, ระบบการตรวจลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ และ การใช้เครื่องจับเท็จแล้ว ปัจจุบันยังมีเทคโนโลยีต่างๆอีกหลายประการที่เข้ามามีส่วนสำคัญในการ ช่วยพิสูจน์พยานหลักฐานที่พบในคดีอาญาที่เกิดขึ้น ทำให้การพิสูจน์ความจริงในคดีทำได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งในประเทศไทยได้มีการนำเครื่องมือตรวจพิสูจน์มาใช้หลายชนิด ดังมี ตัวอย่างของเทคโนโลยีการตรวจของกองพิสูจน์หลักฐาน⁴² สำนักงานตำรวจแห่งชาติดังนี้

1) ชุดเครื่องมือตรวจสอบวัสดุเส้นใย เพื่อใช้ทดสอบพิสูจน์วัสดุ เส้นใยและสิ่งทอ (Maternal and fiber Identification Instrument) เป็นชุดเครื่องมือที่ใช้ทดสอบความคงทนต่อ เหงื่อ, ทดสอบความคงทนการการขัดถู, ทดสอบการเปลี่ยนแปลงขนาดของผ้า, ทดสอบสีภายในและ มาตรฐาน, หาความหนาแน่นของสิ่งทอ, ทดสอบการยืดหดตัวของสิ่งทอและทดสอบความแข็งแรง ของสิ่งทอ

2) เครื่องตรวจชนิดและปริมาณโลหะพร้อมอุปกรณ์เพื่อตรวจวิเคราะห์ชนิดและ ปริมาณของธาตุต่างๆ (High Performance Energy Dispersive X-ray Fluorescence Spectroscopy) เป็นเครื่องมือใช้ตรวจวิเคราะห์ชนิดและปริมาณของธาตุต่างๆตั้งแต่โซเดียม ถึง ยูเรเนียม โดยวิธี Energy Dispersive X-ray Fluorescence สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ได้ทาง จอคอมพิวเตอร์และพิมพ์ข้อมูลได้ ควบคุมการทำงานของเครื่องด้วยระบบไมโครโปรเซสเซอร์ และ สามารถตรวจเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ได้มากกว่า 2 ตัวอย่าง

3) กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด เพื่อใช้ในการตรวจวิเคราะห์หา องค์ประกอบธาตุของวัตถุพยานที่มีปริมาณน้อยหรือร่องรอยขนาดเล็กที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น เช่น เม็ดเขม่าดินปืน สิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก เส้นใย เปรียบเทียบส่วนประกอบของโลหะผสม เป็นต้น

⁴² แหล่งที่มา <http://www.science.police.go.th/tech1.html>.

4) เครื่องตรวจเปรียบเทียบลูกกระสุนปืนและปลอกกระสุนปืนอัตโนมัติ (IBIS หรือ *Integrated Ballistics Identification System*) เพื่อใช้บันทึกข้อมูลและตรวจเปรียบเทียบลูกกระสุนปืนและปลอกกระสุนปืนว่ายังมาจากปืนกระบอกที่เก็บไว้ในสารบบคอมพิวเตอร์หรือไม่

5) เครื่องตรวจพิสูจน์เอกสารด้วยแสง UV และ IR (DOCUBOX) ใช้ตรวจหาร่องรอยการเปลี่ยนแปลงแก้ไขบนเอกสารและตรวจเปรียบเทียบเอกสาร โดยใช้แสงที่มีความถี่ต่างๆกันตั้งแต่ UV ถึง IR ตรวจดูความเปลี่ยนแปลงของแสงที่มีความถี่ต่างๆ

6) เครื่องตรวจวิเคราะห์หมึก (FORAM 5 RAMAN SPECTROSCOPY) ใช้ตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบชนิดของหมึกและกระดาษ โดยใช้หลักการของ RAMAN SPECTROSCOPY วิเคราะห์จาก SPECTRUM ของแสง

7) เครื่องอะตอมมิคแอบซอร์ปชัน (*Atomic Absorption Spectrophotometer*) เพื่อใช้ตรวจหาธาตุสำคัญจากเขม่าดินปืนที่เกิดจากการยิงปืนที่มือ เพื่อยืนยันตัวบุคคลว่าได้มีการยิงปืนมาก่อนหรือไม่

แม้จะถือได้ว่าการพัฒนาการของการตรวจหา DNA มีความสำคัญสูงสุดและเป็นสุดยอดของการพัฒนาทางนิติวิทยาศาสตร์ด้วยในยุคปัจจุบัน การตรวจ DNA ได้นำไปใช้ในคดีฆาตกรรมต่างๆ คดีข่มขืนกระทำชำเรา คดีความผิดเกี่ยวกับเพศอย่างอื่น ตลอดจนคดีอาญาต่างๆ ที่สามารถจะนำเทคนิคดังกล่าวไปสู่การบุกเบิกด้านการตรวจค้นทางนิติเวชแขนงใหม่ (New dimension to medicolegal investigation) แต่การใช้ข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ ก็ถือได้ว่าเป็นกระบวนการใหม่ที่จะนำมาใช้ทั้งในคดีอาญาและคดีแพ่งเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างภาพจากการวิเคราะห์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ก็เป็นเทคนิคใหม่อีกอย่างหนึ่งที่มีศักยภาพมาในการวิเคราะห์ภาพถ่าย เพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลต่างๆจากภาพถ่าย ซึ่งปัจจุบันไม่สามารถจะเก็บข้อมูลได้โดยวิธีอื่น

นอกจากนี้ ทยุขวิใหม่ๆทางรังสีวิทยา เช่น เอกซ์เรย์คอมพิวเตอร์ (Computerized tomography Scan-CAT), ภาพกระแสแม่เหล็ก (Magnetic Resonance Image-MRI) และ Position Emission Tomography (PET) ซึ่งถูกนำมาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์คลินิกรวมมาย

หลายประการ ขณะนี้กำลังมีผู้ประเมินผลในการศึกษาที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในสาขาต่างๆของนิติวิทยาศาสตร์⁴³

2.2.4 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น หลักในการพิจารณาคดีที่สำคัญคือ การพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดให้ชัดเจนปราศจากข้อสงสัย เช่น ในคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โจทก์จะต้องนำสืบให้ได้ว่ามีความตายเกิดขึ้น และความตายนั้นสืบเนื่องมาจากการกระทำของจำเลย ซึ่งพยานหลักฐานที่ได้รับการยอมรับว่าน่าเชื่อถือมากที่สุดขณะนี้คือพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากมีการพัฒนาวิชาการในการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์อยู่ตลอดเวลา จึงช่วยให้สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องแม่นยำ มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นกว่าพยานหลักฐานอื่นใด ปัจจุบันพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงมีบทบาทที่สำคัญในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ทั้งในด้านการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษและขณะเดียวกันก็มีส่วนช่วยในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ที่ถูกกล่าวหาไม่ให้ถูกดำเนินคดีอาญาโดยไม่จำเป็น

การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์หรืองานด้านนิติวิทยาศาสตร์นั้นได้รับการยอมรับโดยทั่วไปแล้วว่า เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังจะเห็นได้จากผลการหารือของกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งเอเชีย (AHRC) ที่ฮ่องกง เมื่อวันที่ 12 - 14 พฤษภาคม 2548 ที่ผ่านมา ซึ่งที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่า ระดับการให้ความสำคัญต่องานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญานั้น สามารถเป็นตัวบ่งชี้ได้ถึงระดับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ การปฏิเส่งงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนทางอาญานั้นนับได้ว่าเป็นการขัดขวางกระบวนการสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง เพราะนั่นหมายถึงการปล่อยให้การละเมิดสิทธิโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินต่อไป หากผู้ก่อคดีอาญาหรือผู้

⁴³ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, “การใช้ประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญทางนิติเวชและทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานในศาลกับการใช้ผู้เชี่ยวชาญในทางที่ไม่ถูกต้อง”, *ดุลพินิจ* (กรกฎาคม- ธันวาคม 2541), หน้า 178-179.

ละเมิดสิทธิต่อผู้อื่นอย่างรุนแรง ไม่ได้ได้รับการตรวจสอบอย่างเหมาะสมจากกระบวนการวิเคราะห์
 ด้านนิติวิทยาศาสตร์ เหตุที่ถูกละเมิดก็จะมีช่องทางที่จะได้รับการเยียวยา และหากการเยียวยา
 ไม่มีประสิทธิภาพ อาชญากรรมและการละเมิดสิทธิก็จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ดังนั้น ประเทศใดก็
 ตามที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันอาชญากรรมและการปกป้องสิทธิมนุษยชน ประเทศเหล่านั้นก็
 มีหน้าที่ที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพของการสืบสวนในคดีอาชญากรรม นั่นหมายถึง การนำงานด้าน
 นิติวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการนี้อย่างแท้จริง⁴⁴

การนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา
 ถือได้ว่าเป็นการนำความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มาช่วยแก้ปัญหาข้อบกพร่องของการพิสูจน์
 ข้อเท็จจริงในคดีอาญาด้วยพยานหลักฐานอื่นทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานบุคคล หรือประจักษ์
 พยาน ซึ่งเดิมถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญยิ่งต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา แต่
 ขณะเดียวกันก็เป็นพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องและข้อจำกัดหลายประการ ยากต่อการเข้าถึง
 ความจริงด้วยความรู้ความสามารถของบุคคลธรรมดาทั่วไป จึงมีการพัฒนาเครื่องมือและ
 เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์เพื่อสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานต่างๆ
 ในคดี อันจะนำไปสู่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เช่น การพิสูจน์วิเคราะห์ทางเคมี ฟิสิกส์ ซึ่งหาก
 ข้อมูลที่นำมาตรวจพิสูจน์เป็นอยู่อย่างไร ผลการตรวจพิสูจน์ย่อมได้ข้อเท็จจริงตามนั้น

การดำเนินคดีอาญาไม่ว่าในขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ
 การตรวจสอบสำนวนและพยานหลักฐานในชั้นสั่งคดีของพนักงานอัยการ ตลอดจนการสืบพยาน
 เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงกันในชั้นศาล สามารถนำเอาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้
 ประโยชน์ได้ในทุกขั้นตอน เพื่อช่วยให้การดำเนินกระบวนการต่างๆดำเนินไปได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถบ่งชี้ถึงข้อเท็จจริงต่างๆที่
 เกิดขึ้นได้ โดยอาศัยการตรวจวิเคราะห์จากพยานหลักฐานที่พบได้ในที่เกิดเหตุ ตัวผู้เสียหาย รวม
 ไปถึงตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาด้วย เช่น ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา การตรวจตัวผู้เสียหาย
 เพื่อตรวจหาตัวอย่างอสุจิของผู้กระทำผิด เพื่อนำมาตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ซึ่งสามารถนำมา
 เปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอของผู้ต้องหา ถ้าผลออกมาไม่ตรงกัน ก็สามารถยืนยันถึงความ
 บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้ โดยหากตรวจได้ตั้งแต่ในชั้นของพนักงานสอบสวน ผู้ต้องหารายนี้ก็จะไม่

⁴⁴ แหล่งที่มา <http://thailand.ahrchk.net/mainfile.php/2005st/76/>

ถูกดำเนินคดี เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้อำนาจดำเนินคดีอาญา หากตรวจพบในชั้นพิจารณา คดีของศาล ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็จะได้รับการตัดสินให้ยกฟ้อง และได้รับการปล่อยตัวไป แต่ถ้าผล ออกมาว่าลายพิมพ์ดีเอ็นเอของผู้ต้องหาตรงกันกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอที่ตรวจได้จากสิ่งส่งตรวจ คือ อสุจิที่พบที่ตัวผู้เสียหาย ก็จะต้องมีการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหารายนั้นต่อไป และ พยานหลักฐานดังกล่าวนี้ ศาลก็ยอมรับฟังนำไปพิจารณาประกอบกับพยานหลักฐานอื่นๆในคดี ต่อไป

อย่างไรก็ดี การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ นั้น จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้มากน้อยเพียงใด ไม่ได้อาศัยเฉพาะแต่ ความก้าวหน้าของวิทยาการทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น หากต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆโดยเฉพาะในด้าน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อส่งตรวจ เช่น การเจาะเลือดจากผู้ต้องหาเพื่อนำไปตรวจ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการตรวจ พยานหลักฐาน การนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาล ตลอดจนการจัดระบบองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานบริการด้าน นิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งในแต่ละประเทศการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ ข้อเท็จจริงในคดีอาญามีหลักเกณฑ์และวิธีการแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ทาง กฎหมายของประเทศนั้นๆ

2.3 การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใน คดีอาญาของศาล

ในปัจจุบันพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่า เป็น พยานหลักฐานที่มีความแม่นยำชัดเจนในผลการตรวจพิสูจน์ และมีคุณค่าในการนำมาใช้เป็น พยานหลักฐานในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้พยานหลักฐาน ทางวิทยาศาสตร์ถือเป็นพยานหลักฐานประเภทหนึ่ง ดังนั้น การรับฟังและการชั่งน้ำหนัก พยานหลักฐานประเภทนี้จึงต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของการรับฟังและการชั่งน้ำหนัก พยานหลักฐานทั่วไปในคดีอาญาดังที่ได้อธิบายมาแล้วด้วย ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับการรับฟัง และ การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

2.3.1 การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์ หรือวิจัย เช่น ในทางฟิสิกส์ ทางเคมี หรือทางชีววิทยา โดยผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เกิดจากการนำเอาพยานวัตถุที่ได้จากที่เกิดเหตุ เช่น ปรอทกระสุนปืน คราบเลือด หรือพยานวัตถุที่ได้จากตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องสงสัยไปตรวจสอบวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้ผลการตรวจ อันจะนำไปสู่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ดังนั้นการนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ต่อศาลจึงเป็นการเสนอในรูปของพยานความเห็นหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert Witness) เนื่องจากต้องอาศัยการประมวลผล การวิเคราะห์ของผู้มีความรู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์จึงจะได้ผลสรุปจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ขึ้นนั้นๆ ซึ่งบุคคลทั่วไปไม่อาจทราบได้โดยใช้ความรู้ความสามารถของวิญญูชน

โดยหลักแล้ว ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญย่อมถือว่าเป็นพยานหลักฐานขึ้นหนึ่งที่เข้าสู่สำนวนการพิจารณาคดีของศาล ดังนั้นจะถือเอาความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ยุติเสมอไปไม่ได้ กล่าวคือ ยังเป็นเรื่องของศาลที่จะใช้ดุลพินิจซึ่งนำนักพยานหลักฐานทั้งปวงแล้ววินิจฉัยตัดสินคดีไป⁴⁵

หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์โดยผ่านทางพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น มีกำหนดอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้ใดโดยอาชีพ หรือมิใช่ก็ตาม มีความชำนาญพิเศษในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งความเห็นของเขานั้นอาจเกิดประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่างๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกาย หรือ จิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอื่นๆ

⁴⁵ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 270.

ศาลจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเข้าใจเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องให้มาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวแล้วแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันที่เบิกความ”

ศาลจะยอมให้นำพยานผู้เชี่ยวชาญเข้าสืบได้โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือ ประเด็นที่จะนำสืบเป็นปัญหาซึ่งคนธรรมดา ไม่อาจตัดสินได้โดยใช้ความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของวิญญูชน และความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือความรู้เฉพาะในวิทยาการแขนงนั้น จะได้จากคำเบิกความของผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ศาลจะไม่ยอมรับฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในปัญหาที่สามารถตัดสินได้โดยความรู้ของคนธรรมดาทั่วไป

การนำสืบพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ต่างๆ เช่น การพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เ็น เอ หรือการตรวจชั้นสูตรพลิกศพ ล้วนเป็นกรณีที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญของนักวิทยาศาสตร์ อีกทั้งเทคนิคในการตรวจและการแปลผล บุคคลธรรมดาทั่วไปย่อมไม่อาจตัดสินได้โดยใช้ความรู้ความสามารถของวิญญูชน จึงเป็นเงื่อนไขที่ศาลยอมให้รับฟังพยานความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ เมื่อศาลเห็นว่าเป็นการจำเป็นและสมควร ทั้งนี้โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาทั่วไปและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายใต้บทบัญญัติแห่งมาตรา 226 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ

1. การนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะต้องเป็นไปเพื่อการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย หมายความว่าพยานหลักฐานนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดี (Relevancy Rule) และ

2. พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นจะต้องมิได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น

หลักในเรื่องพยานหลักฐานต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดี หรือ Relevancy Rule นี้ เป็นมาตรฐานสำคัญที่ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐาน ทั้งพยานหลักฐานทั่วไปดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น รวมไปถึงพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ด้วย การนำหลัก Relevancy Rule มาใช้ในคดีอาญาของประเทศ

สหรัฐอเมริกานั้นมีลักษณะที่เคร่งครัดกว่าในประเทศไทย กล่าวคือ นอกจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะต้องเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีแล้ว พยานหลักฐานดังกล่าวจะต้องมีคุณค่ามากกว่าอันตรายที่จะได้รับจากการที่ทำให้คณะลูกขุนเกิดความสับสน มีอคติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นการทำให้เสียเวลา ซึ่งเป็นผลให้ศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นเสียแต่ต้น เพื่อป้องกันมิให้คณะลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาต้องมาพิจารณาพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ ซึ่งอาจเป็นผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่จำเลยได้

สำหรับประเทศไทย เนื่องจากระบบการพิจารณาคดีเป็นระบบไต่สวน ที่มีผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมายโดยตรงเป็นผู้ทำหน้าที่ควบคุมการพิจารณาคดี และใช้ดุลพินิจในการพิจารณารับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เป็นผลให้กระบวนการในชั้นการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ไม่แตกต่างหากจากกันอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ ในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานนั้น ศาลมีอำนาจอย่างกว้างขวางที่จะไม่รับฟังพยานหลักฐานเสียแต่ต้น หรือศาลจะรับฟังพยานหลักฐานนั้นไว้ก่อนก็ได้ ต่อเมื่อจะทำคำสั่งหรือคำพิพากษา จึงค่อยวินิจฉัยว่าไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้น ทั้งนี้เนื่องจากการพิจารณารับฟังหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานขึ้นใจ และการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลนั้น จะต้องมีความสมเหตุสมผลและแสดงเหตุผลในคำพิพากษา แตกต่างจากระบบการพิจารณาคดีแบบลูกขุน ซึ่งไม่จำเป็นต้องอธิบายเหตุผลหรือหลักการที่ใช้ในการตัดสินว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่

หลักเกณฑ์ในเรื่องการนำเสนอพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดีนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานของทุกระบบกฎหมาย การนำสืบพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้จากการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน ศาลจะยอมรับฟังก็ต่อเมื่อ เป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี เช่น การนำสืบพยานหลักฐานจากการตรวจลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ว่าอสุจิที่พบในที่เกิดเหตุเป็นของจำเลยหรือไม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นต้องอาศัยพยานผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นต่อศาลถึงผลการพิสูจน์ ซึ่งในทางปฏิบัติศาลไทยยังคงให้ความสำคัญต่อประจักษ์พยานมากกว่า ดังนั้นหากศาลเห็นว่าพยานหลักฐานในคดีเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้โดยปราศจากข้อสงสัย ศาลก็อาจไม่รับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ แต่โดยทั่วไปหากเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีโดยตรง เช่น ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา หรือคดีที่มุ่งพิสูจน์บุคคลว่า ขน ผม เลือด ที่พบในที่เกิดเหตุเป็นของจำเลยหรือไม่ ศาลย่อมต้องรับฟัง ฉะนั้น ปัญหาในการที่จะไม่รับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงน่าจะอยู่ที่พยานหลักฐานดังกล่าวได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

หรือไม่ อันเป็นข้อจำกัดในการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาภายใต้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 กล่าวคือ หลักเกณฑ์การห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้โอกาสจำเลยได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของจำเลยที่มีอยู่ตามกฎหมาย เพราะกฎหมายถือว่าตราบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และต้องปฏิบัติต่อเขาตามกฎหมาย เช่นเดียวกับสุจริตชนอื่น ดังนั้นในคดีอาญาจึงมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานบางประเภท ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อจำเลย หรือเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของจำเลย

พยานหลักฐานในคดีอาญาซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการอันมิชอบนี้ มักจะเป็นกรณีการดำเนินคดีอาญาโดยภาครัฐซึ่งจะต้องมีการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวนก่อนที่จะฟ้องคดี และในการสอบสวนนี้เองพนักงานสอบสวนอาจใช้วิธีการต่างๆที่เป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานในคดีในทางปฏิบัติพยานหลักฐานที่ได้จากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา หรือขู่เข็ญ หลอกลวงโดยชัดแจ้ง ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว แต่กรณีพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบประการอื่นขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเป็นกรณีไป ซึ่งจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยนั้นได้วางหลักไว้ว่าพยานหลักฐานที่ต้องห้ามรับฟังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 นั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวงเท่านั้น เช่น การบังคับ ขู่เข็ญให้ผู้ต้องหารับสารภาพ หรือให้การอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่เต็มใจ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบดังกล่าวนี้มีความไม่น่าเชื่อถืออยู่ในตัวเอง เพราะเมื่อพยานจำต้องให้การเพราะถูกขู่เข็ญ บังคับ หรือให้การโดยถูกหลอกลวงเสียแล้ว คำพยานนั้นก็ยากที่จะเชื่อถือได้ว่าเป็นความจริง

หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบนี้ ศาลในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศอังกฤษหรือสหรัฐอเมริกา ให้ความสำคัญถึงการได้พยานหลักฐานใดๆมาโดยการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลด้วย เช่น การบังคับเจาะเลือด บังคับตัดผม และการค้นโดยไม่มีหมาย อย่างไรก็ตาม ปัญหาการบังคับเจาะเลือดเพื่อนำมาเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญานี้

แต่เดิมศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่อนุญาตให้ทำได้ แต่ภายหลังศาลใช้เกณฑ์การชั่งน้ำหนักระหว่าง ผลประโยชน์ของรัฐและเอกชน โดยมีแนวคำพิพากษาให้ทำได้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า การกระทำจะต้องกระทำภายใต้การดูแลของแพทย์⁴⁶ ส่วนในประเทศอังกฤษไม่อนุญาตให้ทำได้เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา

สำหรับประเทศไทยนั้นให้ความคุ้มครองเฉพาะคำพยานหรือคำให้การที่เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา หรือขู่เชิญเท่านั้น ส่วนปัญหาเรื่องการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา เช่น การบังคับเจาะเลือด อันอาจถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลนั้น แนวคำพิพากษาของศาลไทยยังไม่ถึง กรณีจึงเป็นปัญหาว่า หากมีการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากการตรวจวิเคราะห์สิ่งส่งตรวจที่ได้มาจากการบังคับเอาจากผู้ต้องหา ไม่ว่าจะเป็นการบังคับเจาะเลือด การบังคับตัดผม ฯลฯ จะถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ อันจะต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226 หรือไม่

2.3.2 การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้นหมายถึง กระบวนการที่ศาลนำพยานหลักฐานทุกประเภทที่คู่ความนำมาสู้บ ไม่ว่าจะพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ มาพิเคราะห์เพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดี

หลักการพิเคราะห์พยานหลักฐานประเภทต่างๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยนั้น สามารถแบ่งแยกพยานหลักฐานออกตามวิธีการนำสืบได้ 3 ประเภท คือ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานแตกต่างกัน กล่าวคือ

⁴⁶ Gilbert B. Stuckey, Evidence for the Law enforcement officer third edition (New York: McGraw-Hill Book Company, 1979), Page 228.

พยานบุคคล (Witness) หมายถึง บุคคลที่มาให้การต่อศาล และเบิกความเล่าเรื่องต่อศาลด้วยวาจา เพื่อที่ศาลจะได้บันทึกถ้อยคำของพยานผู้นั้นไว้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี โดยที่พยานบุคคลอาจแบ่งออกได้เป็นประเภทต่างๆตามลักษณะของการรับฟัง และความน่าเชื่อถือของพยาน ได้แก่ การแบ่งเป็น ประจักษ์พยานและพยานบอกเล่า นอกจากนี้ยังอาจแบ่งได้เป็นพยานซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป กับพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert Witness) ซึ่งตามปกติแล้วพยานบุคคลธรรมดาทั่วไปจะเบิกความได้แต่เฉพาะข้อเท็จจริงที่ตนได้รับรู้ได้เห็นหรือได้ยินมาเท่านั้น จะเบิกความในลักษณะความเห็นไม่ได้ ส่วนพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหมายถึงผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในคดีแพ่ง และผู้ชำนาญการพิเศษในคดีอาญา เป็นพยานบุคคลที่มีประสบการณ์หรือมีความรู้ในสาขาต่างๆ มาเบิกความแสดงความเห็นของตนตามหลักวิชาการ โดยที่บุคคลนั้นไม่ได้รู้เห็นเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะโดยตรงในฐานะประจักษ์พยาน หรือโดยอ้อมในฐานะพยานบอกเล่า พยานผู้เชี่ยวชาญจะเบิกความในรูปของการแสดงความเห็นเท่านั้น

การพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลนั้น โดยทั่วไปศาลจะพิจารณาจากความสามารถในการรับรู้ การรับฟังของพยาน ความสามารถในการถ่ายทอดและความเป็นกลางของพยาน ส่วนการพิจารณาความน่าเชื่อถือของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น แม้จะเบิกความในประเด็นซึ่งคนธรรมดาไม่มีความรู้ ก็มีใ้ศาลจะเชื่อผู้เชี่ยวชาญนั้นทุกกรณีไป ศาลต้องพิจารณาจาก⁴⁷

1. **ความเป็นกลางของพยาน** ถ้าพยานผู้เชี่ยวชาญเป็นพยานที่ศาลเป็นผู้แต่งตั้งที่เรียกว่า ผู้เชี่ยวชาญ หรือเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบพิสูจน์ให้ความเห็นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นงานประจำ เช่น เจ้าหน้าที่ตรวจลายมือชื่อปลอมของกองพิสูจน์หลักฐาน ย่อมน่าเชื่อว่าจะไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด และมีน้ำหนักน่าเชื่อถือกว่าผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญซึ่งคู่ความจ้างมา หรือรับจ้างตรวจพิสูจน์หรือลงความเห็นเป็นการส่วนตัว เพราะพยานผู้เชี่ยวชาญประเภทหลังอาจเบิกความลำเอียงเข้ากับฝ่ายที่จ้างตนได้

2. **ความรู้หรือความชำนาญของพยานผู้เชี่ยวชาญ** คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีหลักฐานแสดงความรู้ความชำนาญของพยานผู้เชี่ยวชาญให้ศาลเห็น โดยอาจ

⁴⁷ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 400-402.

ถามจากประวัติการศึกษา การทำงานของพยานหรือมีประกาศนียบัตร วุฒิบัตร หรือปริญญามาแสดง

3. เหตุผลประกอบการลงความเห็นของพยาน ข้อนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้ศาลเชื่อพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นหรือไม่ พยานที่สรุปความเห็นของตัวเองง่ายๆ อาจไม่มีน้ำหนักพอที่ศาลจะเชื่อได้ ดังนั้น การสืบพยานผู้เชี่ยวชาญต้องให้พยานอธิบายถึงเหตุผลประกอบการตรวจพิสูจน์ หรือการลงความเห็นให้บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีความรู้ในวิทยาการแขนงนั้นๆ ได้เห็นจริงเห็นจังไปด้วย

4. ความมั่นใจในการลงความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ ถ้าพยานลงความเห็นด้วยความมั่นใจว่าถูกต้องแน่นอน คำพยานย่อมมีน้ำหนักมาก แต่ถ้าพยานไม่มั่นใจ เช่น เบิกความว่ามีโอกาสผิดพลาดได้ 20% ดังนี้ย่อมทำให้ศาลไม่แน่ใจว่าจะรับฟังตามความเห็นนั้นได้

พยานเอกสาร การพิเคราะห์ถึงความน่าเชื่อถือของพยานเอกสารนั้นส่วนใหญ่ศาลจะมุ่งพิจารณาถึงความถูกต้องแท้จริงของเอกสารเป็นสำคัญ

พยานวัตถุ การพิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของพยานวัตถุส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีปัญหามากนัก เนื่องจากพยานวัตถุส่วนใหญ่มักจะเป็นสื่อนำไปสู่ตัวผู้กระทำความผิด จึงจัดเป็นพยานที่มีความน่าเชื่อถืออยู่ในตัวเองอยู่แล้ว

สำหรับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น ศาลจะรับรู้ได้โดยทางความคิดเห็นของผู้ชำนาญการพิเศษ ดังนั้นการพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานดังกล่าวจึงอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การซึ่งน้ำหนักพยานความเห็นโดยทั่วไปตามที่ได้กล่าวมาแล้วด้วย

ศาลไทยถือว่าพยานผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการพิเศษเป็นพยานที่เบิกความตามความเห็น หรือหลักวิชาการด้วยความรู้ของตน ย่อมมีความน่าเชื่อถือและเป็นกลาง มีน้ำหนักรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นได้ อย่างไรก็ดี ไม่เชื่อว่าศาลจะต้องเชื่อและรับฟังตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเสมอไป เพราะความเห็นของผู้เชี่ยวชาญก็เป็นเพียงพยานหลักฐานชั้นหนึ่ง ศาลจะต้องใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงในคดีแล้วจึงวินิจฉัยชี้ขาดคดี

ปัญหาว่าระหว่างความเห็นของผู้เชี่ยวชาญกับพยานหลักฐานชนิดอื่นๆ เช่น ประจักษ์พยาน ใครจะมีน้ำหนักดีกว่ากันนั้น เป็นสิ่งที่ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวเป็นเรื่องที่ศาลต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาถึงเหตุผลและน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง แต่ในบางกรณีความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ย่อมมีน้ำหนักมาก หากไม่มีการนำสืบพิสูจน์หักล้างให้เห็นเป็นอย่างอื่น เช่น ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์เคมีในการตรวจพิสูจน์สารต่างๆ ศาลย่อมรับฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวเป็นข้อยุติได้⁴⁸

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้จากระบวนการพิสูจน์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถตรวจสอบความแม่นยำถูกต้องได้ตลอดเวลา เช่น เทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ซึ่งเป็นทฤษฎีการตรวจพิสูจน์ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในต่างประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย โดยปัจจุบันการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการพิสูจน์บุคคล มีความถูกต้องแม่นยำเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ และเป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญและมีน้ำหนักมาก จากผลการศึกษาวิจัยในเรื่องการพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ในศาล⁴⁹ พบว่า ในเรื่องการชั่งน้ำหนักผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ผู้พิพากษาจะให้น้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เนื่องจากผู้พิพากษาไม่พิจารณาว่าทฤษฎีหรือเทคนิคต่างๆ ได้ถูกตรวจสอบจากผู้อื่นโดยการพิมพ์เผยแพร่ทางวิชาการหรือไม่ ผู้พิพากษาอาจไม่มีความรู้เรื่องเทคนิคที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ และผู้พิพากษาพิจารณาความผิดพลาดในการตรวจพิสูจน์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปในทางน้อย อาจเนื่องจากไม่ทราบถึงวิธีการขั้นตอนในการตรวจพิสูจน์

สำหรับความเชื่อมั่นของผู้พิพากษาต่อผู้เชี่ยวชาญนั้น จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่า ผู้พิพากษามีความเชื่อมั่นต่อผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ค่อนข้างมาก เนื่องจากผู้พิพากษามีความเชื่อมั่นว่า ผู้เชี่ยวชาญผู้ทำการตรวจสอบลายพิมพ์ดีเอ็นเอ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและตรงกับงานที่เชี่ยวชาญ การที่ผู้เชี่ยวชาญมาให้การในชั้นศาลในคดีต่างๆ ในเรื่องเช่นเดียวกันนี้ แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่บุคคลอื่นให้การยอมรับในความรู้ ซึ่งคำให้การ

⁴⁸พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 271-273.

⁴⁹ไพจิตร สวัสดิสาร, “การพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ในศาลในคดีอาญา”, อุลพาห เล่มที่ 3 ปีที่ 51 (กันยายน – ธันวาคม 2547), หน้า 22-44.

ของผู้เชี่ยวชาญนั้นมีน้ำหนักในการรับฟังข้อเท็จจริงหรือผลจากงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ทำมาก่อนมาเบิกความ ทำให้การรับฟังและชั่งน้ำหนักผลการตรวจพิสูจน์มีมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แม้โดยลักษณะของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะมีความน่าเชื่อถืออยู่มาก แต่ศาลจะให้ความเชื่อถือพยานหลักฐานดังกล่าวในระดับใด ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ต้องพิจารณาตามพฤติการณ์แห่งคดีเป็นคดีๆ ไป ขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นๆ ด้วย โดยศาลจะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทุกประเภทในคดีนั้นประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นประจักษ์พยาน พยานแวดล้อมกรณี วัตถุพยาน รวมถึงพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ด้วย ถ้าพยานหลักฐานต่างุสนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ขัดแย้งกัน พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก็จะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมาก แต่หากพยานหลักฐานทั้งหลายขัดแย้งกัน ก็ย่อมต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลว่าพยานหลักฐานใดมีข้อบกพร่อง หรือน่าเชื่อถือเพียงใด

2.4 ตัวอย่างคดีที่นำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาของศาลไทย

การวินิจฉัยชี้ขาดคดีอาญาของศาลไทย ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง ภายใต้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 227 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติว่า

“ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามควรว่า จำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

จากบทบัญญัติดังกล่าว เป็นการนำหลักการพิสูจน์จนปราศจากเหตุอันควรสงสัย (Proof beyond a reasonable doubt) มาใช้ในการตัดสินคดีอาญาของศาลไทย ซึ่งศาลย่อมต้องพิเคราะห์พยานหลักฐานทั้งปวงที่ปรากฏในการพิจารณาคดีไปตามหลักกฎหมาย หลักความเป็นธรรม และหลักความเป็นไปตามธรรมชาติของพยานหลักฐานว่า สอดคล้องกับเหตุผล

หรือไม่ ถูกต้องตามหลักวิชาการหรือไม่ หรือมีเหตุสงสัยตามควรหรือไม่ เมื่อพยานหลักฐานที่ปรากฏมีความสอดคล้องต้องกันกับหลักกฎหมายและเหตุผล ทำให้มีความมั่นใจ เชื่อในข้อเท็จจริงนั้นว่า จำเลยได้กระทำความผิด โดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยใดๆ ก็ย่อมพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดนั้นได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1398/2541)⁵⁰ ทั้งนี้ จำนวนของพยานหลักฐานจะมีมากหรือน้อยเพียงใดไม่ใช่สิ่งที่จะนำมาตัดสินความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย เนื่องจากศาลจะตัดสินจากความน่าเชื่อถือและความสอดคล้องต้องกันของพยานหลักฐานตามหลักกฎหมาย และหลักเหตุผลมากกว่า

พยานหลักฐานที่นำมาสืบพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในคดีอาญานั้น มีหลายประเภทดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งในแต่ละคดีจะมีพยานหลักฐานที่นำมาเสนอต่อศาลมากน้อยต่างกันไปแล้วแต่พฤติการณ์ของคดี โดยที่คดีอาญาใดที่มีทั้งประจักษ์พยานและพยานแวดล้อมกรณี ถือว่าเป็นคดีที่มีพยานหลักฐานหนักแน่นมากที่สุด ทำให้ศาลเชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1913/2514 จำเลยทั้งสามให้การรับสารภาพตามฟ้อง แต่ปรากฏจากพยานหลักฐานของโจทก์ที่สืบประกอบคำรับสารภาพว่า เจ้าพนักงานได้ทรัพย์สินของผู้เสียหายที่ถูกปล้นไปจากจำเลยที่ 1 และที่ 2 หัวกระสุนปืนที่ขุดได้ที่พื้นดินใต้ศพผู้ตาย เป็นหัวกระสุนปืนที่ไฉ่ยิงจากปืนของกลางที่ยึดได้จากจำเลยที่ 1 ผู้เสียหายแจ้งถึงรูปร่าง ผิวเนื้อ ลักษณะหน้าตา ตลอดจนอายุและเครื่องแต่งกายของจำเลยได้อย่างละเอียด และสามารถชี้ตัวจำเลยได้ถูกต้อง และพยานโจทก์อีกสองปากก็จำจำเลยได้ เมื่อพยานหลักฐานของโจทก์ซึ่งมีทั้งพยานบุคคลและพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีของคดีแน่นหนามั่นคง ศาลตัดสินโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริง โดยพิจารณาจากทั้งพยานหลักฐานโดยตรง คือ ผู้เสียหาย และพยานแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีน้ำหนักมั่นคงพอ

อย่างไรก็ดี คดีอาญาที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้ การค้นหาพยานหลักฐานเพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ให้ได้ครบถ้วนทั้งประจักษ์พยานและพยานแวดล้อมกรณีนั้น ทำได้ยากลำบากมากขึ้น พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงเข้ามามีบทบาทในการช่วย

⁵⁰ เริงธรรม ลัดพลี, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 130.

ให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และปัจจุบันนี้ศาลไทยก็ให้การยอมรับฟังและให้นำน้ำหนักกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากคดีที่เกิดขึ้นเป็นบรรทัดฐานดังต่อไปนี้

2.4.1 คดีฆาตกรรมนางสาวเจนจิรา พลอยอ่องนศรี

คดีระหว่างพนักงานอัยการกองคดีอาญา 3 โจทก์ ฟ้องนายเสริม สาครราษฎร์ อายุ 23 ปี อดีตนักศึกษาแพทยศิริพยาบาล เป็นจำเลยฆ่านางสาวเจนจิรา พลอยอ่องนศรี นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 5 โรงพยาบาลรามธิบดี แฟนสาวในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน โดยทรมานและกระทำทารุณโหดร้าย ซ่อนเร้น ย้ายหรือทำลายศพหรือส่วนของศพเพื่อปิดบังการตาย มีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต พกพาอาวุธปืนในที่สาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต ยิงปืนโดยใช้เหตุและลักทรัพย์

คดีนี้แม้ว่าจะไม่มีประจักษ์พยานเห็นเหตุการณ์ขณะเกิดเหตุ แต่มีพยานแวดล้อม ประกอบกับพยานวัตถุ รวมทั้งรายงานผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่แห่งพยาน (Chain of Evidence) ทำให้รับฟังได้ว่าผู้ต้องหาจริงนี้ได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาจริง ซึ่งพยานหลักฐานจากการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ดังกล่าวนี้เป็นส่วนสำคัญที่ศาลใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ซึ่งคดีนี้ได้ใช้ประโยชน์ในทางวิทยาศาสตร์หลายประการ ดังต่อไปนี้

1. การใช้เครื่องจับเท็จเมื่อนายเสริม สาครราษฎร์มาสอบสวนในฐานะผู้ต้องสงสัย ซึ่งนายเสริมได้ให้การปฏิเสธทุกกรณี จึงได้มีการนำเข้าเครื่องจับเท็จโดยความยินยอมของนายเสริมเอง โดยผลของกราฟที่ปรากฏขณะตอบคำถามแสดงว่านายเสริมให้การเท็จ และนำสงสัยว่านางสาวเจนจิราตายแล้ว

2. คราบเลือดที่พบในช่องเก็บของกระโปรงทำยารถของผู้ตายซึ่งนายเสริมให้การว่าได้เอาชิ้นส่วนของผู้ตายที่เหล็บบรรจุใส่ถุงพลาสติกใส่ไว้ในช่องเก็บของกระโปรงด้านหลังเพื่อนำไปทิ้ง สามารถนำมาตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เพื่อยืนยันว่าเป็นเลือดของผู้ตายโดยในการตรวจเปรียบเทียบนั้นแม้ว่าจะไม่มีตัวอย่างเลือดของนางสาวเจนจิรามาตรวจเปรียบเทียบกับคราบเลือด

ดังกล่าวก็ตาม แต่การตรวจพิสูจน์สามารถนำมาเปรียบเทียบจากเลือดของพ่อแม่ผู้ตายได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนางสาวเจนจิราเป็นบุตรเพียงคนเดียว และผลการตรวจพิสูจน์จากแพทย์นิติเวช โรงพยาบาลรามาริบัติยืนยันได้ว่าเป็นเลือดของผู้ตาย นอกจากนี้คราบเลือดที่พบภายในห้องน้ำของห้องพักที่ พี.เอส.เฮ้าส์ แพทย์นิติเวชก็ยืนยันว่าเป็นเลือดของผู้ตายซึ่งสอดคล้องกับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่รับว่าได้ฆ่าและศพในห้องน้ำ

3. อารูธปิ่นพกล้วนนี้ห่อโคลท์ ขนาด .38 ที่ยึดมาได้จากบ้านพักของนายเสริมที่จังหวัดชลบุรี ตามคำรับสารภาพของผู้ต้องหาว่าได้นำปิ่นไปซุกซ่อนในที่ดังกล่าว กองพิสูจน์หลักฐานยืนยันว่าปิ่นนั้นมีอนุภาพพอที่จะทำอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ และหัวกระสุนปิ่น 1 ปรดอก และปรดอกกระสุนปิ่นซึ่งยึดได้จากท่อระบายน้ำริมถนนหน้าบ้านของผู้ต้องหาที่ผู้ต้องหารับว่าเขาไปทิ้งไว้ ผลการตรวจเปรียบเทียบก็ปรากฏว่าปรดอกกระสุนและหัวกระสุนปิ่นดังกล่าวได้ถูกยิงออกจากอารูธปิ่นของกลาง และมีขนาดเท่ากับบาดแผลที่ผิวกะโหลกของนางสาวเจนจิรา

4. ชิ้นเนื้อที่พบในบ่อเกรอะของพี.เอส.เฮ้าส์ นั้น แพทย์นิติเวชยืนยันว่าชิ้นเนื้อที่ตรวจพบเป็นของนางสาวเจนจิรา ซึ่งก็สอดคล้องกับคำรับสารภาพของนายเสริมที่ว่าหลังจากที่ได้ฆ่าและศพของผู้ตายแล้วก็ได้ทิ้งชิ้นส่วนของศพลงในโถส้วมแล้วกดชักโครกเพื่อชำระล้างระบายลงสู่บ่อเกรอะส้วมดังกล่าว

5. เส้นผมที่ติดกับเศษหนังศีรษะจากบ่อเกรอะของพี.เอส.เฮ้าส์ กองพิสูจน์หลักฐานยืนยันว่าเป็นของผู้ตาย ซึ่งสอดคล้องกับคำรับสารภาพของนายเสริมที่ว่าหลังจากที่ได้ฆ่าและศพของผู้ตายแล้วก็ได้ตัดผมบางส่วนแล้วถลกหนังศีรษะทิ้งลงในโถส้วม

6. กะโหลกศีรษะที่พบที่แม่น้ำบางปะกงที่ได้นำส่งตรวจพิสูจน์ที่สถาบันนิติเวชวิทยานั้น ผลการตรวจปรากฏว่าเป็นศีรษะของนางสาวเจนจิรา ซึ่งสอดคล้องกับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่รับว่าได้ตัดศีรษะแล้วนำไปใส่ถุงพลาสติกสีดำไปทิ้งที่สะพานข้ามแม่น้ำบางปะกง โดยมีรอยกระสุนปิ่นที่ผู้ต้องหายอมรับว่าใช้อารูธปิ่นยิงนางสาวเจนจิราตายแล้วจึงฆ่าและศพ และในการตรวจพิสูจน์บุคคลได้ทำการตรวจโดยใช้ภาพเชิงซ้อนเปรียบเทียบกับภาพถ่ายของผู้ตาย

คดีนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างไร เนื่องจากในคดีนี้พยานหลักฐานที่สำคัญอันนำไปสู่การลงโทษ

จำเลยแล้วแต่เป็นพยานหลักฐานที่เกิดจากการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ทั้งสิ้น หากไม่ได้พยานหลักฐานเหล่านี้แล้วก็อาจจะไม่สามารถหาศพของนางสาวเจนจิราพบ และอาจจะไม่สามารถพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ ผลที่สุดคดีนี้อาจจะกลายเป็นแค่คดีคนหายธรรมดาๆ คดีหนึ่งก็เป็นได้

2.4.2 คดีฆาตกรรมแพทย์หญิงฉัตร บุญเกษมสันติ⁵¹

จำเลยในคดีนี้เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการแพทย์ แต่ได้ใช้ความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมากระทำการฆาตกรรมอำพรางภรรยาของตนเองอย่างแนบเนียนและแยบยล โดยปรากฏว่าคดีนี้ไม่มีประจักษ์พยานที่รู้เห็นการฆ่าประกอบกับจำเลยไม่เคยรับสารภาพว่าเป็นผู้สังหารภรรยาของตนเอง หากแต่คดีนี้มีพยานหลักฐานแวดล้อมอย่างแน่นหนา เช่น เจ้าหน้าที่ศูนย์การค้า, พนักงานของร้านโออิชิ, ข้อมูลทางโทรศัพท์มือถือ และที่สำคัญผลการตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอจากชิ้นเนื้อที่พบ เป็นต้น ทำให้สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ได้ และศาลสามารถตัดสินลงโทษจำเลยโดยอาศัยพยานหลักฐานแวดล้อมต่างๆ ที่รวบรวมมาได้นั่นเอง โดยคดีนี้ไม่สามารถระบุได้ว่าจำเลยใช้อาวุธอะไรในการฆ่าแพทย์หญิงฉัตร มีเพียงหลักฐานการชันสูตรของเจ้าหน้าที่ตรวจวิเคราะห์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ว่าชิ้นเนื้อเป็นของแพทย์หญิงฉัตร และปริมาณที่ตรวจพบแสดงว่าเจ้าของชิ้นเนื้อเหล่านั้นไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ อันเป็นการยืนยันว่าแพทย์หญิงฉัตรได้เสียชีวิตแล้ว

นอกจากนี้ยังมีรายงานการตรวจพิสูจน์หอยดเลือดที่พบในท่อระบายน้ำบริเวณห้องน้ำที่ห้องพักอาคารวิทยนิเวศน์ว่าเป็นของแพทย์หญิงฉัตรจริง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ประกอบกับพยานบุคคลต่างๆ ที่ให้การสอดคล้องต่อกันแล้วมีน้ำหนักพอที่จะทำให้ศาลเชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้ลงมือฆ่าหั่นศพภรรยาของตัวเองจริง

จากคดีนี้ จะเห็นได้ว่าแม้จะไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็ตาม ศาลก็สามารถนำผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มารับฟังและตัดสินลงโทษจำเลยได้ เนื่องจากผลการตรวจพิสูจน์ที่ได้ประกอบกับพยานแวดล้อมอื่นๆ มีน้ำหนักมั่นคงเพียงพอทำให้ศาลเชื่อได้โดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

⁵¹ คดีหมายเลขแดงที่ 7392/2546

2.4.3 คดีฆาตกรรมนายดาบตำรวจสุวิชัย รอดวิมุต⁵²

คดีนี้เป็นคดีที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก และประชาชนก็ยังให้ความสนใจและวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้น เมื่อในที่สุดศาลมีคำพิพากษายกฟ้องนายดวงเฉลิมกับพวกในข้อหาร่วมกันฆ่านายดาบตำรวจสุวิชัย รอดวิมุต หรือดาบยิ้ม

คดีนี้ประจักษ์พยานที่ฝ่ายโจทก์นำมาเบิกความทุกปากยืนยันว่าเห็นจำเลยเผชิญหน้ากับผู้ตายและอยู่ห่างจากผู้ตาย 1-2 เมตร และมั่นใจว่ามีแสงไฟส่องลงมาตรงหน้าพอดีกับที่นายดวงเฉลิมยืนอยู่ ซึ่งขัดแย้งกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์โดยแพทย์นิติเวชยืนยันถึงลักษณะของบาดแผลเป็นรูปแฉกดาวกับวิถีกระสุน จะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นการยิงในลักษณะกดติดผิวหนัง แสดงว่าผู้ตายกับคนร้ายจะต้องอยู่ห่างกันไม่เกิน 1 ศอก

ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีที่พยานแต่ละปากเบิกความว่าเห็นนายดวงเฉลิมยืนเล็งปืนในลักษณะดังกล่าว ขัดแย้งกับบาดแผลของผู้ตายตามหลักนิติวิทยาศาสตร์ ดังนั้นจะนำข้อสงสัยนี้มาเป็นข้อสันนิษฐานให้เป็นผู้ร้ายแก่นายดวงเฉลิมหาได้ไม่ โดยศาลได้พิเคราะห์พยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์แล้วเห็นว่าคำเบิกความของพยานโจทก์ทั้งหมดที่ว่าเห็นเหตุการณ์เดียวกันแต่กลับเบิกความต่างกันสาระสำคัญ กล่าวคือ เบิกความว่าได้ยินเสียงปืนดังแต่ไม่มีใครเห็นว่านายดวงเฉลิมเป็นผู้ยิงผู้ตาย ทั้งนี้มีพล.ต.ต.วิชิต สมานวิวัฒน์ แพทย์ผู้ชันสูตรศพผู้ตายในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษเพื่อหาสาเหตุแห่งการตายพบว่า ลักษณะของบาดแผลที่มีเขม่าและเป็นแผลแฉก แสดงให้เห็นว่าผู้ตายถูกยิงโดยปากกระบอกปืนอยู่ในตำแหน่งที่ติดกับผิวหนังเท่ากับว่าผู้ยิงกับผู้ตายต้องอยู่ห่างกันไม่เกิน 1 ศอก จึงเห็นได้ว่าพยานหลักฐานโดยตรงในคดีนี้ได้แก่ประจักษ์พยานที่ยืนยันว่าเห็นเหตุการณ์และได้ยินเสียงปืนแต่เป็นคำเบิกความที่ขัดกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ประกอบกับคดีนี้พนักงานสอบสวนไม่สามารถหาวัตถุพยานคืออาวุธปืนที่ผู้ยิงผู้ตายมาประกอบคดีเพื่อเพิ่มน้ำหนักพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์ให้มั่นคงมากขึ้นได้ ดังนั้นพยานหลักฐานของโจทก์จึงไม่มีน้ำหนักพอที่จะลงโทษจำเลยในความผิดฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่นได้

⁵² เมธี ศรีอนุสรณ์, “เปิดคำพิพากษาคดีดวงเฉลิมและดาบยิ้ม”, วารสารข่าวกฎหมายใหม่ ปีที่ 2 ฉบับที่ 26 (16 เมษายน 2547), หน้า 4-39.

จะเห็นได้ว่าในคดีนายดวงเฉลิมนี้ ศาลให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างมากเนื่องจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่มีความแน่นอนเปลี่ยนแปลงได้ยาก เมื่อพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้แตกต่างกับคำเบิกความพยานที่แม้จะอยู่ในเหตุการณ์และอ้างว่าได้เห็นตัวคนร้ายก็ตาม ประกอบกับประจักษ์พยานเหล่านี้ก็เบิกความไม่ตรงกัน ก่อให้เกิดความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้องของโจทก์หรือไม่ จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 แม้ว่าคำพิพากษาในคดีนี้จะค้านกับความรู้สึกของประชาชนเป็นอย่างมาก แต่ก็แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ไม่เพียงแต่จะช่วยในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ยังมีส่วนช่วยผู้บริสุทธิ์ไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในสิ่งที่เขาไม่ได้กระทำอีกด้วย

ในปัจจุบันพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างมากในการค้นหาความจริง เพราะผู้กระทำความผิดมีความรู้ความสามารถมากขึ้น และมีการวางแผนมาอย่างดียากแก่การสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีธรรมดา หากไม่มีการนำหลักเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยแล้วก็อาจจะไม่สามารถจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ หรืออาจทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษในสิ่งที่เขาไม่ได้กระทำก็เป็นได้ โดยศาลเองก็เริ่มให้ความสำคัญกับการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาประกอบการวินิจฉัยมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ได้ยกมาให้เห็นข้างต้นแล้ว

2.5 อำนาจอรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.5.1 การแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน

การสอบสวนคดีอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) นิยามความหมายไว้ว่า “หมายรวมถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้กระทำไปเกี่ยวกับความผิดที่

กล่าวหาเพื่อจะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ”

การแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำมาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา เป็นกระบวนการหนึ่งของการสอบสวนเช่นกัน ดังนั้น การใช้อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงต้องอยู่ภายใต้กฎหมายซึ่งว่าด้วยอำนาจสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำหรับการรวบรวมพยานหลักฐาน กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 132 (2) ที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจค้น เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น แม้มาตรา 98 จำกัดอำนาจในการค้นไว้อย่างมีข้อจำกัดว่า “จะค้นได้แต่เฉพาะเพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการเท่านั้น” ก็ตาม แต่มาตรา 98 (1) ก็บัญญัติขยายอำนาจในการค้นว่า “ในกรณีค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใดๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์หรือยืนยันผู้ต้องหาหรือจำเลย” ด้วย ยิ่งไปกว่านั้น มาตรา 138 ยังได้บัญญัติด้วยว่า “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเอง หรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิต และความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อความที่ได้มา”

จากบทบัญญัติดังกล่าว แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า แท้จริงแล้วกฎหมายหาไม่มุ่งประสงค์ให้พนักงานสอบสวนทำหน้าที่เพียงรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ดังที่พนักงานสอบสวนทั้งหลายได้ถือปฏิบัติอยู่อย่างเคร่งครัดเท่านั้นไม่ หากแต่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหาด้วย ทั้งนี้เพราะตามบทนิยามความหมายของคำว่า “การสอบสวน” ในมาตรา 2 (11) ที่บัญญัติว่า

“หมายรวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่น ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ” นั้น มี

ข้อความระบุอยู่ชัดเจนว่า “...เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง...” ด้วย หาใช่ระบุดัตถุประสงค์เพียงเพื่อพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษเท่านั้นไม่⁵³

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 เดิม ที่กำหนดวัตถุประสงค์ของการสอบสวนก็บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด” ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่า กฎหมายมิใช่เพียงกำหนดวัตถุประสงค์ของการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนว่า เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดเท่านั้นไม่ หากแต่ยังกำหนดให้กระทำเพื่อ “...ประสงค์จะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา...”

ดังจะเห็นได้ว่า ตามตัวบทกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่า ภารกิจของพนักงานสอบสวนในการทำหน้าที่สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนั้น มิใช่ว่าพนักงานสอบสวนถูกจำกัดอำนาจขอบเขตหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานเพียงเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น หากแต่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานในส่วนที่เป็นคุณหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ทั้งในส่วนที่จะพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือมีเหตุอันควรปราณีใดๆ ที่สมควรได้รับการพิจารณาลดหย่อนผ่อนโทษอันเป็นส่วนที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย

กล่าวโดยสรุปคือ ภารกิจของพนักงานสอบสวนในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐนั้น กฎหมายได้กำหนดให้ทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน **เพื่อค้นหาความจริงว่าผู้ต้องหาผิดหรือบริสุทธิ์** เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐฝ่ายอื่น คือ พนักงานอัยการรวมทั้งศาลด้วย ดังนั้น มาตรา 131 ที่แก้ไขใหม่ในปี พ.ศ. 2547 จึงได้แก้ไขปรับปรุงถ้อยคำมาตรา 131 เดิม โดยเพิ่มเติมถ้อยคำว่า “...หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา...” ต่อท้ายบทบัญญัติของมาตรา 131 เดิมด้วย ซึ่งมาตรา 131 ที่แก้ไขใหม่ บัญญัติไว้ดังนี้

⁵³ ธานีศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 , พิมพ์ครั้งที่ 2,(กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2547), หน้า 175-176.

“ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่างๆอันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่าวลา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา”

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เป็นพยานหลักฐานสำคัญในคดีอาญาซึ่งจะนำไปสู่การพิสูจน์ความจริงที่เกิดขึ้น เพื่อพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหานั้น พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจทั่วไปในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวนด้วย ตามนัยของมาตรา 131 ดังกล่าว

อย่างไรก็ดี พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์บางประเภท มีข้อจำกัดในการแสวงหาตัวอย่างที่จะนำมาตรวจพิสูจน์ เนื่องจากต้องนำเอาตัวอย่างส่งตรวจจากผู้ต้องสงสัย หรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เกิดขึ้น เช่น การนำเอาตัวอย่างเลือด เส้นผม เส้นขน น้ำลาย ฯลฯ จากผู้ต้องสงสัยไปทำการตรวจหาลายพิมพ์ดี เอ็น เอ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ที่ได้จากการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุ ซึ่งจะ ทำให้ทราบว่าผู้ต้องสงสัยเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่

ในส่วนของ การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ มีความแตกต่างไปจากการรวบรวมพยานหลักฐานประเภทอื่นๆทั่วไป เนื่องจากต้องบังคับเอาจากร่างกายของบุคคลนั้นๆ ซึ่งกรณีอาจเป็นปัญหา หากผู้ที่จะต้องได้รับการตรวจพิสูจน์ไม่ให้ความยินยอม ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยปัจจุบัน ยังไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจกับเจ้าพนักงานของรัฐอย่างชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าว เพราะกรณีอาจเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชนได้ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำไปโดยไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายรับรองให้มีอำนาจกระทำได้

2.5.2 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน)

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างชัดแจ้งเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ซึ่งจะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ฝ่ายนิติบัญญัติจึงพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ขึ้น ซึ่งขณะนี้ยังอยู่ในขั้นตอนของการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ร่างพระราชบัญญัติซึ่งอยู่ในขั้นตอนของการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญฯ นั้น มีส่วนที่เป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

มาตรา 5/1 ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้ เป็นมาตรา 131/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 131/1 ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์ดำเนินการบังคับตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอม กระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความ

ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลที่จะพึงได้จากการตรวจพิสูจน์นั้น

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา นี้ ให้สง่าจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

มาตรา 16 ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้เป็นมาตรา 237 ตริ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“**มาตรา 237 ตริ** ให้นำความในมาตรา 237 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่กรณีการสืบพยานหลักฐานอื่น และแก่กรณีที่ได้มีการฟ้องคดีไว้แล้วแต่มีเหตุจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนถึงกำหนดเวลาสืบพยานตามปกติตามมาตรา 173/2 วรรคสองด้วย

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้โดยไม่ต้องอาศัยพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า หากมีการเนิ่นช้ากว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายหน้า พยานหลักฐานนั้นจะสูญหายไป หรือเป็นการยากแก่การตรวจพิสูจน์ ผู้ต้องหาหรือพนักงานอัยการโดยตนเอง หรือเมื่อได้รับคำร้องจากพนักงานสอบสวน หรือผู้เสียหาย จะยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในมาตรา 244/1 ไว้ทันทีก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 237 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา 18/1 ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้เป็นมาตรา 244/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“**มาตรา 244/1** ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือ ส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์ดำเนินการบังคับ ตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความ เจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอม หรือกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความ ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงกัน ข้ามกล่าวอ้าง

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ อาจทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า หาก มีการเนินช้ากว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายหน้า พยานหลักฐาน นั้นจะสูญหายไป หรือยากแก่การตรวจพิสูจน์ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือเมื่อศาล เห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้ถึงกำหนดวันสืบพยานตามปกติ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 237 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ให้สง่าจากงบประมาณตามระเบียบที่ คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง"

จะเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดอำนาจในการรวบรวม พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำมาใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาให้แก่เจ้าหน้าที่ใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐทั้งในชั้นสอบสวน ชั้นสั่งคดีของพนักงานอัยการและในชั้น พิเคราะห์ของศาลด้วย ซึ่งในบทต่อไปจะได้ศึกษาถึงการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจาก พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของต่างประเทศ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติดังกล่าว และวิเคราะห์ถึงความเหมาะสม หรือข้อบกพร่องของบทบัญญัติตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงใน คดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ต่อไป

บทที่ 3

กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา จากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีส่วนช่วยให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญามีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจพิสูจน์ตัวบุคคล (Personal Identification) ด้วยการตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เพื่อเชื่อมโยงระหว่างผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าการพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เป็นวิธีที่ดีที่สุดและมีความแน่นอนในการพิสูจน์บุคคลได้ถูกต้องแม่นยำเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ พยานหลักฐานในคดีอาญาที่นำมาตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวได้แก่ พยานวัตถุต่างๆที่พบในสถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นๆ เช่น ปลอดภัยปืน ครอบเลือด ครอบอสุจิ เส้นผม ขน ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งสำหรับกรณีที่เป็นการตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ นั้นเมื่อตรวจหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอ จากพยานวัตถุที่พบสถานที่ดังกล่าวแล้ว ต้องนำมาเปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ของผู้ต้องสงสัยที่ได้จากการนำสิ่งส่งตรวจจากร่างกายผู้ต้องหาไม่ว่าจะเป็น เลือด เส้นผม ขน จากผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์

การนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา แม้จะมีประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินคดีอาญา ทั้งในขั้นตอนของการสืบสวน สอบสวน รวมไปถึงในชั้นพิจารณาคดี แต่ยังคงมีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ อันได้แก่ ปัญหาของขอบเขตอำนาจรัฐในการแสวงหาสิ่งส่งตรวจเพื่อพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เช่น เลือด เส้นผม ขน ฯลฯ จากผู้ต้องหา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ที่ตรวจได้จากพยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุ, ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาโดยเฉพาะสิทธิในการที่จะไม่ถูกบังคับให้ต้องเป็นพยานปรักปรำตนเองในคดีอาญา ว่าสิทธิดังกล่าวนี้รวมถึงการบังคับเจาะเลือดเพื่อตรวจหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ด้วยหรือไม่ และปัญหาในการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอันได้จากการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์

การศึกษาถึงหลักเกณฑ์กฎหมายเกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาของต่างประเทศ ทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิล ลอว์ ซึ่งได้แก่ ประเทศ

ฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ทางกฎหมายและวิธีปฏิบัติที่ใช้อยู่ในประเทศไทย อันจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกา , อังกฤษ นั้นจะมีระบบกฎหมายจารีตประเพณี หรือ คอมมอน ลอว์ ซึ่งแตกต่างไปจากระบบกฎหมายในประเทศไทยซึ่งเป็นระบบประมวลกฎหมายก็ตาม แต่ประเทศดังกล่าวได้พัฒนากฎหมายอยู่ตลอด โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีความก้าวหน้าทั้งทางด้านกฎหมายโดยเฉพาะการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ซึ่งหากประเทศไทยสามารถนำหลักเกณฑ์ทางกฎหมายและวิธีปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมได้ จะทำให้การอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนของไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.1 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศในระบบคอมมอน ลอว์ (Common Law)

3.1.1 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งศาลสูงของสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาขึ้นโดยเน้นถึงความสำคัญของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการดำเนินคดีอาญาเป็นหลัก จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา เป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแนวรัฐธรรมนูญ (Constitutional Criminal Procedure)¹

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาที่ว่าด้วยเรื่องการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิต่างๆของบุคคลนั้นอยู่ในบทแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 10 (First Amendment to Tenth

¹วิสาร พันธนะ, “วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา”, ตุลพาห เล่มที่ 25 (กันยายน-ตุลาคม 2521), หน้า 41-42.

Amendment) หรือที่มีชื่อเรียกว่า “The Bill of Rights” ซึ่ง The Bill of Rights นี้เป็นที่มาของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแนวรัฐธรรมนูญดังกล่าว สิทธิต่างๆที่บัญญัติไว้ใน The Bill of Rights มีอยู่หลายประการด้วยกันที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาความอาญา อันได้แก่สิทธิที่บัญญัติไว้ในบทแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 (The Fourth Amendment), ฉบับที่ 5 (The Fifth Amendment), ฉบับที่ 6 (The Sixth Amendment) และฉบับที่ 8 (The Eighth Amendment)

The Fourth Amendment มีใจความว่า “สิทธิของประชาชนที่จะมีความปลอดภัยในร่างกาย เคหะสถาน และทรัพย์สินของ จากการถูกตรวจค้น หรือยึด โดยไม่มีสาเหตุอันควร จะละเมิดไม่ได้ และจะออกหมายเพื่อกระทำดังกล่าวใดๆไม่ได้ เว้นแต่จะมีเหตุอันควรเชื่อถือ ซึ่งได้รับการยืนยันด้วยคำสาบาน หรือคำปฏิญาณ และโดยเฉพาะต้องระบุสถานที่ที่จะค้น หรือบุคคลที่จะจับกุมหรือสิ่งที่จะยึดไว้ในหมายนั้น”

The Fifth Amendment บัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคล ดังนี้

1. ในคดีอาญาที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือคดีอุกฉกรรจ์จะต้องได้รับแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้พิจารณาคดีจากคณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) ก่อน
2. ห้ามลงโทษบุคคลซ้ำในการกระทำผิดครั้งเดียว
3. ห้ามบังคับบุคคลให้ให้การประจานตนเอง
4. ห้ามกระทำการใดๆอันเป็นการจำกัดสิทธิในชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของบุคคล โดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมาย (Due Process of Law)

The Sixth Amendment ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่จะ

1. ได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว โดยเปิดเผย และโดยลูกขุนที่ปราศจากความลำเอียงของรัฐหรือท้องถิ่นซึ่งการกระทำผิดได้เกิดขึ้น
2. ได้รับแจ้งถึงลักษณะและเหตุแห่งข้อกล่าวหา
3. เผชิญหน้ากับพยานที่เป็นปฏิปักษ์ (ได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย)
4. เรียกพยานซึ่งเป็นประโยชน์แก่ตัวเองมาให้การ
5. ได้รับความช่วยเหลือจากทนายในการต่อสู้คดี

The Eighth Amendment บัญญัติว่า ในคดีอาญาจะเรียกหลักประกันหรือปรับเกินสมควรไม่ได้ และจะลงโทษจำเลยอย่างโหดร้ายทารุณ (cruel and unusual punishment) มิได้

เนื่องจากระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น แต่ละมลรัฐจะมีอิสระในการบัญญัติกฎหมายอาญาของตนเอง โดยรัฐบาลกลาง (Federal Government) จะไม่แทรกแซงในเรื่องของการกำหนดว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ อย่างไร และมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความ ซึ่งมีที่มาจากเหตุผลพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ในการรวมตัวเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ในอดีตที่ไม่ต้องการให้รัฐบาลกลาง มีอำนาจมากเกินไปจนถึงขนาดที่จะเข้ามาควบคุมรัฐบาลของมลรัฐได้ ในอดีตนั้นยอมรับกันว่ารัฐบาลแห่งมลรัฐเท่านั้นที่ควรจะทำหน้าที่ปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยมีหลักฐานที่เด่นชัด คือ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาที่บัญญัติแบ่งแยกอำนาจไว้ชัดเจนทั้งในแนวราบและแนวตั้ง โดยแนวราบคือ การแบ่งแยกอำนาจตามหลักการ Separation of Powers ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ส่วนในแนวตั้งเป็นการแบ่งแยกอำนาจระหว่างรัฐบาลมลรัฐ และรัฐบาลกลางอย่างชัดเจน² จึงมีปัญหาว่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขดังกล่าว หรือ The Bill of Rights นี้ต้องนำไปใช้ในระดัมลรัฐด้วยหรือไม่ ซึ่งกรณีนี้ได้มีคดี Beron v. Baltimore (1833) ศาลฎีกาตัดสินว่า บทแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับแรกตราขึ้นเพื่อใช้บังคับแก่รัฐบาลกลางโดยเฉพาะเท่านั้น

ต่อมาใน ปีค.ศ. 1868 มลรัฐต่างๆได้ให้สัตยาบันรับรองแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ 14 (Fourteenth Amendment) ซึ่งนับได้ว่าเป็นการขยายอำนาจรัฐธรรมนูญของรัฐบาลกลางไปควบคุมการกระทำของรัฐบาลในมลรัฐได้กว้างขวางขึ้น โดย The Fourteenth Amendment บัญญัติไว้ตอนหนึ่งว่า “ห้ามมิให้มลรัฐตราหรือใช้บังคับกฎหมายซึ่งลดทอนสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนแห่งสหรัฐอเมริกา หรือกระทำด้วยประการใดๆอันเป็นการจำกัดสิทธิในชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของบุคคล โดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมายหรือปฏิเสธไม่ให้

² วิษณุ เครืองาม, การบรรยายเรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษตามมาตรฐานรัฐธรรมนูญ ในหลักสูตรสอบสวนคดีพิเศษและหลักสูตรเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ รุ่นที่ 1, แหล่งที่มา http://www.203.86.230/SLK/soc_magazine/socmag_special.pdf

ความคุ้มครองโดยเท่าเทียมกันในกฎหมายแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งในรัฐ”³ ซึ่งศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาได้วินิจฉัยว่าสิทธิส่วนใหญ่ใน The Bill of Rights ใช้บังคับแก่มลรัฐด้วยโดยอาศัย The Fourteenth Amendment เช่น สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากการค้น จับ และยึดโดยไม่มีเหตุอันสมควร และสิทธิที่จะขอให้ปฏิเสธไม่รับฟังพยานหลักฐานใดๆที่ได้จากการฝ่าฝืนดังกล่าวในการพิจารณาคดีอาญา คดี Mapp v. Ohio (ค.ศ. 1961) , Ker v. California (ค.ศ.1963), สิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง คดี Malloy v. Hogan (ค.ศ. 1964), สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษซ้ำในการกระทำผิดครั้งเดียว คดี Benton v. Maryland (ค.ศ. 1969) ฯลฯ เป็นต้น⁴

3.1.1.1 อำนาจอรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาในคดีอาญา

1.) การใช้อำนาจอรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของบุคคลกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญ

การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา เพื่อตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นหมายความรวมถึง การนำเอาสิ่งของออกมาจากร่างกายของบุคคลนั้นๆ ซึ่งสิ่งของที่นำเอาออกมดังกล่าวได้แก่ ส่วนอวัยวะของบุคคล เลือด สารคัดหลั่งที่ขับออกมาจากร่างกายของบุคคล รวมทั้งพยานวัตถุอื่นที่อาจเข้าไปอยู่ในร่างกายของผู้ต้องหานั้น ในประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเป็นส่วนหนึ่งของการค้น (Search) และการยึด (Seizure) จึงมีปัญหว่า การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาถือว่าการละเมิดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 หรือ The Fourth Amendment ซึ่งบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากรัฐโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือไม่

นอกจากนี้ ยังคงมีปัญหว่า การแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวจะถือว่าเป็นการบังคับให้ผู้ต้องหาเป็นพยานปรักปรำตนเองในคดีอาญา (Self Incrimination) อันเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (The Fifth Amendment) หรือไม่ เนื่องจาก The

³ วิสาร พันธุณะ, วิถีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา , หน้า 43

⁴ เรืองเดียวกัน, หน้า 49.

Fifth Amendment ได้บัญญัติวางหลักประกันสิทธิของบุคคลไว้ว่า “บุคคลใด...จะถูกบังคับให้ให้การเป็นภัยแก่ตนเองในคดีอาญาไม่ได้...” กรณีจึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า “คำถามพยานอันจะเป็นเหตุให้ต้องรับโทษ ผู้ต้องหายังมีสิทธิที่จะไม่ตอบได้ ดังนั้นการจะบังคับให้ผู้ต้องหาต้องเสียเลือดเพื่อมายืนยันว่าตนเป็นผู้กระทำความผิด จะทำได้หรือไม่”

ปัญหาทั้งสองกรณีดังกล่าว ย่อมขึ้นอยู่กับการตีความของศาลสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกาว่าจะวางบรรทัดฐานในเรื่องนี้อย่างไร เนื่องจากมิได้มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาเพื่อทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ไว้โดยตรง

1.1) ปัญหากฎหมายในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์กับการตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (The Fourth Amendment)

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (The Fourth Amendment) เป็นหลักประกันสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องหาจากการที่ฝ่ายรัฐทำการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีอาญา ซึ่งการแสวงหาพยานหลักฐานนี้ย่อมหมายความรวมถึงการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาด้วย บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 นี้มิได้บัญญัติขึ้นมาแต่เพียงนามธรรมแต่เป็นการบัญญัติเพื่อให้มีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติ⁵ และปรากฏว่าบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 นี้ทำให้เกิดความสับสนแก่ศาลและผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาอยู่เสมอ ซึ่งความสับสนนี้เกิดจากถ้อยคำในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 นี้เอง คือ⁶

1.บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ห้ามการตรวจค้นและยึดโดยไม่มีเหตุอันควร (Unreasonable searches and seizures)

⁵ American Jurisprudence (Vol.68), p. 661.

⁶ Peter W. Lewis. Resource Manual for Professors to Accompany Criminal Procedure : The Supreme Court's Cases, p. 140.

2.บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 บัญญัติให้การตรวจค้นและยึด ทำได้เมื่อมีหมายค้นโดยชอบด้วยกฎหมาย (Valid search warrant)

สำหรับกรณีห้ามการตรวจค้นและยึดโดยไม่มีเหตุอันควรนั้น บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (The Fourth Amendment) ไม่ได้ห้ามการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาในทุกกรณี แต่ห้ามเฉพาะการตรวจค้นและการยึดโดยไม่มีเหตุอันสมควร⁷ ดังนั้น “เหตุอันควร” (reasonable) จึงใช้ในการตัดสินอำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา อันเป็นหลักเกณฑ์ของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4⁸ ศาลสูงของสหรัฐอเมริกาจึงวางบรรทัดฐานในการขีดเส้นระหว่างการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่เป็นการตรวจค้นโดยมีเหตุอันควรและไม่มีเหตุอันควร ซึ่งหลักเกณฑ์ของการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่เป็นการตรวจค้นโดยมีเหตุอันควรและไม่มีเหตุอันควร ศาลสูงได้วางหลักเกณฑ์ไว้ในคดี *Shmerber V. California* , 384 U.S. 757, 771 (1965) และคดี *Rochin V. California* , 342 U.S. 165, 172 (1952) ซึ่งข้อเท็จจริงของคดีทั้งสองนี้แตกต่างกันไป ดังนี้

คดี *Schmerber V. California* ข้อเท็จจริงมีว่า จำเลยถูกลงโทษโดยศาลชั้นต้นฐานขับรถโดยประมาท ซึ่งจำเลยถูกจับในขณะที่เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาล เนื่องจากได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถชนที่จำเลยเป็นผู้ขับ และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้สั่งให้แพทย์ทำการเจาะเลือดจากร่างกายของจำเลยเพื่อตรวจหาปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด และนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดี จำเลยได้โต้แย้งรายงานผลการตรวจพิสูจน์เลือด โดยอ้างว่า การเจาะเลือดโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมจากจำเลยเป็นการตรวจค้นโดยไม่มีเหตุอันควร (Unreasonable Search) อันเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (The Fourth Amendment) ซึ่งคดีนี้ ศาลสูงได้ตัดสินว่า การกระทำดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 โดยให้เหตุผลว่า

⁷ Ibid.

⁸ Ibid, p. 662.

“การเจาะเลือดในปริมาณเพียงเล็กน้อยไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงใดๆ เพราะได้กระทำภายใต้การปฏิบัติของแพทย์ในโรงพยาบาล ย่อมไม่ก่อให้เกิดบาดแผลหรือความเจ็บปวดใดๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงมีอำนาจกระทำการดังกล่าวได้ เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน เมื่อปรากฏว่าการเจาะเลือดภายใต้การปฏิบัติของแพทย์ในโรงพยาบาล ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงใดๆและเป็นการรบกวนร่างกายผู้ต้องหาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (Minor Intrusion)”

การตัดสินในคดี Schmeber V. California ดังกล่าวนี้น ศาลได้อ้างถึงคดี Breithaupt V. Abram ที่มีข้อเท็จจริงว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เจาะเลือดผู้ขับรถในคดีขับรถชนกันทำให้มีคนตาย ซึ่งได้เจาะเลือดในขณะที่จำเลยไม่รู้สีกตัว เมื่อคดีขึ้นสู่ชั้นพิจารณา ศาลได้ตัดสินลงโทษจำเลยโดยใช้ผลการเจาะเลือดในชั้นสอบสวนที่แสดงถึงความมีนมาของจำเลยเป็นพยานหลักฐานในการลงโทษ โดยเน้นว่า ตัวอย่างเลือดนั้นได้มาภายใต้การปฏิบัติของแพทย์ และการเจาะเลือดตรวจพิสูจน์เป็นสิ่งปกติที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ ฉะนั้น สัดส่วนของผลประโยชน์ของรัฐในการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ตัดสินความมีนมาซึ่งเป็นสาเหตุใหญ่ประการหนึ่งของภัยร้ายแรงบนท้องถนน ย่อมมีอยู่เหนือการรบกวนร่างกายเพียงเล็กน้อย ดังนั้น การเจาะเลือดเพื่อทำการตรวจนั้นจึงไม่เป็นการตรวจค้นและยึดโดยไม่มีเหตุอันควร”⁹

ส่วนคดี Rochin V. California, 342 U.S. 165, 172 (1952) นั้น ศาลสูงสหรัฐอเมริกา ได้มีคำตัดสินว่าการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่ฝ่ายรัฐกระทำเป็นการตรวจค้นโดยไม่มีเหตุอันควร (Unreasonable Search) ซึ่งข้อเท็จจริงคดีนี้มีอยู่ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจสืบทราบชื่อนาย Rochin เป็นพ่อค้ายาเสพติด จึงไปที่บ้านของนาย Rochin และสอบถามนาย Rochin ถึงยาเสพติด ในทันใดนั้นนาย Rochin ได้เอายาเสพติดที่บรรจุแคปซูลกลืนเข้าไป เจ้าหน้าที่ตำรวจ 3 นายได้เข้าประชิดตัวนาย Rochin โดยรวดเร็วและพยายามที่จะเอาแคปซูลที่กลืนเข้าไปออกมา แต่ไม่สามารถเอามาได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงใส่กุญแจมือนาย Rochin และพาตัวไปโรงพยาบาล เมื่อไปถึงโรงพยาบาลเจ้าหน้าที่ตำรวจคนหนึ่งออกคำสั่งให้แพทย์ทำให้นาย Rochin ซึ่งอยู่ในฐานะผู้ต้องหาอาเจียนออกมาโดยการให้ยาถ่ายใส่หลอดเจาะท้องและส่งไปยังกระเพาะอาหาร โดยไม่ได้รับความยินยอมจากนาย Rochin ซึ่งการบีบกระเพาะ

⁹ Gilbert B. Stuckey, Evidence for the Law enforcement officer (Third Edition) (New York : McGraw-Hill Book Company, 1979), p. 28.

อาหารนี้ทำให้เขาอาเจียนออกมาและพบแคปซูล 2 หลอด ซึ่งบรรจุมอร์ฟินอยู่ภายในปะปนกับเศษอาหารที่อาเจียนออกมานั้น เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุก 60 วัน ในความผิดฐานมีมอร์ฟินไว้ในครอบครอง โดยอาศัยแคปซูลที่บรรจุมอร์ฟิน 2 หลอดที่นาย Rochin อาเจียนออกมาเป็นพยานหลักฐานในการตัดสินคดี นาย Rochin ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ก็ยังคงพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นที่ให้ลงโทษนาย Rochin

เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา ศาลฎีกาได้ตัดสินว่า การกรอกยาให้จำเลยอาเจียนออกมดั่งที่เจ้าพนักงานตำรวจได้กระทำเป็นการกระทำที่ทารุณโหดร้ายขัดต่อกระบวนการยุติธรรม (Due Process Clause) ที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 เนื่องจากเป็นการกระทำที่ทำร้ายสามัญสำนึก (shock the conscience) การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายดังกล่าวจึงเป็นการค้นโดยไม่มีเหตุอันควร (Unreasonable Search) ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายด้วยวิธีการดังกล่าวได้ ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ในกรณีนี้ พยานหลักฐานที่ได้มาคือ แคปซูลบรรจุมอร์ฟิน 2 หลอด ไม่อาจนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานในการลงโทษจำเลยได้

จากคดี Rochin V. California นี้ ได้มีการนำไปเทียบเคียงในคดี Lee V. Winston, 717 F.2nd 888 (4th Cir. 1983) ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาโดยการผ่าตัดเอาหัวกระสุนออกจากร่างกายของเขา โดยมีข้อเท็จจริงว่าจำเลยถูกยิงที่หัวเข่าด้านซ้ายในระหว่างการกระทำความผิด 2 ข้อหา คือ ความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ และทำร้ายร่างกายโดยเจตนา ซึ่งฝ่ายรัฐต้องการหัวกระสุนที่ฝังอยู่นั้นมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับจำเลย ในชั้นต้นนั้นศาลมลรัฐอนุญาตให้มีการผ่าตัดเอาหัวกระสุนออกมาได้ โดยใช้มาตรฐานของคดี Schmerber V. California ซึ่งศาลเห็นว่าการผ่าตัดเอาหัวกระสุนออกมานั้นเป็นการกระทำต่อร่างกายเฉพาะส่วน (local anesthetic) อันเป็นการรบกวนร่างกายเพียงเล็กน้อย (minor intrusion) ไม่มีความเสี่ยงต่ออันตรายใดๆ แต่จำเลยได้อุทธรณ์และแสดงต่อศาลถึงรายละเอียดในเนื้อหาของคดีนี้ว่าต่างจากคดี Schmerber V. California เกี่ยวกับวิธีการในทางการแพทย์ที่ชี้ให้เห็นว่า การผ่าตัดเอาหัวกระสุนออกเป็นการกระทำให้เกิดผลต่อร่างกายทั่วไป (general anesthetic) และคำให้การในทางแพทย์ได้ชี้ให้เห็นว่า การทำให้เกิดผลต่อร่างกายทั่วไปดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกาย ศาลจึงมีความเห็นตรงข้ามกับศาลชั้นต้น และตัดสินว่าการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายด้วยการผ่าตัดเอาหัว

กระสุนออกมา เป็นการตรวจค้นโดยไม่มีเหตุอันควรภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ซึ่งความเห็นของศาลในครั้งหลังนี้เป็น การนำมาตรฐานของคดี Rochin V. California มาใช้ตัดสิน โดยแสดงว่า “การทำให้เกิดผลต่อร่างกายโดยทั่วไป (general anesthetic) เป็นสิ่งสำคัญต่อศาลในการสรุปว่าวิธีการนั้นเป็นการทำร้ายต่อสามัญสำนึก (shock the conscience)”

จากบรรทัดฐานของศาลในการตัดสินคดีดังกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาเห็นว่า การแสวงหาพยานหลักฐานจากส่วนของร่างกายหรือสิ่งอื่นที่อยู่ในร่างกายของผู้ต้องหา จะทำได้ต่อเมื่อเป็นการตรวจค้นโดยมีเหตุอันควร (reasonable search) และเป็นการรบกวนร่างกายเล็กน้อย (minor intrusion) และฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปฏิบัติภายใต้เงื่อนไข ดังนี้¹⁰

1. จะต้องมีเหตุผลที่ดีที่เชื่อถือได้ว่าผู้ต้องหา มีสิ่งอื่นอยู่ในร่างกายผู้ต้องหาซึ่งเป็นพยานหลักฐานในคดี
2. การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหานั้น แพทย์จะต้องเป็นผู้ปฏิบัติภายใต้วิธีการทางการแพทย์
3. การใช้กำลังดังกล่าว ให้สามารถทำให้ตามความจำเป็นเพื่อให้สามารถปฏิบัติการดังกล่าวได้

นอกจากนี้ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (The Fourth Amendment) การค้นและยึดที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจกระทำได้นั้น ต้องเป็นการตรวจค้นและยึดโดยมีหมายค้นโดยชอบด้วยกฎหมาย (valid search warrant) ด้วย ฉะนั้น การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาต้องเป็นการกระทำภายใต้การออกหมายค้นและยึดด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ดี แม้จะได้บัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ให้การตรวจค้นและยึด ทำได้เมื่อมีหมายค้นโดยชอบ แต่ศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกาก็ได้ตัดสินเป็นบรรทัดฐานไว้ในหลายคดีว่า การตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น ไม่ถือเป็นการตรวจค้นโดยไม่มีเหตุอันควรใน

¹⁰ John N. Fedico, Criminal Procedure for the Law Enforcement Officer, (St. Paul, Minn : West Publishing Co.,) p. 130-131.

ทุกกรณี หากเข้าข่ายยกเว้นที่ให้ฝ่ายรัฐมีอำนาจตรวจค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้น¹¹ และสำหรับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา มีข้อยกเว้นที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐมีอำนาจแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาโดยไม่ต้องมีหมายค้น คือ¹²

1. การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่ถูกจับโดยชอบด้วยกฎหมาย (incident to a lawful arrest)

การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา เป็นรูปแบบหนึ่งของการค้นหาความจริงซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีที่ทำการตรวจค้นผู้ถูกจับ (search incident to arrest) โดยการตรวจค้นผู้ถูกจับนั้นได้มีคำพิพากษาของศาลสูงสุดตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐาน คือ คดี Chimei V. California 395 U.S. 752 (1969) เป็นคดีที่เจ้าพนักงานตำรวจมีหมายจับจำเลยในข้อหาลักทรัพย์ และได้เดินทางไปยังบ้านของจำเลยเพื่อจับกุมตัว แต่เมื่อไปถึงบ้านพักของจำเลยแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจได้ทำการตรวจค้นบ้านพักของจำเลย โดยอ้างว่าเป็นการตรวจค้นผู้ถูกจับ (search incident to arrest) ศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกาตัดสินว่า เจ้าพนักงานตำรวจที่จับกุมจำเลยไม่มีอำนาจค้นบ้านจำเลย เนื่องจากการค้นในเคสสถานจะต้องมีหมายค้นเสมอ และศาลสูงได้วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับอำนาจการตรวจค้นผู้ถูกจับไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจตรวจค้นผู้ถูกจับโดยไม่ต้องมีหมายค้น เมื่อ

1. เป็นการตรวจค้นอาวุธที่ผู้ถูกจับอาจใช้ในการขัดขวางการจับกุมหรือเพื่อหลบหนี
2. เป็นการตรวจค้นเพื่อยึดพยานหลักฐานจากบุคคลที่ถูกจับเพื่อป้องกันการซ่อนเร้นหรือทำลาย

อย่างไรก็ดี ได้มีคำพิพากษาในคดี U.S. V. Robinson และคดี Gustafson V. Florida¹³ ซึ่งมีคำตัดสินแตกต่างจากคดี Chimei V. California ดังกล่าว คือ ตัดสินว่า หากมีการ

¹¹ Peter w. Lewis. Resource Manual for Professors to Accompany Criminal Procedure : The Supreme Court's View Cases, p. 159.

¹² Ibid, p. 169.

¹³ 414 U.S. 218 (1973) อ้างใน John N. Ferdico. Criminal Procedure for the Law Enforcement Officer, p. 125-127.

จับโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ก็ทำการตรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นอีก ถือว่าเป็นการตรวจค้นโดยมีเหตุอันควรภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4

คำพิพากษาในคดีดังกล่าว เป็นการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการตรวจค้นผู้ถูกจับโดยไม่มีข้อจำกัด (full-scale search of the arrestee's person incident to arrest) ทั้งนี้มีศาลมลรัฐหลายศาลที่ไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้มีการให้อำนาจในการตรวจค้นผู้ถูกจับอย่างไม่มีข้อจำกัด¹⁴ เช่นในคดี State V. Kaluna (55 Hawaii 361, 372, 520 P.2nd 51, 60 (1974) ศาลสูงตัดสินโดยจำกัดอำนาจการตรวจค้นผู้ถูกจับโดยชอบด้วยกฎหมายอันเป็นข้อยกเว้นให้ตรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น เมื่อ

1. เป็นการตรวจค้นเพื่อปลดอาวุธของผู้ถูกจับ หากเชื่อว่าผู้ถูกจับมีอาวุธ
2. เป็นการตรวจค้นเพื่อพบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่บุคคลนั้นถูกจับกุม

การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญานั้น พยานหลักฐานที่แสวงหาจากร่างกายผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ผู้ต้องหาถูกจับโดยตรง¹⁵ ดังนั้นภายใต้บรรทัดฐานจากคำพิพากษาในคดีต่างๆ ที่กล่าวมา การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา เพื่อรวบรวมเป็นพยานหลักฐานสำหรับใช้ในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา กรณีที่ผู้ต้องหาถูกจับโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วไม่จำเป็นต้องมีหมายค้นอีก ซึ่งมีตัวอย่างคำพิพากษาของศาลตัดสินที่สนับสนุนไว้ในหลายคดี ดังนี้

คดี U.S. V. D'Amico, C.A., NY.1969, 408 F. 2d 331 ศาลสูงวินิจฉัยว่า การตัดผมของผู้ต้องหาโดยปราศจากหมาย หรือความยินยอมของผู้ต้องหา เมื่อผู้ต้องหาถูกจับกุมโดยชอบด้วยกฎหมายในขณะที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อนำ

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Thomas J. Gardner. Criminal Evidence : Principles, Cases and Readings, p. 486.

ผมที่ตัดจากผู้ต้องหาไปเปรียบเทียบกับผมในที่เกิดเหตุ การตัดผมผู้ต้องหาไม่เป็นการตรวจค้น หรือยึดโดยไม่มีเหตุอันควร

คดี Commonwealth V. Tarver - Mass- , 345 NE.2d 671 (1975) ศาลสูงมีคำพิพากษาให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจนำเอาตัวอย่างเส้นขนจากผู้ต้องหาเพื่อเปรียบเทียบกับเส้นขนที่เก็บได้จากสถานที่เกิดเหตุในคดีฆาตกรรมฆ่าเรา หลังจากมีการจับผู้ต้องหาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

คดี State V. Hand 242 A. 2d 888 (1968) ศาลสูงได้วินิจฉัยเอาไว้ว่า การตรวจบาดแผลที่แพทย์ได้กระทำต่อผู้ต้องหา อยู่ในความหมายของการตรวจค้นตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ดังนั้นเมื่อผู้ต้องหาถูกจับโดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงมีอำนาจตรวจบาดแผลของผู้ต้องหาเพื่อนำผลการตรวจไปใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิปฏิเสธการตรวจบาดแผลได้ในกรณีที่แพทย์ที่ทำการตรวจเป็นฝ่ายปรบกำกับผู้ต้องหาโดยร้องขอให้มีการตรวจโดยแพทย์คนอื่น¹⁶

คดี Schmerber V. California ซึ่งได้กล่าวไว้แล้ว ก็เป็นอีกคดีหนึ่งซึ่งศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกาตัดสินว่าเจ้าพนักงานฝ่ายรัฐมีอำนาจเจาะเลือดจากผู้ต้องหาได้ แม้ไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา เนื่องจากได้มีการจับผู้ต้องหาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว¹⁷

อาจสรุปได้ว่า สิ่งต่างๆที่ขับออกมาจากร่างกาย ไม่ว่าจะเป็น ลมหายใจ ปัสสาวะ น้ำลาย หรือน้ำอสุจิ ก็ถือได้ว่าเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาที่เจ้าหน้าที่รัฐสามารถเก็บหลักฐานเหล่านี้จากร่างกายของผู้ต้องหาได้เมื่อมีการจับโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เช่นเดียวกับกับการเจาะเลือด¹⁸ ดังเช่นในคดี Schmeber V. California ส่วน “สิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกาย” ของผู้ต้องหาก็คือเช่นเดียวกัน เมื่อผู้ต้องหาถูกจับโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เจ้าหน้าที่รัฐก็

¹⁶ American Jurisprudence (Vol. 29), p. 340.

¹⁷ Peter w. Lewis. Resource Manual for Professors to Accompany Criminal Procedure : The Supreme court's View Cases, p. 263.

¹⁸ John N Ferdico. Criminal Procedure for the Law Enforcement Officer, p. 127.

มีอำนาจที่จะแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวได้เช่นกัน เพื่อป้องกันการปกปิดซ่อนเร้นพยานหลักฐานนั้น¹⁹

2. การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาในกรณีเร่งด่วนเนื่องจากพยานหลักฐานอาจถูกทำลายได้โดยง่าย (an emergency when evidence is threatened to be destroy)

ข้อยกเว้นประการที่ 2 ของการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาโดยไม่ต้องมีหมายค้น ได้แก่ การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาในกรณีเร่งด่วนเนื่องจากพยานหลักฐานอาจถูกทำลายได้โดยง่าย (An emergency when evidence is threatened to be destroy)²⁰

ดังจะเห็นได้จากคำตัดสินของศาลสูงในคดี Schmerber V. California ที่ศาลตัดสินว่าในชั้นสอบสวน เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐมีอำนาจจะเลือดผู้ต้องหาเพื่อนำไปตรวจทางวิธีการทางวิทยาศาสตร์และใช้ผลการตรวจนั้นเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีโดยไม่ต้องมีหมายค้น ซึ่งนอกจากศาลจะให้เหตุผลว่ามีการจับกุมผู้ต้องหาโดยชอบด้วยกฎหมาย (incident to a lawful arrest) ตามข้อยกเว้นประการแรกแล้ว ศาลยังให้เหตุผลประกอบอีกประการหนึ่งว่าข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวถือเป็นกรณีเร่งด่วนที่ต้องทำการตรวจหาปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเพื่อพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดอันจะถือว่าเป็นอาการเมามาในขณะขับรถหรือไม่ ซึ่งจำเป็นต้องเจาะเลือดเพื่อตรวจพิสูจน์ในทันทีทันใด ทั้งนี้เพราะตามหลักทางวิทยาศาสตร์ เมื่อเวลาผ่านไปปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดจะลดลงเรื่อยๆ หากไม่เจาะเลือดมาตรวจในเวลาอันรวดเร็วพยานหลักฐานนั้นอาจสูญหายไปได้ ไม่อาจออกหมายค้นได้ทันทีที่ ศาลจึงตัดสินว่าการเจาะเลือดผู้ต้องหาไม่ต้องมีหมายค้นและถือว่าเป็นการตรวจค้นโดยมีเหตุอันควร โดยศาลได้ให้เหตุผลในการตัดสินคดีเกี่ยวกับกรณีการค้นและยึดนี้ 4 ประการ คือ²¹

¹⁹ Ibid, p. 130.

²⁰ Craig M. Bradley, “Two Models of the Fourth Amendment” , Michigan Law Review (Vol. 86), p. 1483.

²¹ Peter w. Lewis. Resource Manual for Professors to Accompany Criminal Procedure : The Supreme Court’s View Cases, p. 263.

1. ผู้ต้องหาถูกจับโดยชอบด้วยกฎหมาย
2. เป็นที่ปรากฏว่าพยานหลักฐานอาจสูญหายหรือสลายตัวไปได้ในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งไม่อาจออกหมายค้นได้ทันที่
3. การเจาะเลือดเป็นวิธีการที่รบกวนร่างกายเล็กน้อย
4. วิธีการเจาะเลือดกระทำโดยแพทย์ในโรงพยาบาล

คดี Schmerber V. California เป็นคดีตัวอย่างที่เข้าข้อยกเว้นในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาโดยไม่ต้องมีหมายค้น ทั้งที่เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานจากผู้ต้องหาที่ถูกจับโดยชอบด้วยกฎหมาย และเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานกรณีเร่งด่วนซึ่งพยานหลักฐานอาจถูกทำลายได้โดยง่ายด้วย

อย่างไรก็ดี การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาโดยไม่ต้องมีหมายค้นนั้น ไม่จำเป็นต้องมีเหตุตามข้อยกเว้นทั้งสองประการดังกล่าวในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก็ได้ เพียงปรากฏเหตุผลตามข้อยกเว้นแต่ประการใดประการหนึ่งก็ถือเป็นเหตุให้สามารถแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาโดยไม่ต้องมีหมายค้นได้ เช่น ในคดี Cupp V. Murphy, 412 U.S. 291, 93 S. Ct. 2000, 36 L. Ed. 2d 900 (1973) ซึ่งข้อเท็จจริงในคดี เป็นกรณีที่ยังไม่มีการจับโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ในระหว่างการควบคุมตัวเพื่อทำการสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจสังเกตเห็นคราบเปื้อนเป็นจุดอยู่ที่เล็บของจำเลย จึงได้ตัดเล็บของจำเลยเพื่อนำเป็นตรวจหาเนื้อเยื่อและเลือดเพื่อเปรียบเทียบกับของภรรยาจำเลยที่ถูกทำร้าย โดยไม่ได้รับความยินยอมจากจำเลย และเป็นการกระทำไปโดยไม่มีหมายค้นหรือยึด เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ใช้ผลตรวจพิเศษเล็บที่ตัดจากจำเลยเป็นหลักฐานในการดำเนินคดี จำเลยอ้างว่าเศษเล็บที่ตัดไปจากจำเลยนั้นเป็นการตรวจค้นโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ศาลตัดสินคดีนี้ว่า การตัดเล็บของจำเลยเพื่อนำไปเป็นพยานหลักฐานเป็นการตรวจค้นที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (Fourth Amendment) โดยศาลนำเอาบรรทัดฐานจากคดี Chimel มาใช้ตัดสิน ซึ่งคดี Chimel เป็นคดีที่ศาลวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตรวจค้นผู้ถูกจับ (search incident to arrest) โดยให้เหตุผลข้อหนึ่งว่า ฝ่ายรัฐมีอำนาจตรวจค้นผู้ถูกจับได้เพื่อยึดพยานหลักฐานจากบุคคลที่ถูกจับเพื่อป้องกันการทำลายพยานหลักฐาน และแม้จะปรากฏในคดี Cupp V. Murphy ว่าไม่มีการจับและไม่มีหมายค้นแต่ศาลก็นำเอาคดี Chimel มาประกอบการตัดสินโดยการขยายความให้เหตุผลในคดี Chimel รวมไปถึงการป้องกันการทำลายพยานหลักฐานในชั้นควบคุมตัวเพื่อสอบสวนด้วย ศาลได้

ให้เหตุผลว่าคดี Cupp V. Murphy นี้ การตรวจค้นผู้ถูกควบคุมตัวกระทำได้เมื่อประกอบด้วยข้อเท็จจริงดังนี้

1. จำเลยไม่ได้ถูกจับ แต่ถูกควบคุมตัวเพื่อสอบสวน
2. การตรวจค้นมีขอบเขตจำกัด
3. พยานหลักฐาน คือ เลือดที่ติดอยู่ที่เล็บของจำเลยเป็นสิ่งที่สามารถทำลายได้โดยรวดเร็ว
4. จำเลยพยายามทำลายพยานหลักฐานดังกล่าว
5. มีเหตุอันควรเชื่อ (probable cause) ในการจับจำเลย แม้ว่าจำเลยจะยังไม่ถูกจับก็ตาม

สำหรับการแสวงหาสิ่งส่งตรวจเพื่อพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เช่น การตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ จากเลือด หรือสิ่งคัดหลั่งจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับพยานหลักฐานที่เก็บรวบรวมได้ในที่เกิดเหตุ นั้น เป็นกรณีที่ต้องกระทำภายใต้หลักเกณฑ์การออกหมายค้นและยึด เนื่องจากมิใช่เป็นกรณีเร่งด่วนที่พยานหลักฐานอาจถูกทำลายเหมือนกับการตรวจระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเพื่อพิสูจน์ความมึนเมา แต่เป็นการเจาะเลือดเพื่อนำไปตรวจหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ที่ได้จากการตรวจวัตถุพยาน เช่น คราบเลือด คราบอสุจิ ในที่เกิดเหตุว่าเป็นของบุคคลคนเดียวกันหรือไม่ เทียบได้กับคำวินิจฉัยของศาลในคดี David V. Mississippi, 394 U.S. 721 (1969) ที่ว่า “ลายพิมพ์นิ้วมือไม่อยู่ในสภาพที่อันตรายว่าพยานหลักฐานจะสูญหาย หรือถูกทำลาย ดังนั้นตำรวจควรจะต้องขอให้ศาลออกหมายให้ก่อนมากกว่าที่จะใช้วิธีล่วงละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของจำเลย”

วิธีการในการเจาะเลือดเพื่อตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก็จะต้องกระทำภายใต้การดูแลของแพทย์ในโรงพยาบาลที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเจ็บปวดใดๆ ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมเจาะเลือดผู้ต้องหามาใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แม้ไม่ได้รับความยินยอม โดยศาลได้ให้เหตุผลว่า “การเจาะเลือดตรวจพิสูจน์เป็นสิ่งปกติในชีวิตประจำวัน ดังนั้น สัดส่วนของผลประโยชน์ของรัฐย่อมอยู่เหนือกว่า การรบกวนร่างกายเล็กน้อย” การเจาะเลือด และยึด จึงเป็นการตรวจค้นโดยมีเหตุอันควร (Reasonable Search and Seizures) ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4

อาจกล่าวได้ว่า การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาในประเทศสหรัฐอเมริกา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (The Fourth Amendment) โดยหลักแล้วต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของการค้นและยึดพยานหลักฐานทั่วไป คือต้องมีการออกหมายค้น แต่มีกรณียกเว้นที่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาโดยไม่ต้องมีหมายค้นได้ต่อเมื่อผู้ต้องหานั้นถูกจับโดยชอบ (search incident to arrest) หรือเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่พยานหลักฐานอาจถูกทำลายไป กรณีใดกรณีหนึ่งหรือทั้งสองกรณีแล้วแต่ข้อเท็จจริงของคดีนั้นๆ ทั้งนี้การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาดังกล่าวจะต้องเป็นการกระทำภายใต้การดูแลของแพทย์ในโรงพยาบาลที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเจ็บปวดใดๆ และไม่เป็นการรบกวนร่างกายผู้ต้องหามากจนเกินไปด้วย

2) ปัญหากฎหมายในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์กับการตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (The Fifth Amendment)

รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (The Fifth Amendment) ของประเทศสหรัฐอเมริกาบัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลไว้หลายประการรวมถึง การห้ามบังคับบุคคลให้ให้การประจักษ์ตนเอง หมายความว่า บุคคลใดจะถูกบังคับให้ให้การเป็นภัยแก่ตนเองในคดีอาญาใดๆไม่ได้

สิทธิที่จะไม่ให้การประจักษ์ตนเอง (Self – incrimination) เป็นสิทธิที่ให้ความคุ้มครองทั้งผู้ที่อยู่ในฐานะผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา โดยสิทธิดังกล่าวนี้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นหลักประกันของกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญประการหนึ่ง ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่อาจถูกบังคับให้กล่าวโทษตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งคือผู้ต้องหาหรือจำเลยจะถูกกลโฆษาได้ก็ต่อเมื่อฝ่ายรัฐสามารถพิสูจน์ได้ด้วยความสามารถของฝ่ายรัฐเองว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง และหลักประกันสิทธิในเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้การประจักษ์ตนเองนี้ยังมีผลคุ้มครองไปถึงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่อาจถูกบังคับ ชูเชิญ หลอกกลวง หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันมิชอบด้วยกฎหมายให้เขาต้องให้การอันเขามีเต็มใจให้ด้วย²²

²² เกียรติขจร วัจนสวัสดิ์ และคณะ, สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), หน้า 218.

สำหรับปัญหาว่าการแสวงหาพยานหลักฐานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์โดยที่ผู้ต้องหาไม่ยินยอม จะถือว่าเป็นการบังคับผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ให้การปรัปรำตนเองอันเป็นการละเมิดบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 หรือไม่นั้น ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้เคยตัดสินเป็นบรรทัดฐานไว้ว่า เอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกบังคับให้ต้องเป็นพยานปรัปรำตนเองตามที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (The Fifth Amendment) นั้นให้ความคุ้มครองเฉพาะคำให้การของบุคคลที่เกิดจากการบังคับ ชูเชิญ ให้สัญญา หรือใช้วิธีการสร้างความกดดันทางจิตแก่ผู้ต้องหา เช่น การสอบถามเป็นระยะเวลานานโดยไม่อนุญาตให้รับประทานอาหาร หรือพบญาติเท่านั้น ไม่รวมถึงการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา เช่น การบังคับเจาะเลือด ดังปรากฏในคำตัดสินในคดี *Schmerber v. California* (1966) 384 US 757 ซึ่งศาลให้เหตุผลว่า การเจาะเลือดจำเลยไม่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 เพราะบทบัญญัติดังกล่าวคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลย เพียงเฉพาะในเรื่อง คำให้การหรือการสื่อสาร (Testimonial or Communicative) เท่านั้น ไม่คุ้มครองไปถึงการเจาะเลือดเพื่อตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ และการตรวจร่างกาย

จากคำตัดสินในคดี *Schmerber v. California* นี้เอง ถือเป็นการเปิดโอกาสให้แสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ และนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้แม้ผู้ต้องหาไม่ยินยอม รวมตลอดถึงการตรวจเช็ค (Test) ได้หลายอย่าง ไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (The Fifth Amendment) แต่อย่างใด

3.1.1.2 การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของศาลสหรัฐอเมริกา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และในปัจจุบันก็ได้มีการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาลกันโดยแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือแม้แต่ในประเทศไทยเองก็ได้มีการนำเอาเทคนิควิธีการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์ใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นใน

คดีอาญาเช่นกัน เช่น การตรวจเลือดเพื่อแสดงว่าเลือดที่พบในที่เกิดเหตุเป็นของจำเลยหรือไม่ โดยใช้วิธีการตรวจเปรียบเทียบลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ซึ่งเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมและยอมรับกันมาก

อย่างไรก็ดี แม้ว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางถึงความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น แต่ก็ยังคงมีปัญหาซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันอยู่เสมอว่า พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นี้ศาลจะรับฟังได้หรือไม่เพียงใด ซึ่งในเรื่องนี้ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะสำหรับการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ถือว่า มีความก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ใช้ในการพิสูจน์พยานหลักฐานต่างๆ ในคดีอาญา พร้อมทั้งได้พัฒนาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มากกว่าประเทศอื่นๆ ดังมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ดังนี้

1) การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ภายใต้หลักเกณฑ์ทั่วไปของการรับฟังพยานหลักฐาน

การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทั่วไปด้วย กล่าวคือ

1.พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นต้องเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

ศาลสหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้ว่า พยานหลักฐานที่ศาลจะรับฟังได้ต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ อันเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ กล่าวคือ หากพยานหลักฐานใดได้มาจากการจับกุม ตรวจค้น ที่มีชอบ หรือโดยไม่มีเหตุอันควร หรือแม้มีเหตุอันควรแต่ไม่มีหมายจับ

หรือหมายคั้นในกรณีที่ไม่ใช่เหตุฉุกเฉินแล้ว พยานหลักฐานนั้นๆจะรับฟังไม่ได้ รวมไปถึง พยานหลักฐานที่ได้มาจากการแสวงหาพยานหลักฐานโดยละเมิดสิทธิส่วนตัวด้วย

2.พยานหลักฐานนั้นต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี
(Relevant evidence)

นอกจากจะเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว พยานหลักฐานที่ศาลจะรับฟังต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีด้วย ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยพยานหลักฐานของศาลสหรัฐอเมริกา (Federal Rules of Evidence (FRE)) โดยข้อบังคับข้อที่ 401 ได้บัญญัติคานิยามของ พยานที่เกี่ยวข้องข้อเท็จจริงในคดี (Relevant evidence) ไว้ดังนี้²³

“พยานที่เกี่ยวข้องข้อเท็จจริงในคดี” หมายความว่าถึง พยานหลักฐานที่มีแนวโน้มที่จะทำให้ความมีอยู่ของข้อเท็จจริงใด โดยผลจากการวินิจฉัยมีความเป็นไปได้มากกว่า หรือน้อยกว่าการไม่มีพยานหลักฐานนั้น (“Relevant evidence” means evidence having any tendency to make the existence of any fact that is of consequence to the determination of the action more probable or less probable than it would be without the evidence.) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องข้อเท็จจริงในคดีนั้น คือ พยานหลักฐานที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ความจริงที่เกิดขึ้น สามารถยืนยันข้อเท็จจริงได้ ซึ่งสิ่งต่างๆที่จะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีจะต้องมีคุณค่าในตัวเอง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องข้อเท็จจริงในคดี ก็อาจถูกตัดทิ้ง ไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ถ้าพยานหลักฐานนั้น มีค่าน้อย หรือเป็นพยานหลักฐานที่อาจก่อให้เกิดอคติ, ความสับสน ทำให้เสียเวลา หรือเป็นการซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็น ดังที่บัญญัติไว้ในข้อ 403 ของ FRE ซึ่งบัญญัติว่า²⁴ “ถึงแม้จะเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง พยานหลักฐานนั้นก็อาจถูกตัดออกไปได้ หากคุณค่าแห่งพยานหลักฐานนั้นมีน้ำหนักโดยนัยสำคัญน้อยกว่าอันตราย

²³ พรเพชร วิชิตชลชัย, ข้อบังคับว่าด้วยพยานหลักฐานของศาลสหรัฐอเมริกา (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปี 2003), หน้า 47.

²⁴ เรื่องเดียวกัน.

ที่จะเกิดขึ้นจากอคติที่ไม่ยุติธรรม ความสับสนในประเด็นแห่งคดี การทำให้ลูกขุนเข้าใจผิด หรือเมื่อพิจารณาถึงความล่าช้าอันไม่สมควร เป็นการเสียเวลา หรือเป็นการนำเสนอพยานหลักฐานที่ซ้ำซ้อนกันโดยไม่จำเป็น” (Although relevant, evidence may be excluded if its probative value is substantially outweighed by the danger of unfair prejudice, confusion of the issues, or misleading the jury, or by considerations of undue delay, waste of time, or needless presentation of cumulative evidence.”

2) การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ภายใต้หลักเกณฑ์การรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ถือเป็นพยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพในการพิสูจน์ความจริงสูง เช่น การตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลผู้กระทำความผิดหรือยืนยันความบริสุทธิ์ของบุคคล การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวจำเป็นต้องใช้เทคนิค วิธีการที่มีความซับซ้อน ซึ่งบุคคลธรรมดาทั่วไปไม่อาจตัดสินหรือทราบได้โดยใช้ความรู้ความสามารถ หรือประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของวิญญูชน ฉะนั้นการนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาล จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการพิเศษเฉพาะด้าน อาทิ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ , ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจกระสุนปืน ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ทำการตรวจวิเคราะห์มาให้ความเห็นเป็นความรู้ต่อศาล เป็นการนำสืบข้อเท็จจริงเข้าสู่สำนวนความอีกทางหนึ่ง เพื่อสนับสนุนข้ออ้างของโจทก์หรือจำเลย จึงอาจกล่าวได้ว่า พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก็เป็นพยานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญนั่นเอง ดังนั้น การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์การรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert Witness) ด้วย

ในการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา²⁵ นั้น มีกำหนดไว้ใน FRE ข้อ 702²⁵ ว่า “ในกรณีที่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ทางเทคนิคหรือความรู้พิเศษทางด้านอื่น ๆ จะช่วยให้ผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริงมีความเข้าใจในพยานหลักฐานหรือวินิจฉัยข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งคดีได้ พยานบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญได้ด้วยความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ การฝึกอบรม หรือการศึกษา จะเบิกความในรูปแบบของความเห็นหรือเป็นประการ

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 64.

อื่นก็ได้ ถ้า (1) คำเบิกความอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและข้อมูลที่เพียงพอ (2) คำเบิกความเป็นผลจากหลักเกณฑ์และวิธีการที่เชื่อถือได้ และ (3) พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นได้ปรับหลักเกณฑ์และวิธีการเข้ากับข้อเท็จจริงแห่งคดีอย่างเชื่อถือได้” (If scientific, technical, or other specialized knowledge will assist the trier of fact to understand the evidence or to determine a fact in issue, a witness qualified as an expert by knowledge, skill, experience, training, or education, may testify thereto in the form of an opinion or otherwise, if (1) the testimony is based upon sufficient facts or data, (2) the testimony is the product of reliable principles and methods, and (3) the witness has applied the principles and methods reliably to the facts of the case.)

ประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญสำหรับการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ภายใต้หลักเกณฑ์การรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญก็คือ หลักการหรือกระบวนการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์นั้นจะต้องผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยและทำการทดลองค้นคว้ามาเป็นระยะเวลาเท่าไรหรือเป็นที่ยอมรับกันในระดับใดจึงจะเพียงพอให้การพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นได้รับการยอมรับให้นำเข้ามาเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้²⁶ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีมาตรฐานดังต่อไปนี้ในการพิจารณา คือ

1. The Frye Test

มาตรฐานการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่เรียกว่า “The Frye Standard” นั้น ไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ศาลสูงสุดแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้พัฒนาหลักนี้ขึ้นมาจากการบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดี United State V. Frye²⁷ ซึ่งมีข้อเท็จจริงดังนี้

ในปี ค.ศ. 1923 ศาลอุทธรณ์แห่งเมืองโคลัมเบีย ได้วินิจฉัยปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้แก่ การวัดความดันโลหิตเพื่อจับการกล่าวเท็จ เพื่อนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในศาล ก่อนที่จะมีการใช้เครื่องจับเท็จ (Lie Detector) โดยวินิจฉัยและแสดง

²⁶ Graham C. Lilly, An Introduction to The Law Evidence (Third Edition) (St.Paul, Minn : West Publishing Co.,1996), p. 565-566.

²⁷ 293 f. 1013 (D.C. Cir 1923)

เหตุผลว่า “การศึกษาวิจัยทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่อยู่ในระยะเริ่มต้นของการทดลอง ในช่วงที่ผลการวิจัยยังไม่อาจบอกได้แน่ชัดว่าถูกต้องแม่นยำ การยอมรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นผลจากทฤษฎีดังกล่าว เป็นเรื่องสำคัญซึ่งผู้พิพากษาควรจะอาศัยระยะเวลาเพื่อรอให้ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวได้รับการยอมรับโดยทั่วไป (General Acceptance) ในหมู่นักวิทยาศาสตร์แขนงที่เกี่ยวข้องเสียก่อน” และได้มีคำพิพากษาในคดีดังกล่าวว่า การตรวจวัดความดันโลหิต ยังไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิทยาศาสตร์ จึงไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจวัดความดันโลหิตนั้น

บรรทัดฐานในคำพิพากษาคดี United State V. Frye ได้มีการนำมาใช้เป็นมาตรฐานที่สำคัญที่จะใช้เป็นหลักในการพิจารณาว่าจะยอมรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของมลรัฐต่างๆในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1960 คือ ต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ “การยอมรับโดยทั่วไป” (General Acceptance)²⁸ กล่าวคือ ต้องได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากนักวิทยาศาสตร์แขนงนั้นๆ โดยวัตถุประสงค์หลักของการนำหลัก The Frye Test มาใช้เป็นมาตรฐานในการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก็เพื่อป้องกันมิให้ลูกขุนต้องพิจารณารับฟังและซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ไม่มีคุณค่า ขาดความน่าเชื่อถือ ซึ่งอาจเป็นผลเสียต่อคณะลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาให้เกิดการไขว่เขวหรือมีอคติได้

อย่างไรก็ดี คำว่า “ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป” ในหมู่นักวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นหลักของ The Frye Test เป็นคำที่มีความหมายกว้าง จึงทำให้เกิดการโต้เถียงกันเกี่ยวกับการนำหลักนี้มาใช้เป็นเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งกลุ่มที่สนับสนุนชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมั่นและความมีเอกภาพในการนำไปใช้ อีกกลุ่มได้แย้งว่าจะเกิดความไม่แน่นอน เช่น อะไรคือความหมายของการยอมรับโดยทั่วไป โดยนักวิทยาศาสตร์ทุกคนหรือเพียงส่วนใหญ่ อะไรเป็นสิ่งที่ต้องยอมรับโดยทั่วไปอย่างแน่ชัด จะเป็นทฤษฎีที่รองรับ เทคนิค หรือการนำไปใช้ อะไรคือวิชาเฉพาะเรื่องนั้นๆ จะหมายถึงนิติวิทยาศาสตร์หรือจุลชีววิทยาทั่วไป คำถามเหล่านี้ทำให้คำจำกัดความของคดี Frye เกิดปัญหาในการตีความและการนำไปใช้²⁹

²⁸ Graham C. Lilly, An Introduction to The Law Evidence (Third Edition), p.565.

²⁹ ไพจิตร สวัสดิ์สาร, “การพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ในศาลในคดีอาญา”, หน้า 27.

ตัวอย่างกลุ่มที่ตีความมาตรฐานของ Frye อย่างเคร่งครัด

ในคดี United States v. Porter³⁰ ผู้พิพากษา Kennedy แห่งศาลสูงเมือง Columbia ได้วินิจฉัยคำว่า “General Acceptance” หรือ “การยอมรับโดยทั่วไป” ว่า หมายถึง ทฤษฎีพื้นฐาน และเทคโนโลยีที่นำมาปรับใช้กับการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA เป็นที่ยอมรับ โดยทั่วไปในหมู่นักวิทยาศาสตร์สาขาชีวภาพ โดยแบ่งการพิจารณาเพื่อรับฟังพยานหลักฐานจากการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. การนำทฤษฎีการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA มาใช้ในการดำเนินคดีอาญา
2. การนำทฤษฎีการคำนวณความน่าจะเป็นทางสถิติมาปรับใช้กับผลการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA

อย่างไรก็ตาม มีคำวินิจฉัยว่า ทฤษฎีพื้นฐานของการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป แต่วิธีการคำนวณความน่าจะเป็นทางสถิติของสถาบัน FBI ยังไม่เป็นที่ยอมรับ โดยทั่วไปในการนำมาใช้ในการดำเนินคดีอาญา จึงมีคำวินิจฉัยไม่รับฟังพยานหลักฐานจากการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA และให้เหตุผลว่า ทฤษฎีการคำนวณความน่าจะเป็นทางสถิติในโอกาสที่คน จะมีลายพิมพ์ DNA เหมือนกันโดยบังเอิญมีค่าเท่าไร เป็นหัวใจของการประเมินคุณค่าแห่งพยานหลักฐานที่ได้จากการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ซึ่งการพิจารณาปัญหาดังกล่าวเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษา (Admit of Evidence) ส่วนการควบคุมความถูกต้องและคุณภาพของเทคนิคการตรวจลายพิมพ์ DNA เป็นหน้าที่ของคณะลูกขุนในการพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (Weight of Evidence)

คดี People v. Lipscomb³¹ ศาลตีความคำว่า “General Acceptance” เช่นเดียวกับบรรทัดฐานในคดี United States v. Porter โดยวินิจฉัยว่า ทฤษฎีพื้นฐานของการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปจึงมีคำพิพากษายอมรับฟังพยานหลักฐานจากการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA และให้เหตุผลในประเด็นปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานว่า การพิจารณาปัญหาได้แย้งเกี่ยวกับกระบวนการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ของสถาบันที่ทำการตรวจ หรือ

³⁰ 1994 WL 742297 (DC Super.Ct., Nov. 17, 1994).

³¹ 215 Ill. App. 3d 413 (1991).

ความน่าเชื่อถือของการให้เหตุผลโดยพยานผู้เชี่ยวชาญ เป็นหน้าที่ของคณะลูกขุนในการพิจารณา ซึ่งนำนักพยานหลักฐาน มิใช่ประเด็นที่จะต้องพิจารณาในชั้นการรับฟังพยานหลักฐาน

จากคดี United States v. Porter และคดี People v. Lipscomb มีข้อสังเกตคือ จะเห็นได้ว่า ศาลทั้งสองคดีตีความมาตรฐาน The Frye Test โดยพิจารณาจาก การเป็นที่ยอมรับ ในทฤษฎีการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA (The Underlying Principle DNA Fingerprinting) และ วิธีการคำนวณความน่าจะเป็นทางสถิติของผลการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA (Method of calculating the Statistical probability of a DNA Fingerprinting randomly) เหมือนกัน เพียงแต่วินิจฉัยผลของการเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแตกต่างกันเท่านั้น และเห็นว่า การวินิจฉัยในประเด็นว่า พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นๆ ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปแล้วหรือไม่ เป็นหน้าที่ของศาล หรือผู้พิพากษาในการวินิจฉัยประเด็นดังกล่าว ส่วนในประเด็นเรื่องมาตรฐานและความถูกต้องของ เทคนิคการตรวจ เป็นการบวกรวมการในชั้นการซึ่งนำนักพยานหลักฐานของคณะลูกขุน

2. The Relevancy Test

ศาลหลายแห่งในแต่ละมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ยอมรับหลัก The Relevancy Test มาใช้ในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานแทนหลัก The Frye Test ซึ่งมีปัญหา ในทางปฏิบัติบางประการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นความไม่แน่นอนของเกณฑ์ที่จะถือว่าเป็นที่ยอมรับทั่วไป ว่าจะต้องมีนักวิทยาศาสตร์หรือผู้เชี่ยวชาญจำนวนเท่าใดโดยยอมรับในความถูกต้องของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์นั้นๆ จึงต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลแต่ละศาล ทำให้ระดับของการยอมรับทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันไป และยังทำให้ผู้พิพากษาไม่ยอมรับฟัง พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่มีคุณค่าและน่าเชื่อถือ หากว่ามีกรนำมาใช้เป็นพยานหลักฐาน ในคดีในระยะเริ่มแรกของการค้นพบ เช่น กรณีการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ทำให้ศาสตราจารย์ ชาลส์ แมคคอร์มิค นำหลัก The Relevancy Test มาใช้ในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานทาง วิทยาศาสตร์แทนหลัก The Frye Test โดยการนำหลักเกณฑ์ใน The Federal Rules of Evidence ข้อ 401, 403 และ 702³² มาเป็นหลักในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

³² Rule 401. Definition of "Relevant Evidence" means evidence having any tendency to make.

กล่าวคือ พยานที่ศาลยอมรับต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี ปราศจากอคติ โดยพยานผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ

หลักในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องถึงข้อเท็จจริงในคดี หรือ The Relevancy Test นี้เป็นหลักสากลตรงกับกฎหมายคอมมอนลอว์ เรื่อง Relevancy กล่าวคือ ในระบบการพิจารณาคดีเพื่อรับฟังพยานหลักฐานจากคู่ความนั้น ศาลจะรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อมุ่งพิสูจน์ความเป็นไปได้ หรือความเป็นไปไม่ได้ของข้อเท็จจริงซึ่งคู่ความโต้เถียงกันอยู่เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะพิจารณาจากประเด็นข้อพิพาทเป็นหลัก ซึ่งตรงกับหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ที่เรียกว่า Materiality หรือ In Issue³³ จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว ทำให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีและเป็นประโยชน์ต่อศาลในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี และเพื่อให้ศาลเข้าใจในประเด็นปัญหาที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญเฉพาะทาง ซึ่งบุคคลธรรมดาไม่สามารถรู้หรือเข้าใจได้ ตาม Federal Rule of Evidence ข้อ 702 ยกเว้นในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าคุณค่าของพยานหลักฐานดังกล่าวน้อยกว่าอันตรายที่จะได้รับจากการทำให้คณะลูกขุนเกิดความสับสนในประเด็น มีอคติที่ไม่เป็นธรรม หรือจงใจให้สับสน³⁴ ศาลจึงจะไม่รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว

หลักในเรื่อง Relevancy ถือว่าความน่าเชื่อถือของพยาน (Reliability) เป็นประเด็นของคดีเสมอในทางปฏิบัติ การนำสืบต่อผู้คดีของฝ่ายตรงข้ามในคดีที่มีการอ้างพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มักได้แก่ การทำลายน้ำหนักคำพยานในเรื่องความเชื่อถือ โดยเฉพาะในคดีที่มีการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ประเด็นในการต่อสู้ของจำเลยมักได้แก่ การต่อสู้ในเรื่องความไม่น่าเชื่อถือของทฤษฎีการตรวจลายพิมพ์ DNA การคำนวณความน่าจะเป็นทางสถิติ และเทคนิคการตรวจหาลายพิมพ์ DNA ว่ายังไม่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

ประเด็นการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ประเภทลายพิมพ์ DNA นั้น ในคดี Andrew v. State (1988) ศาลแห่งมลรัฐ Florida ได้นำมาตรฐานของหลัก The Relevancy

³³ Petosinelli G. Joseph, "The Admissibility of DNA Typing A new methodology", *The Georgetown Law Journal* 79 (December, 1991): 317.

³⁴ ดู Federal Rule of Evidence ข้อ 403.

Test มาเป็นหลักในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานโดยให้เหตุผลว่า “ในคดีที่มีการนำสืบพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ศาลแห่งมลรัฐ Florida จะนำมาตรฐานของหลัก The Relevancy Test มาเป็นข้อพิจารณารับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว เพราะเงื่อนไขสำคัญในการรับฟังพยานหลักฐานอยู่ที่ว่า พยานหลักฐานนั้นมีประโยชน์ในการพิสูจน์ความจริง และคุณค่าแห่งพยานหลักฐานมีมากกว่าอันตรายที่จะได้รับอันจะเป็นผลให้คณะลูกขุนเกิดอคติที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้น หลักการพื้นฐานจึงอยู่ที่ว่าเทคนิคการตรวจหาลายพิมพ์ DNA ได้รับการพัฒนาเพียงพอที่จะเป็นผลให้ความเห็น (Opinion) ของพยานผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือ และให้เหตุผลว่าสถาบันการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเกือบจะทั่วโลกใช้เทคนิคการตรวจหาลายพิมพ์ DNA มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี ในการใช้เทคนิคดังกล่าวในการวินิจฉัยโรคทางการแพทย์ (Genetics) ศาลจึงรับฟังพยานหลักฐานจากการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ดังกล่าว

3. The Daubert Test

เมื่อปีค.ศ. 1993 ศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกาได้วางบรรทัดฐานในคดีระหว่าง *Daubert v. Merrell Dow*³⁵ โดยนำบทบัญญัติใน The Federal Rule of Evidence ข้อ 702 มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานแทน The Frye Test โดยให้เหตุผลว่า ข้อ 702 ประกอบไปด้วยมาตรฐาน The Relevancy Rule และมาตรฐาน The Reliability Requirement กล่าวคือ ก่อนที่ศาลจะอนุญาตให้มีการนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้ ต้องปรากฏว่าได้ผ่านกระบวนการ Preliminary Question ตามมาตรา 104 ของ The Federal Rule of Evidence มาแล้ว คือ คำถามเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ประสิทธิภาพทางวิทยาศาสตร์เพียงพอหรือไม่ และการนำเสนอดังกล่าวจะช่วยให้คณะลูกขุนเข้าใจและสามารถวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดีได้ นอกจากนี้ยังต้องแสดงให้เห็นว่าพยานหลักฐานนั้นเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งหมายถึง ความเห็น หรือคำวินิจฉัยที่พยานผู้เชี่ยวชาญกล่าวอ้างหรือยืนยัน จะต้องเป็นผลที่ได้มาจากวิธีการทางวิทยาศาสตร์อันเป็นที่ยอมรับ ส่วนในเรื่องความน่าเชื่อถือของพยานได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลพิจารณาปัจจัยต่างๆดังต่อไปนี้³⁶

³⁵ 113 S. Ct. 2786 (1993).

³⁶ ไพจิตร สวัสดิ์สาร, “การพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ในศาลในคดีอาญา”, หน้า 31.

- ทฤษฎีหรือเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ที่กล่าวอ้างนั้นได้มีการทดสอบเชิงประจักษ์แล้วหรือไม่
- ทฤษฎีหรือเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ได้มีการตรวจสอบจากผู้อื่น และมีการพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
- อัตราความเสี่ยงของความผิดพลาดของการทดสอบอยู่ในระดับใด
- คุณสมบัติและความสำเร็จของผู้เชี่ยวชาญในชุมชนวิทยาศาสตร์ และเทคนิคจะขึ้นอยู่กับทักษะและเครื่องมือเฉพาะของผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่ง หรือสามารถทำซ้ำโดยผู้เชี่ยวชาญคนอื่นหรือไม่
- เทคนิคและผลสามารถอธิบายโดยมีความชัดเจนอย่างเพียงพอ และง่ายพอที่ศาลและลูกขุนจะเข้าใจความหมายพื้นฐานหรือไม่

The Daubert Test นี้ ได้มีการนำมาใช้โดยยึดหลักการว่า ต้องมีการทดสอบความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานกันก่อนว่าจะยอมรับการพิสูจน์ทดสอบนั้นเป็นพยานได้หรือไม่ แทนการใช้หลักการยอมรับโดยทั่วไปตามหลักของ The Frye Test กฎเกณฑ์ของ The Daubert Test นี้ มีผลใช้บังคับระดับรัฐบาลกลางทุกคดี และมีผลให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม The Federal Rule of Evidence มาตรา 7 ความเห็นและคำเบิกความของผู้เชี่ยวชาญ (Article VII Opinions and Expert Testimony)

The Federal Rule of Evidence ข้อ 702 ได้กำหนดหลักเกี่ยวกับการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญไว้ กล่าวคือ กรณีที่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ทางเทคนิคหรือความรู้พิเศษทางด้านอื่นๆ จะช่วยให้ผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริงมีความเข้าใจในพยานหลักฐานหรือวินิจฉัยข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งคดีได้ พยานบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญได้ด้วยความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ การฝึกอบรม หรือการศึกษา จะเบิกความในรูปแบบของความเห็นหรือประการอื่นก็ได้ ถ้า (1) คำเบิกความนั้นอยู่บนพื้นฐานของความน่าเชื่อถือของข้อเท็จจริงหรือข้อมูลอย่างเพียงพอ (2) คำเบิกความนั้นเป็นผลของหลักการและวิธีการที่เชื่อถือได้ และ (3) พยานบุคคลนั้นได้นำหลักเกณฑ์และวิธีการที่เชื่อถือได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี

มาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ดังที่กล่าวมาไม่ว่าจะเป็น The Frye Test , The Relevancy Test หรือ The Daubert test ล้วนเป็นหลักเกณฑ์ที่ศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาได้สร้างบรรทัดฐานไว้ในเรื่องการยอมรับฟังพยานหลักฐาน โดยต้องมีการกลั่นกรองในด้านการยอมรับเทคนิควิธีการในการตรวจพิสูจน์ว่าเป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักวิทยาศาสตร์ที่แขนงที่เกี่ยวข้องว่าสามารถใช้ในการตรวจพิสูจน์แปลผลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ มีโอกาสแห่งความผิดพลาดมากน้อยเพียงใดหรือไม่ ซึ่งการที่ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องมีการกลั่นกรองพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก่อนที่จะยอมรับผลจากการตรวจพิสูจน์นั้นเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาให้เป็นผู้วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดี ดังนั้น ผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในด้านกฎหมายจึงต้องกลั่นกรองพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีที่จะเข้าสู่การรับรู้ของลูกขุน โดยที่พยานหลักฐานที่จะเข้าสู่การรับรู้ของลูกขุนจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่าและน่าเชื่อถือ เท่านั้น เพื่อป้องกันมิให้ลูกขุนเกิดอคติในการพิจารณาซึ่งนำหน้าพยานหลักฐานเพื่อตัดสินคดีนั้นๆ

3) บรรทัดฐานคำพิพากษาศาลสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

1.บรรทัดฐานคำพิพากษาเกี่ยวกับการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานภายใต้มาตรฐานหลัก The Relevancy Test

คดี Spencer v. Commonwealth 1989³⁷ มีข้อเท็จจริงว่า ในปี ค.ศ.1987 ผู้หญิงในหมู่บ้านหลายแห่งในรัฐ Virginia ถูกฆาตกรรมในลักษณะที่เหมือนกัน คือ ผู้ตายถูกมัดแขนและขา และถูกข่มขืนกระทำชำเราก่อนที่จะถูกบีบคอจนตาย โดยคนร้ายเข้าไปทำร้ายผู้ตายทางหน้าต่างในเวลากลางคืน เจ้าพนักงานตำรวจได้จัดเวรยามเพื่อป้องกันเหตุร้ายและจับตัวผู้กระทำ ความผิด แต่ก็ไม่สามารถทำได้ ยังคงมีการฆาตกรรมในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้น

จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA มีส่วนในการสืบสวน โดยส่งตัวอย่างอสุจิที่พบในที่เกิดเหตุไปตรวจหาลายพิมพ์ DNA แล้วนำมาเปรียบเทียบกับ

³⁷ 238 Va.275, 279, 384 S.E.2d 775, 776 1989.

ลายพิมพ์ DNA ที่ได้จากการตรวจตัวอย่างเลือดของผู้ต้องสงสัย และจากผลการตรวจลายพิมพ์ DNA ของสถาบัน Lifecodes ปรากฏว่า ลายพิมพ์ DNA ที่ได้จากการตรวจสุจริตที่พบในที่เกิดเหตุ กับลายพิมพ์ DNA ที่ได้จากการตรวจเลือดของผู้ต้องสงสัย คือ นาย Spencer ตรงกัน โดยนักวิทยาศาสตร์ของสถาบันดังกล่าวได้คำนวณความน่าจะเป็นทางสถิติในโอกาสที่บุคคลจะมีลายพิมพ์ DNA ตรงกันโดยบังเอิญเท่ากับ 1 ใน 135 ล้านคน

ในคดีนี้ ทนายความของนาย Spencer ได้ต่อสู้คดีว่า เป็นคดีที่ไม่มีประจักษ์พยานที่เห็นการกระทำของนาย Spencer หรือแม้แต่เห็นนาย Spencer ออกมาจากที่เกิดเหตุ และไม่ใช้กรณีที่ผู้ต้องหาสารภาพว่าเป็นผู้กระทำความผิด พยานหลักฐานจากการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA จึงเป็นเพียงพยานหลักฐานในเบื้องต้นเพียงอย่างเดียวที่ฝ่ายโจทก์มี จึงไม่เพียงพอที่จะฟังลงโทษจำเลยได้

เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลสูง ศาลสูงได้มีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตนาย Spencer ซึ่งในคดีนี้มีนักวิทยาศาสตร์ที่มาให้การในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญทั้งในสาขาชีวภาพ พันธุศาสตร์ และประชากรพันธุศาสตร์³⁸ ศาลสูงได้ให้เหตุผลในการวินิจฉัยคดีว่า ศาลไม่รู้สึกลังเลในการรับฟังพยานหลักฐานจากการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA เพื่อลงโทษจำเลย เนื่องจาก

1. ทัศนคติพื้นฐานและเทคนิคการตรวจหาลายพิมพ์ DNA ของสถาบัน Lifecodes ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป (General Acceptance) ในหมู่นักวิทยาศาสตร์สาขาที่เกี่ยวข้องว่ามี

³⁸ The experts named in the court's opinion were Dr. Michael Baird, Manager of Paternity and Forensic Testing at Lifecodes Cooperation (qualified in the fields of molecular biology and genetics), Dr. Kenneth Kidd, Professor of Human Genetics at Yale University (qualified in fields of molecular biology and human population genetics), Dr. Kevin C. McElfresh, Manager and Supervisor of the forensic and paternity laboratories at Lifecodes Corporation (qualified in the fields of the molecular and population genetics), and Dr. Richard Roberts, Assistant Director of the Cold Spring Harbor Laboratory (qualified in the fields of molecular biology).

ความน่าเชื่อถือ โดยการยอมรับของนักวิทยาศาสตร์ดังกล่าวได้กระทำโดยการลงนามรับรอง (Endorse) โดยปราศจากผู้คัดค้านหรือโต้แย้ง

2. เทคนิคการตรวจหาลายพิมพ์ DNA อันได้แก่ เทคนิค RFLP ของสถาบัน Lifecodes นั้น เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และถูกนำมาใช้ในสถาบันตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการต่างๆทั่วโลกหลายแห่ง

3. สำหรับอัตราเสี่ยงเกี่ยวกับความผิดพลาดจากการพิสูจน์ ผู้เชี่ยวชาญได้ยืนยันว่า ความผิดพลาดในเทคนิคการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA จะไม่ให้เกิดการพิสูจน์ในลักษณะที่เป็น False Positive Identification ซึ่งหมายถึง ให้ลายพิมพ์ DNA ที่เหมือนหรือจับกับลายพิมพ์ DNA ของผู้ต้องหาโดยที่ตัวอย่างอสุจินั้นไม่ได้เป็นของผู้ต้องหา ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความผิดพลาดทางเทคนิคหากจะมีเกิดขึ้นก็จะเป็นไปในลักษณะที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหา มากกว่าที่จะเป็นผลร้าย

ดังนั้น จึงมีเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังพยานหลักฐานจากการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA และมีคำพิพากษาประหารชีวิตจำเลย โดยพิจารณาจากการที่ลายพิมพ์ DNA ที่ได้จากการตรวจตัวอย่างเลือดของจำเลยตรงกับลายพิมพ์ DNA ที่ได้จากการตรวจตัวอย่างอสุจิที่พบในที่เกิดเหตุ

ในคดีนี้ฝ่ายจำเลยไม่ได้ต่อสู้ เพื่อหักล้างความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานที่ได้จากการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA หรือต่อสู้ในประเด็นของการที่ทฤษฎีพื้นฐาน เทคนิคการตรวจหาลายพิมพ์ DNA และวิธีคำนวณความน่าจะเป็นทางสถิติในการแปลผลการพิสูจน์นั้นยังไม่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เนื่องจากไม่สามารถหาพยานผู้เชี่ยวชาญมาต่อสู้เพื่อสนับสนุนข้ออ้างดังกล่าว และทำให้น่าหนักคำพยานของฝ่ายโจทก์ได้ ฝ่ายจำเลยจึงอยู่ในสถานะที่ต้องยอมรับว่า ทฤษฎีพื้นฐานและเทคนิคการตรวจหาลายพิมพ์ DNA เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

นอกจากนี้ ศาลสูงยังตัดสินตามบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดี Andrew v. State (1988) ที่ว่า ประเด็นในเรื่องคุณภาพและการควบคุมมาตรฐานทางการทดลองเป็นประเด็นในชั้นการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน อันเป็นหน้าที่ของคณะลูกขุนในการที่จะพิจารณาชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดี

2.บรรทัดฐานคำพิพากษาเกี่ยวกับการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานโดยใช้มาตรฐาน The Reliability Requirement เป็นเกณฑ์ร่วมในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐาน

ก. การใช้มาตรฐาน The Reliability Requirement ร่วมกับมาตรฐาน The Frye Test

คดี People v. Castro³⁹ ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า นาย Castro ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฆ่าคนตายโดยใช้อาวุธมีด ขณะทำการจับกุม เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ยึดนาฬิกาข้อมือเป็นเลือดของนาย Castro ไว้เป็นหลักฐาน โดยในชั้นการพิจารณาของศาลพนักงานอัยการได้ร้องขอต่อศาลให้มีการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA จากตัวอย่างเลือดที่พบบนนาฬิกาข้อมือนั้น เพื่อพิสูจน์ว่าเลือดนั้นเป็นของนาย Castro หรือของผู้ตาย

ฝ่ายโจทก์และจำเลยได้นำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับทฤษฎีการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA เทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA โดยผู้พิพากษาใช้มาตรฐาน The Frye Test เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่า ทฤษฎีการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในหมู่นักวิทยาศาสตร์ในแขนงที่เกี่ยวข้องซึ่งเพียงพอที่จะทำให้ผลการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA น่าเชื่อถือหรือไม่ และ เทคนิคหรือวิธีการทดลองที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นสามารถนำมาใช้เพื่อให้การแปลผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือไม่

นอกจากนี้ศาลยังใช้มาตรฐาน The Reliability Requirement มาพิจารณาดังว่า เทคนิคและการควบคุมมาตรฐานทางห้องปฏิบัติการของการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA นั้น มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด โดยในเรื่องของเทคนิคการตรวจลายพิมพ์ DNA และการควบคุมมาตรฐานการทดลองในแต่ละครั้งที่ทำการพิสูจน์ เป็นปัญหาในชั้นของการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (Weight of Evidence) มิใช่การรับฟังพยานหลักฐาน (Admissibility)

การพิจารณารับฟังพยานหลักฐานจากการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA คดีนี้ ศาลเห็นว่า เมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของมาตรฐาน The Frye Test ในส่วนของการเป็นที่ยอมรับ

³⁹ 545 N.Y.S. 2d 985 (N.Y. Sup. Ct. 1989).

โดยทั่วไปของทฤษฎีพื้นฐานของการตรวจลายพิมพ์ DNA และเทคนิคหรือวิธีการในการตรวจหาลายพิมพ์ DNA ถือว่าเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปและมีความน่าเชื่อถือ แต่ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการควบคุมทางห้องปฏิบัติการศาลเห็นว่า การควบคุมไม่ได้มาตรฐาน พบว่ามีกรปนเปื้อน (Contaminate) ในการตรวจลายพิมพ์ DNA เพื่อสรุปว่าเลือดที่พบเป็นเลือดของผู้ตายพยานหลักฐานจากการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ในคดีนี้จึงขาดความน่าเชื่อถือ (Unreliable) ศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว

คดี Commonwealth v. Curin 1991⁴⁰ ศาลสูงสุดแห่งมลรัฐ Massachusetts วินิจฉัยปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานจากการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA โดยอ้างบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดี People v. Castro และให้คำเสนอแนะว่า ในอนาคตข้อโต้แย้งเกี่ยวกับปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานจากการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA จะมุ่งความสนใจไปที่ความมีชื่อเสียงและการเป็นที่ยอมรับของเทคนิคการตรวจ การควบคุมมาตรฐานทางการทดลองในแต่ละคดีที่ทำการตรวจพิสูจน์ ดังนั้นการผลัดภาระการตัดสินใจเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ให้คณะลูกขุนเป็นผู้ชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน จึงเป็นการเสี่ยงอย่างยิ่งต่อการวินิจฉัยผิดพลาด เพราะการตัดสินในปัญหาข้อเท็จจริงของคดีนั้น คณะลูกขุนไม่จำเป็นต้องแสดงเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย

ข. การใช้มาตรฐาน The Reliability Requirement ร่วมกับมาตรฐาน The Relevancy Rule

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า หลักเกณฑ์ The Relevancy Rule เป็นการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ความเป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้ของข้อเท็จจริง โดยการชั่งน้ำหนักระหว่างคุณค่าของพยานหลักฐานนั้นๆ กับอันตรายที่จะได้รับจากการทำให้คณะลูกขุนเกิดอคติที่ไม่เป็นธรรม เกิดความสับสน ทำให้เสียเวลาหรือล่าช้าโดยไม่จำเป็น

การนำหลัก Reliability มาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาร่วมกับหลัก Relevancy Rule ทำให้การพิจารณารับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เช่น พยานหลักฐานจากการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ซึ่งผ่านกระบวนการตรวจสอบอย่างเคร่งครัดมากกว่าการใช้มาตรฐาน The

⁴⁰ 565 N.E. 2d 440 (Mass 1991).

Relevancy Rule แต่เพียงอย่างเดียว เนื่องจากการใช้มาตรฐานคุณค่าแห่งพยานหลักฐานเป็น มาตรฐานการพิจารณานั้น มีผลทำให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่รับฟังได้ ทั้งนี้ เพราะโดยทฤษฎีแล้ว พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มักจะเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่าเพราะมี ประสิทธิภาพ มีความแม่นยำสูง เป็นที่น่าเชื่อถือมากกว่าพยานหลักฐานประเภทอื่นๆ จึงมีโอกาส น้อยมากที่ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์โดยอาศัยเหตุผลตาม FRE ข้อ 403

อย่างไรก็ดี การนำมาตรฐานความน่าเชื่อถือ หรือ The Reliability มาเป็นเกณฑ์ ในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานร่วมกับ The Relevancy Rule จะทำให้ พยานหลักฐานที่มี ประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือเท่านั้นที่สามารถรับฟังได้ เนื่องจากพยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพใน บางกรณีก็ขาดความน่าเชื่อถือ เช่น พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ กระบวนการในการทดลอง พิสูจน์บกพร่องในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง เป็นต้น

คดี United States v. Downing 1985⁴¹ เป็นคดีที่ศาลวินิจฉัยปัญหาการรับฟัง พยานหลักฐานจากการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA โดยนำหลักเกณฑ์ Reliability Requirement มาใช้ ร่วมกับมาตรฐาน The Relevancy Rule โดยคดีนี้มีหลักการพื้นฐานเหมือนกับคดี People v. Castro ที่นำมาตรฐาน Reliability Requirement มาใช้ร่วมกับ The Frye Test คือ เพื่อป้องกันมิ ให้คณะลูกขุนต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ขาดความน่าเชื่อถือ แต่แตกต่างกันในกระบวนการ กลั่นกรองพยานหลักฐาน กล่าวคือ การนำหลัก Reliability Requirement มาใช้ในคดี People v. Castro เป็นผลให้ศาลมีหน้าที่ในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของเทคนิคและการควบคุม มาตรฐานของการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ในแต่ละคดี เนื่องจากเกรงว่าหากให้คณะลูกขุนซึ่ง เป็นบุคคลธรรมดาต้องมาพิจารณาปัญหาทางความรู้และเทคนิคทางวิทยาศาสตร์อันอาจทำให้ เกิดความผิดพลาดขึ้นได้

ส่วนคดี United States v. Downing ศาลเห็นว่า ถึงแม้จะมีการนำหลัก Reliability Requirement มาใช้เป็นมาตรฐานในการรับฟังพยานหลักฐานร่วมด้วยก็ตาม แต่คณะ ลูกขุนเป็นผู้มีหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี ดังนั้นปัญหาในเรื่องกระบวนการตรวจพิสูจน์ และการควบคุมมาตรฐานในการทดลองของแต่ละคดี จึงเป็นประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงซึ่งคณะ

⁴¹ 753 F.2d 1224, 1238 (3rd Cir 1985).

ลูกขุนจะต้องเป็นผู้วินิจฉัยโดยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานด้วยตนเอง มิใช่ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานอันเป็นหน้าที่ที่ศาลจะต้องเป็นผู้วินิจฉัย

คดี Daubert v. Merrel Dow Phama Ceutical, Inc⁴² คดีนี้ศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกาได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานจากการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA โดยนำบทบัญญัติใน The Federal Rule of Evidence ข้อ 702 มาเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแทนมาตรฐาน The Frye Test ซึ่งศาลให้เหตุผลว่า มาตรฐานในการกลั่นกรองพยานหลักฐานภายใต้บทบัญญัติในข้อ 702 ประกอบไปด้วยมาตรฐาน The Relevancy Rule และมาตรฐาน The Reliability Requirement (FRE) กล่าวคือ ก่อนที่ศาลจะอนุญาตให้มีการนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เช่น การพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA โดยผ่านการให้ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้ จะต้องปรากฏว่าได้ผ่านกระบวนการที่เรียกว่า Preliminary Question ตามข้อ 104 แห่ง FRE เสียก่อน⁴³

Preliminary Question หมายถึง คำถามเบื้องต้นในการนำเสนอพยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานวัตถุ หรือพยานเอกสาร คู่ความจะต้องนำเสนอมุมมองเบื้องต้นให้ศาลได้ทราบ ซึ่งสำหรับกรณีการพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ได้แก่ คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญเพียงพอหรือไม่ ซึ่งผู้ที่นำเสนอพยานผู้เชี่ยวชาญจะต้องนำสืบเพื่อแสดงให้เห็นว่าพยานผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวอ้างเป็นผู้ที่มีความรู้ผู้เชี่ยวชาญ, มีประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ และการนำเสนอพยานหลักฐานดังกล่าวจะช่วยให้คณะลูกขุนเกิดความเข้าใจและสามารถวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดีได้ พร้อมกันนี้ต้องแสดงให้เห็นด้วยว่า พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ คือผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA ที่จะนำเข้าสู่สืบนั้นเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี

⁴² 125L. Ed. 2d 469 (1993).

⁴³ According to Daubert, before Scientific Expert Testimony can be admit, The trial court must conclude, under Federal Rule of Evidence 104 (a) that the propose testimony constitutes (1) Scientific Knowledge that (2) will assist the jury to understand or determine a fact in issue.

สำหรับประเด็นในเรื่องความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานภายใต้บทบัญญัติใน FRE ข้อ 702 นั้น ผู้พิพากษาในคดีนี้ได้วางบรรทัดฐานในการประเมินผลความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ไว้ดังนี้ คือ⁴⁴

- (1) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่กล่าวอ้าง ได้ผ่านการตรวจสอบถึงความถูกต้องของทฤษฎีขั้นพื้นฐานแล้ว
- (2) ได้มีการตีพิมพ์ และเผยแพร่ผลงานการวิจัยทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ
- (3) อัตราความเสี่ยงของความผิดพลาดทางเทคนิคในการทดลองอยู่ในระดับใด
- (4) เทคนิค และวิธีการทดลองเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในหมู่นักวิทยาศาสตร์สาขาที่เกี่ยวข้อง

คดีนี้ ศาลได้มีคำวินิจฉัยว่า ความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA มีความน่าเชื่อถือตามมาตรฐานในการกลั่นกรองพยานหลักฐานดังที่กล่าวมา จึงสามารถรับฟังได้

3.1.2 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ซึ่งได้มีการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์กฎหมายและการดำเนินคดีมายาวนาน หลักทั่วไปของระบบกฎหมาย Common Law ของประเทศอังกฤษ คือ หลักที่ว่าปัญหาข้อเท็จจริงในคดีจะถูกตัดสิน

⁴⁴ In order to assess the Reliability of novel Scientific evidence under Rule 702, the court instructed court to look at (1) Whether the scientific knowledge being presented has been tested or whether it underlying theory can be falsified (2) Whether it has been subject to peer review and publication; (3) What the techniques known rate of error is ; and (4) Whether the technique is generally accepted in the relevant community.

โดยลูกขุน (Jury) ส่วนปัญหาข้อกฎหมายจะเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาในการตัดสิน⁴⁵ กล่าวคือ ลูกขุนจะเป็นผู้พิจารณาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ส่วนผู้พิพากษานั้นถูกจำกัดอำนาจ เฉพาะในการควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาเท่านั้น เมื่อคณะลูกขุนได้วินิจฉัยคดีแล้วว่า จำเลยมีความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง ผู้พิพากษาจึงจะเป็นผู้รับข้อเท็จจริงที่ลูกขุนตัดสินแล้วว่าเป็น ความผิดเข้ากับตัวบทกฎหมายอีกครั้ง

กระบวนการพิจารณาโดยคณะลูกขุนเริ่มจากการแถลงการณ์เปิดคดีโดยคู่ความว่า คดีมีประเด็นอย่างไร พยานหลักฐานที่จะนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณามีอะไร อย่างไรบ้าง เพื่อให้ คณะลูกขุนได้รับทราบประเด็นข้อพิพาทแห่งคดีและพยานหลักฐานที่จะนำเข้าสู่เพื่อพิสูจน์ ข้อเท็จจริงในคดี หลังจากนั้นจึงเป็นการนำสืบพยานโจทก์ โดยเมื่อฝ่ายโจทก์ซักถามพยานแล้ว ฝ่ายทนายจำเลยจะถามค้านพยาน (Cross – Examination) เพื่อทำลายน้ำหนักคำให้การของ พยานโจทก์

ในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงของคณะลูกขุนนั้น ลูกขุนไม่จำเป็นต้องแสดงเหตุผล ประกอบคำวินิจฉัยของตน คงมีแต่เพียงคำตัดสิน (Verdict) ว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามที่ถูก กล่าวหาหรือไม่ (Guilty or Not Guilty) และด้วยเหตุนี้เอง ระบบกฎหมาย Common Law จึงได้ พัฒนาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานขึ้นหลายประการเพื่อให้ลูกขุนซึ่งเป็นบุคคล ธรรมดาได้รับฟังแต่พยานหลักฐานที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของคดี เช่น หลักการรับฟัง พยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best Evidence Rule) , หลักการห้ามรับฟังพยานบอกเล่า (Hearsay Rule) , การรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี (Relevancy Rule) เป็นต้น

3.1.2.1 อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหา ในคดีอาญา

กรณีปัญหาเรื่องอำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา และการรวบรวมยึดส่วนของร่างกายหรือสิ่งที่อยู่ภายในร่างกายผู้ต้องหา เพื่อนำมาตรวจวิเคราะห์

⁴⁵ A.A.S Zuckerman, “The Principles of Criminal Evidence”, (Clarendon : Oxford), 1989, page 29.

ทางวิทยาศาสตร์และใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญานั้น กฎหมายของประเทศอังกฤษ อันได้แก่ พระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานในคดีอาญา ค.ศ. 1984 (The Police and Criminal Evidence Act 1984) หรือ (PACE) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจและควบคุมตรวจสอบ การใช้อำนาจของตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีอาญา ได้กำหนดประเภทของพยานหลักฐานทางชีวภาพไว้อย่างชัดเจน และได้แบ่งประเภทของพยานหลักฐานทางชีวภาพ ออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) Intimate Sample ซึ่งหมายถึง สิ่งส่งตรวจ อันได้แก่ เลือด, น้ำสุจิ, เยื่อบุผิวต่างๆ ของเหลวในร่างกาย ปัสสาวะ น้ำลาย ขนบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ และการเก็บสิ่งคัดหลั่งจากอวัยวะที่เป็นรูเปิดในร่างกาย⁴⁶ และ

(2) Non Intimate Sample⁴⁷ หมายถึง

ก. สิ่งส่งตรวจ อันได้แก่ เส้นผม หรือ เส้นขนบริเวณอื่นที่มีใช้ขนบริเวณ อวัยวะสืบพันธุ์

ข. สิ่งส่งตรวจ ที่นำมาจากเล็บ หรือ ใต้เล็บ

ค. สิ่งส่งตรวจที่ได้มาจากวิธีการเก็บสิ่งคัดหลั่ง (Swab) จากส่วนต่างๆ ของร่างกาย นอกเหนือจากการเก็บสิ่งคัดหลั่งจากอวัยวะที่เป็นรูเปิดของร่างกาย

อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเหล่านี้ แยกต่างหากจากการค้นหรือยึดโดยทั่วไป โดยอำนาจในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานประเภท

⁴⁶ แปลจากคำว่า “Intimate” Sample as : A Sample of blood, Semen or any other Tissue Fluid, Urine, Saliva or Pubic hair, or a swab taken from a person's body Orifice; ใน The Criminal Law Review 1990, page 481.

⁴⁷ แปลจากคำว่า A “non – Intimate” Sample means, “(a) a Sample of hair other than Pubic hair : (b) a Sample taken from a nail or under a nail : (c) a Swab taken from any part of a person's body other than a body orifice.

Intimate Sample มาตรา 68 ของ The Police and Criminal Evidence Act 1984 กำหนดเงื่อนไขไว้ 2 ประการคือ⁴⁸

1. ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาเป็นลายลักษณ์อักษร
2. ต้องปรากฏเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ต้องหามีส่วนพัวพันกับการกระทำความผิดประเภทที่อาจจับได้ (Serious Arrestable Offense) และมีเหตุน่าเชื่อว่าสิ่งส่งตรวจดังกล่าวจะสามารถยืนยันหรือพิสูจน์ได้ว่า ผู้ต้องหามีส่วนพัวพันกับการกระทำผิดดังกล่าว

สำหรับการแสวงหาสิ่งส่งตรวจจากร่างกายประเภทที่นอกเหนือจากน้ำลาย ปัสสาวะนั้น จะต้องกระทำภายใต้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ หรือพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนไว้และต้องกระทำภายในโรงพยาบาลด้วย

ส่วนการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานจากร่างกายประเภท Non Intimate Sample อยู่ภายใต้เงื่อนไขมาตรา 63 ซึ่งบัญญัติให้อำนาจตำรวจแสวงหาสิ่งส่งตรวจได้ภายใต้เงื่อนไขความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ต้องหาเช่นเดียวกับมาตรา 62 แต่ให้อำนาจบังคับเอาสิ่งส่งตรวจได้ แม้ไม่ได้รับความยินยอม หากปรากฏพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าสิ่งส่งตรวจดังกล่าวจะสามารถยืนยันหรือพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหามีส่วนพัวพันกับการกระทำผิดนั้น

จากหลักเกณฑ์การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาตาม ของ The Police and Criminal Evidence Act 1984 ดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า กฎหมายของประเทศอังกฤษได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาอย่างชัดเจน รวมทั้งได้กำหนดมาตรการควบคุมการใช้อำนาจดังกล่าวไว้อย่างรัดกุม โดยมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับระดับของการล่วงละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา

⁴⁸ รุ่งระวี โสขุมา, “ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ กับการดำเนินคดีอาญา”, บทบัญญัติ, 52 (มีนาคม 2539) : 204.

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังได้กำหนดให้มีการทำลายผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ หากปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง และผู้ต้องหายื่นคำร้องให้มีการทำลายผลการตรวจพิสูจน์นั้นเสีย

3.1.2.2 การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศอังกฤษ

การรับฟังพยานหลักฐานโดยทั่วไปในประเทศอังกฤษนั้น จะพิจารณาจาก

- (1) พยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี (The Relevancy Rule)
- (2) พยานหลักฐานนั้นเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดี (Helpfulness)⁴⁹

สำหรับพยานความเห็น (Evidence of Opinion) ตามหลักทั่วไปของการรับฟังพยานหลักฐานถือว่า ต้องห้ามรับฟัง เนื่องจากพยานความเห็น ซึ่งหมายถึงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ที่มากล่าวความเป็นพยานนั้นไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี (Not Relevant) และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งทำให้มีกฎหมายห้ามรับฟังพยานความเห็นคือ เกรงว่าหากไม่ห้ามรับฟังพยานความเห็น อาจมีผลกระทบต่อการตัดสินใจของคณะลูกขุน กล่าวคือ อาจเป็นการชี้นำการตัดสินใจของคณะลูกขุนให้เกิดอคติหรือคล้อยตามความเห็นของพยานนั้นๆ⁵⁰

อย่างไรก็ดี หลักการห้ามรับฟังพยานความเห็นดังกล่าวก็มีข้อยกเว้น กล่าวคือ ถ้าสิ่งที่พยานบอกความนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่พยานไม่อาจพูดให้ศาลเข้าใจได้ เว้นแต่จะให้การสรุปข้อเท็จจริงตามความเห็นของพยาน หรือข้อเท็จจริงบางอย่างคนทั่วไปสื่อสารรับทราบกันโดยการ

⁴⁹ Alldrige Peter, "Recognizing Novel Scientific Techniques: DNA as a test case", *The Criminal Law Review* (October, 1992) page 693.

⁵⁰ Roderick Munday, *Evidence (Third Edition)* (Great Britain: Oxford University, 2005), page 346.

แสดงความเห็น เช่นนี้ศาลย่อมรับฟังความเห็นของพยานได้⁵¹ ซึ่งข้อยกเว้นดังกล่าวมีอยู่ 4 ประการ (Four exceptions to the opinion rule of necessity) ได้แก่⁵²

(1) Evidence of identity ซึ่งหมายถึง ความเห็นในความคล้ายคลึงกันของตัวบุคคลหรือวัตถุ เช่น พยานอาจแสดงความเห็นได้ว่า คนที่พยานเห็นในที่เกิดเหตุเป็นคนคนเดียวกับจำเลยที่นั่งอยู่ในศาล เป็นต้น

(2) Evidence of a witness's own feelings, mental or physical condition ซึ่งหมายถึง ความเห็นในเรื่องภาวะแห่งจิตใจหรือร่างกาย และความรู้สึกของพยานนั่นเอง

(3) Hand writing proved by non-expert ซึ่งหมายถึง ความเห็นเรื่องลายมือเขียนหนังสือ หรือลายมือชื่อ เหตุที่ศาลรับฟังก็เพราะในระหว่างคนที่เขียนหนังสือติดต่อกัน อยู่เสมอนั้น ย่อมเป็นธรรมดาที่จะมีความเคยชินกับลายมือเขียนหนังสือหรือลายมือชื่อของคนๆ นั้น

(4) Matters of impression and narrative หมายถึง ความเห็นของพยานในการบอกเล่าเรื่องราว ซึ่งโดยปกติบุคคลย่อมรับรู้กันโดยการคาดคะเนด้วยความรู้ที่มีอยู่ประจำตัวทุกคนอันเกิดจากการที่คนต้องผ่านพบมาเสมอๆ เช่น การคาดคะเนอายุของบุคคลที่พยานเห็น การคาดคะเนความสูง น้ำหนัก ฯลฯ

กรณีการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากลักษณะของพยานหลักฐานประเภทนี้ เป็นพยานหลักฐานที่ต้องผ่านกระบวนการตรวจพิสูจน์และวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยผู้มีความรู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เฉพาะสาขา ดังนั้น วิธีการที่พยานหลักฐานประเภทนี้จะเข้าสู่การรับรู้ของศาลหรือลูกขุน จำเป็นต้องอาศัยการเบิกความโดยพยานผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ

พยานหลักฐานซึ่งเป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Opinion) ถือเป็นข้อยกเว้นหลักประการหนึ่งของการห้ามรับฟังพยานความเห็น (The principal exception to the

⁵¹ เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 196.

⁵² Roderick Munday, Evidence (Third Edition), page 347-349.

opinion rule : expert opinion)⁵³ ซึ่งผู้พิพากษา ลอว์ตัน (Lawton LJ) ได้กล่าวไว้ในคดี Turner [1975] QB 834 ว่า “ความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญสามารถรับฟังได้ในกรณีที่เป็นการให้ความรู้แก่ศาลเกี่ยวกับข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ซึ่งอยู่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจของผู้พิพากษาหรือลูกขุน ถ้าหากการพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดซึ่งผู้พิพากษาหรือลูกขุน สามารถวินิจฉัยได้โดยไม่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากพยานผู้เชี่ยวชาญ ความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นก็ไม่น่าจำเป็นต่อคดี”⁵⁴

ในประเทศอังกฤษผู้พิพากษาจะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินว่าพยานผู้เชี่ยวชาญคนใดที่มีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ เพียงพอที่จะมาเบิกความให้ความเห็นต่อศาลในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญได้ ซึ่งหมายความว่าบุคคลที่จะมาเบิกความให้ความเห็นต่อศาลในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นจะต้องแสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติและประสบการณ์ที่ตนเกี่ยวข้องกับสาขาวิชานั้นๆ เช่น แสดงประกาศนียบัตร วุฒิบัตรต่างๆ เป็นต้น⁵⁵

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติศาลจะไม่เข้มงวดในส่วนของคุณสมบัติเกี่ยวกับการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญมากนัก กล่าวคือ หากได้ความว่าบุคคลนั้นๆ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะมาเบิกความ อาจจะเป็นเรื่องมาจากประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ มาเป็นระยะเวลายาวนาน ศาลก็รับฟังความเห็นจากพยานนั้นได้ แม้ว่าพยานนั้นอาจไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนในเรื่องนั้นมาโดยตรงก็ตาม ดังจะเห็นได้จาก คดี Silverlock [1894] 2 QB 766 ซึ่งเป็นคดีที่ศาลยอมให้ที่ปรึกษากฎหมาย (solicitor) ซึ่งได้ใช้เวลาว่างจากการทำงานศึกษาเกี่ยวกับการพิสูจน์ลายมือ (Handwriting) ให้การในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ลายมือ หรือในคดี Oakley [1997] Crime LR 657 ศาลได้อนุญาตให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งปฏิบัติงานด้านจราจรมาเป็นเวลา 15 ปี ซึ่งมีผ่านการทดสอบคุณสมบัติเกี่ยวกับการจราจรและปฏิบัติหน้าที่

⁵³ Ibid, page 349.

⁵⁴ แปลจาก “An expert's opinion is admissible to furnish the court with scientific information which is likely to be outside the experience and knowledge of a judge or jury. If on the proven facts a judge or jury can form their own conclusions without help, then the opinion of an expert is unnecessary.”, Ibid.

⁵⁵ Ibid, page 351.

เกี่ยวกับอุบัติเหตุบนท้องถนนมากกว่า 400 คดี เข้าเบิกความเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุได้

ประเด็นสำคัญของคดีต่างๆเกี่ยวกับการยอมรับให้พยานนั้นๆเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งสามารถเบิกความให้ความเห็นต่อศาลได้ในคดีต่างๆ คือ การศึกษาหรือประสบการณ์ที่มีของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น เป็นความรู้หรือประสบการณ์ที่มากพอจะทำให้ความเห็นของบุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับเชื่อถือของบุคคลทั่วไปหรือไม่⁵⁶

สำหรับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เป็น ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ศาลในประเทศอังกฤษยอมให้มีการรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ ทั้งนี้ผู้พิพากษาจะต้องให้คำแนะนำแก่ลูกขุน ซึ่งเป็นผู้พิจารณาซึ่งนำพยานหลักฐาน โดยต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติความน่าจะเป็นหรือความแม่นยำของผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ด้วยความระมัดระวังด้วย เช่น ในคดี *Doheny [1997] 1 Cr App R 369* ซึ่งเป็นคดีที่ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ของผู้ถูกกล่าวหาตรงกับลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ที่ได้จากการตรวจสอบพยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุ ได้มีการเสนอพยานหลักฐานขึ้นนี้ให้ลูกขุนพิจารณา และนำเสนอต่อลูกขุนถึงอัตราความเป็นไปได้ของการที่บุคคลจะมีลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ตรงกันเช่นนี้คือ 1 ต่อ 1,000,000 ฉะนั้น เมื่อผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ปรากฏออกมาว่า ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ของผู้ถูกกล่าวหาตรงกับลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ที่ได้จากการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุ ก็แสดงว่า โอกาสที่ผู้ถูกกล่าวหาจะมีผู้กระทำคามผิดจริงนั้นมีเพียง 1 ใน 1,000,000 เท่านั้น

อย่างไรก็ดี ผู้พิพากษาได้ให้คำแนะนำต่อลูกขุนว่า อัตราความเป็นไปได้ 1 ใน 1,000,000 ดังกล่าวมานี้ ยังมีความหมายอีกประการหนึ่งว่า มีความเป็นไปได้ที่ชาย 25 คน ในประเทศอังกฤษจะมีลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ตรงกับลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ที่ตรวจพบในที่เกิดเหตุนี้ นั่นแสดงว่า การที่ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ของผู้ถูกกล่าวหาตรงกับลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ของพยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุ มีนัยสำคัญเพียงว่า มีความเป็นไปได้ 1 ต่อ 25 ที่ผู้ถูกกล่าวหาจะเป็นผู้กระทำคามผิดจริง⁵⁷

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Ibid, page 368-369.

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในประเทศอังกฤษ ศาลยอมรับให้มีการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ รวมถึงพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อื่นๆด้วย แต่การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่นำเสนอในคดีเหล่านั้นเป็นหน้าที่ของคณะลูกขุน ที่จะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานต่างๆเพื่อตัดสินว่า จำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ทั้งนี้ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Direction) แก่คณะลูกขุนเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับน้ำหนักของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นๆด้วย ซึ่งในส่วนของพยานหลักฐานที่เป็นลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ศาลอังกฤษให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือค่อนข้างมาก แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องมีการพยานหลักฐานอื่นๆในคดีมาประกอบด้วยว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง ไม่อาจตัดสินลงโทษจำเลยได้โดยอาศัยแต่การตรวจลายพิมพ์ดี เอ็น เอ เท่านั้น

ปัจจุบันการตรวจลายพิมพ์ดี เอ็น เอ มีบทบาทอย่างมากในการสอบสวนคดีต่างๆในประเทศอังกฤษ รัฐได้จัดตั้งองค์กรที่เรียกว่า FSS (The Forensic Science Service) มีฐานะเป็น Agency ทำให้มีอิทธิพลต่อทางเลือกที่ตัดสินในเรื่องที่เกี่ยวกับตำรวจเทคนิคและวิทยาศาสตร์การตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญและสถานที่เกิดเหตุ นอกจากนี้ฐานข้อมูลดี เอ็น เอ ที่จัดทำโดยองค์กร FSS (The Forensic Science Service) มีรายละเอียดของปัจเจกบุคคลรวมประมาณ 700,000 ตัวอย่าง ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้มีการเอาตัวอย่างและเก็บไว้โดยไม่คำนึงถึงความหนักเบาของความผิด ในขณะนี้ได้มีการใช้ฐานข้อมูลนี้มากและเป็นที่ยอมรับอย่างมาก⁵⁸

3.1.3 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศหนึ่งที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ และยังถือเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ มาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา ดังจะเห็นได้จากการก่อตั้ง

⁵⁸ ไพจิตร สวัสดิ์สาร, “การพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ในศาลในคดีอาญา”, หน้า 36.

หน่วยงานที่เรียกว่า The Nation Criminal Investigation DNA Database (NCIDD) ซึ่งเป็นฐานข้อมูล DNA ระดับชาติแห่งแรกของโลกขึ้นที่เมือง Canberra⁵⁹

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample เช่น เลือด เส้นผม เส้นขน ส่วนหนึ่งอาจได้มาจากการค้นและยึด (Search and Seizures) ซึ่งเป็นอำนาจตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เดิม ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายของรัฐที่ให้อำนาจตำรวจในการแสวงหาพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample โดยตรง การบังคับใช้กฎหมายจึงต้องอาศัยการตีความบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจตำรวจในการค้นและยึดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซึ่งเป็นบททั่วไป และอาศัยอำนาจตามรัฐบัญญัติต่างๆที่ให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ ได้แก่

1. การรวบรวมพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample โดยได้รับความยินยอมก่อนและหลังการจับกุม

อำนาจของตำรวจกรณีนี้เป็นไปตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ กล่าวคือ อำนาจตำรวจในการแสวงหาพยานหลักฐานที่เป็นส่วนหนึ่งของร่างกายผู้ต้องหา หรือ Genetic Sample มีข้อจำกัดอยู่ที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ต้องหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย การแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวจะกระทำมิได้ หากไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น เป็นลายลักษณ์อักษร⁶⁰

2. การรวบรวมพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample โดยไม่ได้รับความยินยอมก่อนการจับกุม (Taking Sample Without Consent Before Arrest)

การแสวงหาพยานหลักฐานหรือสิ่งส่งตรวจประเภท เลือด หรือสิ่งคัดหลั่งจากร่างกายผู้ต้องสงสัยโดยปราศจากความยินยอมของบุคคลดังกล่าวก่อนที่จะมีการจับกุมโดยชอบ

⁵⁹ แหล่งที่มา www.aic.gov.au/conferences/outlook4/mouzos.pdf.

⁶⁰ Mcleod Neil, Obtaining Samples for DNA Analysis, Australia Law Journal 65 (June 1991) page 533.

ด้วยกฎหมาย จะกระทำได้อีกเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้โดยตรง แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจตำรวจทำการค้นและตรวจร่างกายผู้ต้องสงสัยก่อนการจับโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ ในระหว่างการควบคุมตัวที่ยังไม่มีการจับโดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่มีอำนาจที่จะทำการค้น หรือตรวจร่างกายผู้สงสัยนั้นโดยที่เขาไม่ยินยอม

3.การรวบรวมพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample โดยไม่ได้รับความยินยอม ภายหลังจากการจับกุมโดยชอบด้วยกฎหมาย (Taking Sample Without Consent After Arrest)

เนื่องจากประเทศออสเตรเลียไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample ไว้โดยตรง ในทางปฏิบัติการแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าว จึงอาศัยการตีความบทบัญญัติที่ให้อำนาจตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อพิสูจน์ความผิด ฉะนั้น สำหรับพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงอาจรวบรวมได้จาก

- 1) การค้นตัวผู้ต้องหา (To search detainees)
- 2) การพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือ หรือ พยานหลักฐานอื่นที่การพิสูจน์สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ (Securing Particular for The Identification of Detainee without Consent)
- 3) การตรวจร่างกายโดยแพทย์ ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจ (To arrange for them to examined by registered medical practitioners)⁶¹

3.1 การค้นตัวผู้ต้องหาโดยไม่ได้รับความยินยอม (Search of Detainee's Person without Consent)

ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ให้อำนาจตำรวจในการค้นร่างกายบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมในกรณีที่มีการจับโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ตำรวจไม่มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องสงสัยหากบุคคลนั้นไม่ให้ความยินยอม อำนาจในการค้นเกิดขึ้น

⁶¹ Ibid, page 534.

ภายหลังจากมีการจับโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วเท่านั้น ซึ่งผู้ต้องสงสัยก็จะอยู่ในฐานะของผู้ต้องหา และการค้นกระทำเพื่อวัตถุประสงค์ในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด (Relevant Evidence) โดยในทางปฏิบัติ การตีความอำนาจในการค้นตัวผู้ต้องหา โดยไม่ได้รับความยินยอม ตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์เดิม ศาลตีความเคร่งครัดเฉพาะการค้นตัวผู้ต้องหาภายนอกเท่านั้น และการตีความการใช้อำนาจในการค้นดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ดังปรากฏในบรรทัดฐานคำพิพากษาต่อไปนี้

คดี Clarke V. Bailey⁶² ศาลตีความอำนาจการค้นตามกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยให้เหตุผลว่า ความจำเป็นในการค้นตัวผู้ต้องหาขึ้นอยู่กับเหตุผลในแต่ละสถานการณ์ ในแต่ละคดี ซึ่งอยู่บนพื้นฐานแห่งความยุติธรรมในการป้องกันมิให้พยานหลักฐานในคดีอาญาที่มีความสำคัญต่อการพิสูจน์ความจริงต้องสูญหายหรือถูกทำลาย

นอกจากนี้ ในคดี Lindley V. Rutter⁶³ ผู้พิพากษา Donaldson Lt ให้เหตุผลว่า อำนาจตำรวจในการค้นตัวผู้ต้องหาเกิดขึ้น เมื่อมีเหตุผลอันน่าเชื่อถือว่าการค้นนั้นกระทำเพื่อให้มั่นใจว่า

1. ผู้ต้องหาจะไม่หลบหนี หรือใช้สิ่งของดังกล่าวเพื่อช่วยในการหลบหนี
2. ผู้ต้องหาจะไม่ใช้สิ่งของดังกล่าวเพื่อทำร้ายตนเอง หรือผู้อื่น
3. จะไม่ทำลายหรือย้ายถ่ายพยานหลักฐาน
4. จะไม่ถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดอื่นอีก

จากเหตุผลที่ปรากฏในคดี Dillon V. O' Brien and Davis, Clarke V. Baily และคดี Lindley V. Rutter อาจกล่าวได้ว่า อำนาจตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด (Relevant Evidence) โดยปราศจากความยินยอมของผู้ต้องหาในประเทศออสเตรเลียยังเป็นไปตามบรรทัดฐานของหลักกฎหมายคอมมอนลอว์อย่างเคร่งครัด เปรียบเทียบกับมาตรา 54 และ 55 ของพระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานในคดีอาญา ค.ศ. 1984 (PACE) ของประเทศอังกฤษ และจะเห็นได้ว่า มีรากฐานเดียวกัน แต่กฎหมายของประเทศอังกฤษ

⁶² (1993) 33 SR (NSW) 303 at 310.

⁶³ (1980) 3 WLR 660 at 665.

ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของตำรวจไว้อย่างชัดเจน การนำมาใช้ในทางปฏิบัติจึงมีลักษณะที่ยืดหยุ่นมากกว่า สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ดีกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นมาในปัจจุบัน ในขณะที่กฎหมายของประเทศออสเตรเลีย ยังคงอาศัยการตีความบทบัญญัติการตีความบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอำนาจตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดและแนวบรรทัดฐานการตีความของศาลเป็นไปอย่างเคร่งครัด อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample จากการค้นและยึดของประเทศออสเตรเลียจึงอาจกระทำได้เฉพาะในกรณีของวัตถุพยาน เช่น คราบเลือดที่ติดอยู่กับเสื้อผ้าหรืออาวุธ เส้นผมที่หลุดร่วงออกมาแล้วเท่านั้น โดยอาศัยเหตุผลพื้นฐานคือ เพื่อป้องกันการสูญหายหรือทำลายของพยานหลักฐานเป็นหลัก

สำหรับกรณีการบังคับเจาะเลือด หรือบังคับเอาสิ่งส่งตรวจจากร่างกายเพื่อตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ประเภทอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น เส้นผม หรือสิ่งคัดหลั่งจากร่างกายผู้ต้องหา เพื่อนำไปตรวจหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ที่ได้จากการตรวจพยานวัตถุที่พบในที่เกิดเหตุว่าตรงกันหรือไม่ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจบังคับเอาสิ่งส่งตรวจดังกล่าวโดยอาศัยอำนาจจากการค้นและยึด เนื่องจากในทางปฏิบัติศาลตีความอำนาจในการค้นและยึดอย่างเคร่งครัดเฉพาะการค้นร่างกายภายนอกเพื่อวัตถุประสงค์ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเท่านั้น และเมื่อพิจารณาถึงสภาพของพยานหลักฐานดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า สิ่งส่งตรวจอันเป็นส่วนของร่างกายผู้ต้องหา เช่น เลือด เส้นผม ขน ฯลฯ ไม่อยู่ในสภาพที่อันตรายต่อการที่จะสูญหาย หรือถูกทำลาย เพราะสารพันธุกรรม คือ ดีเอ็นเอ นั้นมีสภาพคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

3.2 การรวบรวมพยานหลักฐานตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ (Securing Particular for The Identification of Detainee without Consent)

เนื่องจากการค้นและยึดพยานหลักฐานโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการป้องกันพยานหลักฐานดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถที่จะบังคับผู้ต้องหาให้ตรวจร่างกาย หรือเก็บสิ่งส่งตรวจประเภท Genetic Sample เช่น เลือด เส้นผม ฯลฯ ได้ ดังนั้น รัฐทุกรัฐในประเทศออสเตรเลียจึงออกกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้ ส่วนอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานเช่นว่านั้นจะมีมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการตีความรัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐ เช่น รัฐ Victoria จำกัดอำนาจดังกล่าวเฉพาะการพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือ

ในขณะที่รัฐอื่นยอมให้มีการรวบรวมพยานหลักฐานประเภทรูปถ่าย⁶⁴ เครื่องบันทึกเสียง (Voice Recording) และตัวอย่างลายมือ (Handwriting Samples)⁶⁵ ส่วนใน Queensland, New South Wales และ Western Australia ให้อำนาจตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในลักษณะต่างๆไป คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จำเป็นเพื่อการยืนยันตัวบุคคลผู้กระทำความผิด⁶⁶

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีบทบัญญัติดังกล่าว แต่การตีความบทบัญญัตินั้นก็เป็นไปในทางจำกัดอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กล่าวคือ ใน Queensland และ New South Wales ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลเฉพาะกรณีภาพถ่ายลายพิมพ์ฝ่ามือ ส่วนใน Western Australia จากบรรทัดฐานคำพิพากษา อนุญาตให้เก็บพยานหลักฐานได้เฉพาะลายพิมพ์นิ้วมือนั้น

ดังจะเห็นได้ว่า อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานจากผู้ต้องสงสัยเพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลของประเทศออสเตรเลียตามรัฐธรรมนูญซึ่งได้ให้อำนาจไว้อย่างกว้างๆนั้น ยังไม่ได้ตีความไปถึงขั้นการบังคับให้ยอมให้เจาะเลือด หรือบังคับเอาสิ่งส่งตรวจประเภท Genetic Sample อื่นๆ ฉะนั้น การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยอาศัยการตีความจากรัฐบัญญัติดังกล่าวจึงไม่น่าจะกระทำได้

3.3 การตรวจร่างกายผู้ต้องหาโดยแพทย์ตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (To arrange for them to examine by registered medical practitioners)

⁶⁴ The Crime Act 1958 (VIC), S 464 k.

⁶⁵ The Crime Process Act 1976 (TAS) S3, : Police Administration Act 1978 (NT), S 146.

⁶⁶ แปลมาจาก “Take...all such particulars as he may be deemed necessary for the identification of such person” และ “ All such particular as may think necessary or desirable for the identification of the person” จาก The Offences Act 1953 (SA) S 81(4).

เดิมอำนาจในการตรวจร่างกายผู้ต้องหาโดยแพทย์ตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ยังมีปัญหาในเรื่องการตีความคำว่า “การตรวจร่างกาย” หรือ “Examine” ของแพทย์ว่า หมายความว่า การตรวจร่างกายภายนอกเท่านั้น หรือหมายความว่า การตรวจเลือด และการตรวจทางห้องปฏิบัติการต่างๆ ด้วย แต่ในปัจจุบันได้มีการออกรัฐบัญญัติในหลายรัฐให้การตรวจร่างกายโดยแพทย์ตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงการนำเลือดหรือส่วนของร่างกายผู้ต้องหาออกมาเพื่อตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้วย ได้แก่

- 1) The Criminal Code Act 1899 มาตรา 259 (3) รัฐ Queensland ให้การตรวจร่างกายโดยแพทย์รวมถึงการเจาะเลือด น้ำลาย เส้นผม ด้วย
- 2) The Police Administration Act 1978 มาตรา 145 (3) รัฐ Northern Territory อนุญาตให้แพทย์นำเอาสิ่งส่งตรวจจากร่างกายผู้ต้องหาได้ โดยกำหนดให้สิ่งส่งตรวจดังกล่าวรวมไปถึงส่วนของร่างกายด้วย (Any Sample of or taken from the body)
- 3) The Crimes Bill Propose to Insert S 464 M Into The Crime Act 1958 รัฐ Victoria อนุญาตให้แพทย์สามารถนำเลือดจากร่างกายผู้ต้องหามาตรวจได้ในระหว่างการตรวจร่างกาย
- 4) The Crime Act 1900 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 358 C รัฐ New South Wales ให้อำนาจแพทย์ในการตรวจร่างกายผู้ต้องหา รวมถึงการตรวจประเภท Intimate Examination และ Non Intimate Examination ด้วย โดยให้คำจำกัดความคำว่า “Intimate Sample” หมายถึง เลือด อสุจิ เยื่อบุผิว ของเหลวในร่างกาย ขนบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์... ส่วน “Non Intimate Sample” หมายถึง สิ่งส่งตรวจประเภทเส้นผม ขนตามร่างกาย ยกเว้นขนบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ ทั้งนี้ได้กำหนดเงื่อนไขการใช้อำนาจของตำรวจในการเก็บสิ่งส่งตรวจประเภท Intimate Examination อย่างเคร่งครัดมากกว่า Non Intimate Examination⁶⁷

⁶⁷ McLeod Ncil, Simon Eastael, Ken Reed, DNA Profiling (Australia : Harwood Academic Publishers, 1991), page 36.

จากหลักเกณฑ์กฎหมายและบรรทัดฐานการปฏิบัติเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดในคดีอาญาของประเทศออสเตรเลียอาจสรุปได้ ดังนี้

1. อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการค้นและยึด (Search and Seizure)

พยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา นั้น หลักการและเหตุผลยังคงเป็นไปตามหลักกฎหมายคอมมอน ลอร์ พยานหลักฐานประเภท Genetic Sample ซึ่งเป็นวัตถุพยานที่พบในที่เกิดเหตุ เช่น คราบเลือด คราบอสุจิ เส้นผม ฯลฯ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าวได้จากการค้นและยึด ทั้งนี้ข้อสังเกตว่าประเทศในกลุ่มคอมมอน ลอร์ เช่น ประเทศอังกฤษและประเทศออสเตรเลียนั้น อำนาจรัฐในการค้นและยึด ยังคงจำกัดเฉพาะการค้นร่างกายภายนอกเท่านั้น แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีรากฐานกฎหมายมาจากระบบกฎหมายคอมมอนลอร์ ได้พัฒนาหลักกฎหมายโดยมีบรรทัดฐานคำพิพากษาให้การค้นและยึดรวมไปถึงการบังคับเอาส่วนของร่างกายของผู้ต้องหา เช่น เลือด เส้นผม หรือ ขน ด้วย โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน คือ The Fourth Amendment

2. อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกาย

ผู้ต้องหา เพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยการบังคับเจาะเลือด หรือบังคับเอาพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample ในประเทศออสเตรเลีย ปัจจุบันกระทำได้โดยการสั่งให้แพทย์ทำการตรวจร่างกายผู้ต้องหา รวมถึงการตรวจเลือด ปัสสาวะ และการตรวจทางห้องปฏิบัติการอื่นๆด้วย จึงเป็นการเปิดช่องให้สามารถนำการพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law)

นอกจากประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law แล้ว แม้แต่ในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย หรือ Civil Law ก็ยอมรับให้นำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาด้วยเช่นกัน

3.2.1 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศส ถือได้ว่าเป็นประเทศต้นแบบของระบบกฎหมาย Civil Law ที่สำคัญประเทศหนึ่ง การพิจารณาคดีเป็นระบบการพิจารณาคดีแบบไต่สวน กล่าวคือ ฝ่ายรัฐมีหน้าที่ในการค้นหาความจริง ดังนั้น ผู้พิพากษามีความรับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับสถานที่การกระทำอาชญากรรม (Scene of the crime) อย่างจริงจัง และมีระบบที่เรียกว่า Forma 1 ที่ซับซ้อนในเรื่องการนำเอาตัวอย่างในที่เกิดเหตุ (The chain of custody of samples) ซึ่งหากการแสวงหาพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ในคดีใด ชัดกับ Forma 1 จะทำให้พยานหลักฐานที่ได้มาไม่สามารถยอมรับเข้าสู่การดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้⁶⁸

การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในประเทศฝรั่งเศสนั้น ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าวไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Code of Criminal Procedure) ซึ่งสามารถแยกเป็นประเภทของพยานหลักฐานได้ดังนี้

1) พยานหลักฐานประเภท Non-intimate Samples กฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานประเภทนี้ไว้ใน มาตรา 55-1 เป็นบทบัญญัติที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี ค.ศ. 2004 ซึ่งมีข้อความดังนี้⁶⁹

“A judicial police officer may carry out or supervise the taking of non-intimate samples from any person able to provide information about the offence in question, or from any person against whom there exists any plausible reason or reasons to suspect that he has committed or attempted to commit an offence, in order to carry

⁶⁸ ไพจิตร สวัสดิ์สาร, “การพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ในศาลในคดีอาญา”, หน้า 32.

⁶⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษโดย John Rason SPENCER QC Professor of Law, University of Cambridge, แหล่งที่มา <http://wings.buffalo.edu/law.bclc.resource.htm>.

out technical and scientific tests comparing them with traces or clues obtained for the purposes of the inquiry.

He carries out or oversees measures to record identifying features, and in particular the taking of fingerprints, palm prints or of photographs necessary for consulting the relevant police files, and adding information to them, pursuant to the regulations applicable to the file in question.

The refusal, by a person against whom there exists any plausible reason or reasons to suspect that he has committed or attempted to commit an offence, to comply with the procedures mentioned in the first and second paragraphs and ordered by the judicial police officer to be taken, is punished by a year's imprisonment and by a fine of €15,000."

ตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ (judicial police officer) มีอำนาจในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานประเภท non-intimate samples จากบุคคลใดๆ ซึ่งพยานหลักฐานนั้นจะสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในการสอบสวน หรือจากบุคคลซึ่งมีเหตุอันน่าเชื่อถือว่ามีความเป็นไปได้ที่บุคคลนั้นจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดนั้น เพื่อที่จะนำพยานหลักฐานเหล่านั้นไปทำการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์เปรียบเทียบกับพยานหลักฐานอื่นๆ ที่เก็บรวบรวมได้ในที่เกิดเหตุและจากการสอบสวน

พยานหลักฐานซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถรวบรวมได้ในกรณีดังกล่าวนี้ ได้แก่ พยานหลักฐานซึ่งจะสามารถระบุหรือยืนยันตัวบุคคลได้ โดยทั่วไปจะเป็นการเก็บตัวอย่างลายพิมพ์นิ้วมือ ลายพิมพ์ฝ่าเท้า หรือภาพถ่ายอื่นๆเท่าที่จำเป็น เพื่อนำมาประกอบกับพยานหลักฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเหล่านั้นไว้ในสำนวนคดีเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนต่อไป

กรณีที่ผู้ต้องสงสัยโดยมีเหตุอันควรว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานประเภท Non-intimate ดังกล่าวข้างต้น ต้องระวางโทษจำคุก 1 ปี และปรับ 15,000 ยูโร

2) พยานหลักฐานประเภท Intimate Samples ในประเทศฝรั่งเศสได้มีกฎหมายกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการสำหรับการแสวงหาพยานหลักฐานประเภท Intimate Samples เพื่อนำไปตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ใน Title XX (หมวดที่ 20) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นหมวดที่ว่าด้วย ฐานข้อมูลลายพิมพ์ดีเอ็นเอ แห่งชาติของประเทศฝรั่งเศส (The National Computerized Genetic Information Database) กล่าวคือ มาตรา 706-54⁷⁰ กำหนดให้มีฐานข้อมูลลายพิมพ์ดีเอ็นเอ แห่งชาติขึ้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและคำแนะนำของผู้พิพากษาเป็นฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมข้อมูลลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ทั้งที่ได้จากการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางชีวภาพที่พบในที่เกิดเหตุ และได้จากการตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ของบุคคลซึ่งถูกตัดสินว่ากระทำความผิดอาญาในฐานความผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 706-55⁷¹ ซึ่งได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ, ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย, ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์,

⁷⁰ Ibid., Article 706-54 “The national automated database of DNA profiles, placed under the supervision of a judge, is designed to centralize the DNA profiles resulting from biological traces, and also the DNA profiles of persons convicted of the offences outlined in article 706-55, in order to facilitate the identification of and the search for the perpetrators of these offences.....”

Judicial police officers may also, on their own initiative or at the request of the public prosecutor, compare the DNA profiles of any person against whom there exist any plausible reason or reasons to suspect that they have committed a felony or a misdemeanor, with any data in the database; but these profiles may not be stored.....”

⁷¹ Ibid, Article 706-55 “The national automated database for DNA profiles centralizes DNA profiles and traces relating to the following offences:

1° offences of a sexual nature, described in article 706-47 of the present Code, and also the misdemeanor provided for by article 222-32 of the Criminal Code;

ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดประโยชน์ที่สำคัญของรัฐ, ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย, ปลอมแปลงเงินตรา, องค์กรอาชญากรรม และความผิดเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการระบุตัวบุคคลหรือค้นหาผู้กระทำความผิดในฐานต่างๆดังที่ได้กล่าวมา

ข้อมูลลายพิมพ์ดี เอ็น เอชของบุคคล และพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิด จะถูกเก็บไว้ในฐานข้อมูลดี เอ็น เอช แห่งชาติ ตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Judicial police officer) ทั้งนี้ตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นสมควร หรือตามคำร้องขอของพนักงานอัยการเขต (The District Prosecutor) หรือคำร้องขอของผู้พิพากษาสอบสวน (The Investigating Judge)

2° crimes against humanity, felonies involving intentional attacks on human life, torture and acts of barbarity, intentional violent acts, threatening personal violence, drug trafficking, offences against human liberty, human trafficking, procuring, the exploitation of begging, and the endangerment of minors, provided for by articles 221-1 to 221-5, 222-1 to 222-18, 222-34 to 222-40, 224-1 to 224-8, 225-4-1 to 225-4-4, 225-5 to 225-10, 225-12-1 to 225-12-3, 225-12-5 to 225-12-7 and 227-18 to 227-21 of the Criminal Code;

3° felonies and misdemeanors which constitute theft, extortion, fraud, destruction, damage and threats to attack property provided for by articles 311-1 to 311-13, 312-1 to 312-9, 313-2 and 322-1 to 322-14 of the Criminal Code;

4° violations of the fundamental interests of the nation, terrorist acts, forging currency, and criminal associations provided for in articles 410-1 to 413-12, 421-1 to 421-4, 442-1 to 442-5 and 450-1 of the Criminal Code;

5° misdemeanors provided for in articles L 2353-4 and L 2339-1 to L 2339-11 of the Defence Code;

6° offences relating to handling or laundering the proceeds of any of the offences set out under 1° to 5° above, provided for by articles 321-1 to 321-7 and 324-1 to 324-6 of the Criminal Code.

นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจยังสามารถนำลายพิมพ์ดีเอ็นเอของผู้ต้องสงสัยโดยมีเหตุอันน่าเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดไปทำการตรวจสอบเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลดีเอ็นเอแห่งชาติได้ ไม่ว่าจะโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นสมควรเอง หรือโดยคำร้องขอของพนักงานอัยการ แต่ทั้งนี้ลายพิมพ์ดีเอ็นเอของผู้ต้องสงสัยที่นำมาตรวจเปรียบเทียบจะไม่ถูกเก็บไว้ในฐานข้อมูลดังกล่าว

สำหรับอำนาจในการแสวงหาสิ่งส่งตรวจประเภท Intimate Samples นั้น มาตรา 706-56⁷² เป็นบทกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถแสวงหาพยานหลักฐานประเภท

⁷²Ibid, Article 706-56 “I.- A judicial police officer may obtain or supervise the obtaining of a biological sample from persons mentioned in the first, second and third paragraphs of article 706-54 to permit genetic profiling. Before carrying out this procedure, he may check or get a judicial police officer to check that the genetic profile of the person concerned is not already stored, for the purposes of his civil status only, in the national automated database of DNA profiles.

In order to carry out this profiling, the judicial police officer may commission any person authorised under the conditions fixed by article 16-12 of the Civil Code, without it being necessary for the person to be officially registered on a list of judicial experts; in these circumstances, the person then takes the oath in writing provided for by the second paragraph of article 60 of the present Code.

On the orders of the judicial police officer or the district prosecutor, or the investigating judge, the persons authorised in accordance with the previous paragraph may proceed, by using any available means, including the use of telecommunication, to take steps to record the genetic profile in the national automated database of DNA profiles.

Where it is not possible to take a biological sample from a person mentioned in the first paragraph, the genetic profiling may be carried out using any biological material that may have detached itself naturally from the body of the person concerned.

Biological Sample หรือสิ่งส่งตรวจประเภท Intimate Sample จากผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดได้ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจเป็นผู้เก็บพยานหลักฐานนั้นเอง หรือควบคุมดูแลการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานนั้นโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด โดยก่อนที่จะทำการเก็บตัวอย่างส่งตรวจนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจสั่งให้มีการตรวจสอบกับฐานข้อมูลดี เอ็น เอ แห่งชาติก่อนว่า ได้มีข้อมูลลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ของบุคคลนั้นๆ เก็บไว้ในฐานข้อมูลแล้วหรือไม่

Where this is a person sentenced for a felony or a misdemeanour punished by ten years' imprisonment, the sample may be carried out without the consent of the person concerned on the written orders of the district prosecutor.

II. The refusal of person to allow the taking of a biological sample provided for by the first paragraph of section I is punished by a year's imprisonment and by a fine of €15,000.

Where the offences have been committed by a person convicted of a felony, the penalty is two years' imprisonment and a fine of €30, 000.

Notwithstanding the provisions of articles 132-2 to 132-5 of the Criminal Code, these penalties are cumulative with those liable to be imposed for the offence in connection with which the samples were taken, and may not run concurrently.

A person subject to this sampling who carries out or attempts to carry out manoeuvres designed to substitute the biological material of a third person for his own, with or without the consent of this third person, is punished by three years' imprisonment and a fine of €45,000.

III. Where the offences provided for by the present article are committed by a convicted person, they entail as of right the withdrawal of all reductions of sentence from which this person has benefited, and prohibit the granting of new reductions of sentence."

กรณีที่ไม่สามารถนำเอาสิ่งส่งตรวจจากบุคคลผู้ต้องสงสัยได้ กฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่นำเอาสิ่งส่งตรวจจากบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ต้องสงสัยทางพันธุกรรมที่สามารถนำลายพิมพ์ดีเอ็นเอ มาตรวจเปรียบเทียบกันแทนได้ และสำหรับกรณีการเก็บสิ่งส่งตรวจจากบุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป เจ้าหน้าที่สามารถบังคับเอาสิ่งส่งตรวจจากบุคคลนั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอม

การปฏิเสธไม่ยินยอมให้เจ้าหน้าที่เก็บตัวอย่างสิ่งส่งตรวจตามกฎหมายดังที่กล่าวมานั้น บุคคลซึ่งปฏิเสธต้องระวางโทษจำคุก 1 ปี และปรับ 15,000 ยูโร ถ้าการปฏิเสธกระทำโดยบุคคลซึ่งถูกตัดสินว่ากระทำความผิดอาญาร้ายแรง ต้องระวางโทษจำคุก 2 ปี และปรับ 30,000 ยูโร

หากบุคคลซึ่งต้องนำส่งสิ่งส่งตรวจ ได้นำหรือพยายามนำตัวอย่างสิ่งส่งตรวจจากบุคคลอื่น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมด้วยหรือไม่ มาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ว่าเป็นตัวอย่างสิ่งส่งตรวจของตน ผู้นั้นต้องระวางโทษ จำคุก 3 ปี และปรับ 45,000 ยูโร

นอกจากนี้ หากผู้ต้องสงสัยซึ่งปฏิเสธการให้ตัวอย่างสิ่งส่งตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ดังกล่าว ได้ถูกศาลตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาซึ่งต้องสงสัยจริง ผู้นั้นจะต้องถูกเพิกถอนสิทธิในการได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งยังตัดสิทธิในการได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษซึ่งอาจได้รับในอนาคตอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่า ประเทศฝรั่งเศสได้ให้ความสำคัญกับการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ นอกจากจะให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ยังกำหนดโทษสำหรับผู้ต้องสงสัยซึ่งปฏิเสธไม่ให้เจ้าหน้าที่ทำการตรวจพิสูจน์นั้นๆ ด้วย พร้อมทั้งได้จัดให้มีฐานข้อมูลลายพิมพ์ดีเอ็นเอ แห่งชาติ เพื่อประโยชน์ในการค้นหาผู้กระทำความผิดอีกด้วย

3.2.2 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย

ประเทศไทย เป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายอีกประเทศหนึ่งที่บัญญัติเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 81a มีข้อความดังนี้⁷³

“มาตรา 81a (การตรวจร่างกาย การตรวจเลือด)

(1) การตรวจร่างกายผู้ต้องหา เพื่อที่จะค้นหาข้อเท็จจริงโดยวิธีที่มีประโยชน์ที่สุด ให้ทำได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้ การเจาะเลือดมาตรวจและการจับต้องร่างกายซึ่งกระทำโดยแพทย์ ตามวิธีการประกอบโรคศิลปะ ในอันที่จะตรวจร่างกายนั้นให้กระทำได้ แม้ผู้ต้องหาจะไม่ยินยอมก็ตาม เมื่อการกระทำเช่นนั้นไม่เป็นที่น่ากลัวว่าจะเกิดผลร้ายแก่สุขภาพอนามัยของผู้ต้องหา

(2) ให้ศาล พนักงานอัยการ หรืออัยการผู้ช่วย มีอำนาจที่จะสั่งให้ยึดระยะเวลาการตรวจนั้นออกไป ถ้าเป็นที่เห็นว่าผลจากการตรวจนั้นจะทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้

คำว่า แพทย์ ในมาตรา 81a นี้ ศาลประเทศเยอรมันได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า ต้องเป็นแพทย์ที่ได้ขึ้นทะเบียนรับอนุญาตให้ทำการประกอบโรคศิลปะแล้วเท่านั้น แพทย์ฝึกหัดเจาะเลือดเช่นนั้นไม่ได้ และแพทย์ต้องลงมือเจาะเลือดด้วยตนเอง จะสั่งให้พนักงานตำรวจ พยาบาล หรือผู้ช่วยอื่นๆทำแทนไม่ได้⁷⁴

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมนี ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไว้อย่างชัดเจน แสดงถึงการยอมรับให้ทำการแสวงหา

⁷³ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, “การประเมินผลจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์”, บทบัญญัติ, เล่มที่ 29, 2525 : 812.

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน.

พยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

ในประเทศเยอรมนี โดยทั่วไปแล้วพนักงานอัยการจะมีหน้าที่ในการไต่สวน ผู้พิพากษาที่ทำการสอบสวน หรือที่เรียกว่า Ermittlungsrichter จะมีอำนาจควบคุมกระบวนการที่อาจจะละเมิดสิทธิบุคคล การควบคุมตัว หมายค้น การเวรคืน การดักฟังทางโทรศัพท์ เป็นต้น

หลักความถูกต้องตามกฎหมายของการพิจารณา อัยการต้องดำเนินการฟ้องร้องทุกคนที่กระทำความผิด อย่างไรก็ตาม ในความผิดโทษไม่หนัก อัยการสามารถตัดสินใจที่จะหลีกเลี่ยงการดำเนินคดีได้โดยความตกลงของคณะหรือ tribunal

การชั้นสูตรพลิกศพในประเทศเยอรมนี จะมีน้อยกว่าประเทศอื่น เนื่องจากมีระบบการตกลงของครอบครัวในกรณีที่ขาดองค์ประกอบเรื่องผู้ต้องสงสัย หากไม่มีข้อพิรุณสงสัย

จุดแข็งของประเทศเยอรมนี คือ ความมีชื่อเสียงของผู้เชี่ยวชาญที่มีการฝึกอบรม การดูแลเรื่องสิทธิมนุษยชนและระบบการประกันคุณภาพ⁷⁵

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷⁵ไพจิตร สวัสดิ์สินาร, “การพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ในศาลในคดีอาญา”, หน้า 33.

บทที่ 4

วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) และแนวทางการนำหลักเกณฑ์การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในประเทศไทย

การนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาได้รับความสนใจและให้การยอมรับทั้งจากนักกฎหมาย นักวิทยาศาสตร์ และประชาชนทั่วไปในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จาก คดีอาญาที่สำคัญและได้รับความสนใจจากประชาชน มักมีการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาช่วยคลี่คลายคดี ไม่ว่าจะเป็นชั้นพิจารณาคดีของศาลหรือชั้นสืบสวนสอบสวน เช่น คดีฆาตกรรมแพथวิทยุณฉัตร บัญเกษมสันติ , การสืบสวนในคดีการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร หรือแม้กระทั่งการนำเอาวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยในการค้นหาตัวผู้กระทำผิดในการก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดภาคใต้และในกรุงเทพมหานครด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าปัจจุบันวงการวิทยาศาสตร์ของไทยมีความก้าวหน้า สามารถทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ทัดเทียมกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA Fingerprinting) จากพยานหลักฐานที่เก็บรวบรวมได้จากที่เกิดเหตุ หรือจากการตรวจร่างกายผู้เสียหาย นำมาเปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอของผู้ต้องหา สามารถนำมาใช้ในการพิสูจน์บุคคลเพื่อยืนยันตัวผู้กระทำผิด หรือตัดผู้บริสุทธิ์ออกจากกรณีเป็นผู้ต้องสงสัย และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยได้นำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวนี้มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาบ้างแล้วก็ตาม แต่ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ กล่าวคือ ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายออกมารองรับให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ หรือศาล ในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งตรวจทางวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน ซึ่งกรณีอาจเกิดปัญหาเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลย ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องไม่ยินยอมให้ทำการตรวจพิสูจน์ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติหากเจ้าหน้าที่ทำการบังคับตรวจไป พยานหลักฐานนั้นจะรับฟังในชั้นศาลได้หรือไม่เพียงใด เพราะเป็นการกระทำไปโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจ และอาจขัดต่อบทบัญญัติในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญอีกด้วย

ดังที่ได้นำเสนอมาแล้วในบทที่ 2 เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยมีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ รวมถึงการบังคับตรวจร่างกาย หรือนำสิ่งส่งตรวจจากร่างกายของบุคคลเหล่านั้นมาตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ด้วย

4.1 ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงพยานหลักฐาน)

แม้ว่าร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ จะได้บัญญัติขึ้นมาเพื่อปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความชัดเจน รวดเร็ว เหมาะสมกับสภาพสังคมและการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน แต่จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวยังมีประเด็นที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ ดังนี้

4.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

เนื่องจากบทบัญญัติที่จะให้มีการเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในมาตรา 131/1, มาตรา 237 ตี และมาตรา 244/1 ได้บัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีอำนาจในการบังคับตรวจพิสูจน์บุคคล เพื่อหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการบังคับกับเนื้อตัวร่างกายของบุคคล กรณีจึงมีปัญหาคือ การให้อำนาจดังกล่าวจะเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งได้รับการรับรองคุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในประเด็นปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ขึ้นมา มีแนวความคิดเพื่อ

1. แก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์กรณีที่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไม่ให้ความยินยอมในการตรวจ เพราะปัจจุบันผู้ที่ไม่ยินยอมให้ตรวจ ศาล หรือพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจบังคับตรวจได้

2. บทบัญญัติดังกล่าวมุ่งส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีโอกาสใช้พยานหลักฐานประเภทนี้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีอาญา ดังจะเห็นได้จากการบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องค่าใช้จ่ายในการตรวจ ที่ให้รัฐเป็นผู้กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

3. พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นที่ชัดเจนมากในระดับหนึ่ง ที่จะสามารถหาข้อยุติในการดำเนินคดีอาญาได้โดยไม่ต้องหาพยานหลักฐานชนิดอื่นๆ อีก ทำให้ผู้บริสุทธิ์ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดสามารถหลุดพ้นจากการเป็นผู้ต้องสงสัยไปได้โดยเร็ว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การบังคับตรวจร่างกายของบุคคลตามบทบัญญัติดังกล่าว เป็นไปเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง จึงไม่น่าจะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลแต่อย่างใด นอกจากนี้ในบทบัญญัติตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังได้บัญญัติถึงผลของกรณีที่ผู้จะต้องถูกตรวจไม่ยอมให้ตรวจ หรือขัดขวางการตรวจไว้ด้วย แสดงให้เห็นว่า การบังคับตรวจไม่ได้มีความหมายถึงขั้นที่จะต้องบังคับกันโดยวิธีที่ขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น จับมัดมือมัดเท้าเพื่อทำการตรวจ เป็นต้น ซึ่งหากผู้ต้องถูกตรวจไม่ยินยอมก็คงมีผลเพียงให้ต้องตามบทสันนิษฐานของกฎหมายที่เป็นโทษแก่บุคคลนั้นๆ เท่านั้น

บทบัญญัติในเรื่องอำนาจการรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งสำคัญมากในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับพยานหลักฐาน ซึ่งสามารถนำไปสู่การพิสูจน์ความจริง โดยที่ปัจจุบัน การจะนำบุคคลมาตรวจหรือนำเนื้อเยื่อ สวรรค์หลัง มาตรวจนั้นกระทำได้ยากมาก ทำให้ไม่สามารถกระทำการใดได้ นอกจากนี้ ในต่างประเทศก็ได้ยอมรับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์มานาน

แล้ว โดยให้บังคับได้ หากไม่ยินยอมให้ทำการตรวจก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ากระทำความผิด ทำให้มีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น เพื่อนำมาใช้เป็นพยานหลักฐาน

หลักเกณฑ์ตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) มีความคล้ายคลึงกับหลักการแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศอังกฤษ ซึ่งแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนของร่างกายที่ไม่ติดตรึงถาวร เช่น เส้นผม ลายพิมพ์นิ้วมือ สามารถบังคับตรวจได้เลย โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอม
2. ถ้าเป็นส่วนของร่างกาย (Intimate Sample) เช่น เลือด เลือด, น้ำอสุจิ, เยื่อบุผิวต่างๆ ของเหลวในร่างกาย ปัสสาวะ น้ำลาย จะต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลซึ่งต้องถูกตรวจ โดยจะบังคับไม่ได้ เพียงแต่ถ้าไม่ยินยอมก็ต้องด้วยบทสันนิษฐานตามกฎหมายซึ่งเป็นผลร้ายแก่ตนเท่านั้น

นอกจากนี้จากที่ได้ศึกษามาในบทที่ 3 ประเทศอื่นไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศฝรั่งเศส หรือประเทศเยอรมนี ต่างก็ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวได้ทั้งสิ้น ไม่ถือว่าเป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี การให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวของทุกๆ ประเทศนั้น มิได้ให้อำนาจอย่างกว้างขวาง แต่เป็นการให้ใช้อำนาจได้ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด เช่น

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา นั้นจะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของการค้นและยึดพยานหลักฐานทั่วไป กล่าวคือ ต้องมีการออกหมายค้น แต่มีกรณียกเว้นให้สามารถแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นได้ ต่อเมื่อผู้ต้องหาถูกจับโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่พยานหลักฐานอาจถูกทำลายไป กรณีใดกรณีหนึ่งหรือทั้งสองกรณีแล้วแต่ข้อเท็จจริงของคดีนั้นๆ ทั้งนี้การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาดังกล่าวต้องเป็นการกระทำภายใต้การดูแล

ของแพทย์ในโรงพยาบาลและไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเจ็บปวดใดๆ และไม่เป็นการรบกวนร่างกายผู้ต้องหามากจนเกินไปด้วย

สำหรับประเทศไทย กฎหมายรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ กล่าวคือ “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในร่างกาย... การจับ คุมขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพในร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” และบทบัญญัติรัฐธรรมนูญยังได้กำหนดไว้ด้วยว่า “หมายจับหรือหมายขังบุคคลใดจะออกได้ต่อเมื่อ

(1) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่อัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือ

(2) มีหลักฐานตามสมควรว่า ผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นด้วย

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติที่จะแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยบัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้นั้น จะเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวแบ่งการใช้อำนาจนั้นเป็น 3 ขั้นตอน กล่าวคือ

1. การใช้อำนาจในชั้นสอบสวน

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้เพิ่ม มาตรา 131/1 ซึ่งเป็นบทบัญญัติกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา และสำหรับคดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบของร่างกาย จากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ก็ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้แพทย์ดำเนินการบังคับตรวจดังกล่าวได้

2. การใช้อำนาจในชั้นพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีของพนักงาน

อัยการ

ในชั้นพิจารณาลำนวนคดีเพื่อทำความเห็นสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดให้เพิ่มมาตรา 237 ตรี ซึ่งบัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการโดยตนเอง หรือเมื่อได้รับคำร้องจากพนักงานสอบสวนหรือผู้เสียหาย ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ โดยต้องเป็นกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้โดยไม่ต้องอาศัยพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า หากมีการเนินซ้ำกว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายหน้า พยานหลักฐานนั้นจะสูญหายไป หรือเป็นการยากแก่การตรวจพิสูจน์

3. ในชั้นพิจารณาคดีของศาล

นอกจากศาลจะมีอำนาจสั่งคำร้องของพนักงานอัยการเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามมาตรา 237 ตรี ดังกล่าวแล้ว ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังบัญญัติเพิ่ม มาตรา 244/1 ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ และหากเป็นกรณีจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์ดำเนินการบังคับตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น

จากร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทั้ง 3 ขั้นตอนที่ได้นำเสนอมานั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 131/1 ซึ่งบัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนมีอำนาจบังคับตรวจพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยให้พนักงานสอบสวนโดยลำพัง มีอำนาจในการสั่งบังคับตรวจนั้น อาจไม่เหมาะสม ทั้งนี้หากพิจารณา

จากอำนาจของพนักงานสอบสวนไม่ว่าจะเป็น การจับ การค้น ซึ่งเป็นการกระทำต่อเสรีภาพส่วนบุคคลและทรัพย์สิน โดยทั่วไปจะกระทำได้ต้องมีหมายจากศาล โดยให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบการใช้อำนาจที่เป็นการรบกวนสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนเสียก่อน เพื่อการตรวจสอบถ่วงดุล

ดังนั้น การบังคับตรวจร่างกาย หรือตรวจพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในชั้นของพนักงานสอบสวน จึงควรให้ศาลเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบกลั่นกรองการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนด้วย เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนว่าจะไม่ถูกรบกวนโดยไม่มีเหตุอันควร กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่ต้องหา, ผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องถูกตรวจร่างกาย เก็บตัวอย่างนั้นให้ความยินยอม ก็ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้แพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจเก็บตัวอย่างดังกล่าวได้ แต่หากบุคคลที่จะถูกตรวจเก็บตัวอย่างไม่ยินยอมให้มีการตรวจเก็บตัวอย่างก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญตรวจเก็บตัวอย่างดังกล่าวเสียก่อน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การใช้อำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับบุคคล หรือการเก็บตัวอย่างจากร่างกายบุคคลเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน ควรอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของการค้นโดยชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย

อย่างไรก็ดี นอกจากจะกำหนดให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ภายใต้การตรวจสอบเบื้องต้นจากศาลเหมือนกับกรณีการค้น หรือจับแล้ว ยังควรกำหนดข้อยกเว้นสำหรับกรณีที่พนักงานสอบสวนอาจใช้อำนาจดังกล่าวไปก่อนได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาล ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนเนื่องจากพยานหลักฐานอาจถูกทำลายได้โดยง่ายอีกด้วย เพื่อป้องกันมิให้พยานหลักฐานสำคัญในคดีสูญหาย หรือถูกทำลายไปเสียก่อนได้ เพราะบางกรณีการขออนุญาตต่อศาลก่อนจะทำให้ล่าช้า และไม่อาจใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างเต็มที่ แต่ข้อยกเว้นดังกล่าวนี้ควรต้องใช้อย่างระมัดระวังและจำกัด เนื่องจากเป็นกรณีที่อาจเป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพในร่างกายของประชาชนได้

4.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์กับตนเอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 243 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา

ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้”

แม้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จะถูกยกเลิกไปแล้วก็ตาม แต่หลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชนดังกล่าวนี้ยังคงมีผลบังคับใช้ในปัจจุบันด้วย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มาตรา 3 ซึ่งบัญญัติว่า

“ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับความคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้วย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้”

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้ให้ความคุ้มครองบุคคลโดยให้สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำใดๆที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้บุคคลนั้นถูกฟ้องเป็นคดีอาญาได้ จึงมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า การที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีบทบัญญัติในลักษณะที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ บังคับให้บุคคลยอมให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ หรือยอมให้แพทย์นำเอาตัวอย่างสิ่งส่งตรวจจากร่างกาย เช่น เลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง หรือสารพันธุกรรม ไปทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันบุคคลเหล่านั้นในการพิจารณาคดีอาญา จะถือเป็นการละเมิดสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ดังที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ตามที่กล่าวมาหรือไม่

หลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ว่า บุคคลมีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์กับตนเอง อันอาจทำให้บุคคลนั้นถูกฟ้องเป็นคดีอาญาได้นั้น มีหลักการเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 ของประเทศสหรัฐอเมริกา (The Fifth Amendment)

สำหรับปัญหาว่าการแสวงหาพยานหลักฐานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์โดยที่ผู้ต้องหาไม่ยินยอม จะถือว่าเป็นการบังคับผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ให้การปรักปรำตนเองอันเป็นการละเมิดบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5

หรือไม่เช่นนั้น ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้เคยตัดสินเป็นบรรทัดฐานไว้ว่า เอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกบังคับให้ต้องเป็นพยานปรักปรำตนเองตามที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (The Fifth Amendment) นั้นให้ความคุ้มครองเฉพาะคำให้การของบุคคลที่เกิดจากการบังคับ ชูเชิญ ให้สัญญา หรือใช้วิธีการสร้างความกดดันทางจิตแก่ผู้ต้องหา เช่น การสอบถามเป็นระยะเวลาอันยาวนานโดยไม่อนุญาตให้รับประทานอาหาร หรือพบญาติเท่านั้น ไม่รวมถึงการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา เช่น การบังคับเจาะเลือด ดังปรากฏในคำตัดสินในคดี *Schmerber v. California* (1966) 384 US 757 ซึ่งศาลให้เหตุผลว่า การเจาะเลือดจำเลยไม่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 เพราะบทบัญญัติดังกล่าวคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลย เพียงเฉพาะในเรื่อง คำให้การหรือการสื่อสาร (Testimonial or Communicative) เท่านั้น ไม่คุ้มครองไปถึงการเจาะเลือดเพื่อตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ และการตรวจร่างกาย

ส่วนในประเทศอังกฤษก็ได้บัญญัติเป็นกฎหมายในปี ค.ศ. 1994 โดยถือตามมาตรฐานของต่างประเทศ เนื่องจากจำเป็นต้องนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา

ดังนั้น บทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ และบังคับเอาสิ่งส่งตรวจจากร่างกายผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงไม่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญซึ่งให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การเป็นปฏิกษณ์ต่อตนเองแต่อย่างใด

4.1.3 ปัญหาความชอบด้วยบทสันนิษฐานเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาตามรัฐธรรมนูญ

ในการดำเนินคดีอาญา หลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งซึ่งได้บัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญคือ ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้¹

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 33.

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ซึ่งบัญญัติให้เพิ่มมาตรา 131/1 และมาตรา 244/1 ถ้อยคำใน ตอนท้ายของทั้งสองมาตราดังกล่าว บัญญัติเป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายในกรณีที่ต้องหา หรือผู้เสียหาย ไม่ให้ความยินยอมต่อการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

ถ้อยคำในมาตรา 131/1 ตอนท้ายบัญญัติว่า

“...หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอม กระทำการป้องกันปิดกั้นขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผล ที่จะพึงได้จากการตรวจพิสูจน์นั้น...”

และในมาตรา 244/1 บัญญัติว่า

“...หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอม หรือกระทำการป้องกันปิดกั้นขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่ คู่ความฝ่ายตรงกันข้ามกล่าวอ้าง...”

กรณีจึงมีปัญหาว่า การบัญญัติบทสันนิษฐานดังกล่าวจะเป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาว่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นบุคคล นั้นเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่

ปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า บทสันนิษฐานตามบทบัญญัติมาตรา 131/1 และ มาตรา 244/1 มิใช่บทสันนิษฐานเด็ดขาดว่าหากผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่ยินยอมให้ตรวจ หรือไม่ยินยอมให้นำเอาสิ่งส่งตรวจจากร่างกายของเขาไปตรวจพิสูจน์แล้ว จะให้ถือว่าผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำความผิด และให้ศาลพิพากษาลงโทษบุคคลนั้นไปเสียทีเดียว บทสันนิษฐานดังกล่าว เพียงแต่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลการตรวจพิสูจน์จะออกมาในทางที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ไม่ยินยอมให้ตรวจ ซึ่งแม้จะมีบทสันนิษฐานดังกล่าว กระบวนการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาก็คงดำเนินต่อไป และต้องถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาว่าผู้้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง โดยวินิจฉัยจากพยานหลักฐานทั้งปวงในคดี มิใช่วินิจฉัยโดยพิจารณาแต่เพียงข้อ

สันนิษฐานตามกฎหมายไม่ และไม่ว่าผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายก็ยังสามารถนำพยานหลักฐานอื่นๆ ของตนที่มีอยู่มานำเสนอต่อศาลเพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานตามกฎหมายนั้นได้

บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาในสวนเกี่ยวกับข้อสันนิษฐานดังกล่าวจึงไม่เป็นการขัดกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้หากไม่มีบทสันนิษฐานของกฎหมายในกรณีที่ต้องถูกตรวจไม่ให้ความยินยอม จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นี้ไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง เพราะหากผู้ต้องถูกตรวจปฏิเสธไม่ยินยอมให้ตรวจ ก็จะไม่เกิดผลทางกฎหมายใดๆ และการจะบังคับตรวจพยานหลักฐานที่ต้องนำออกมาจากส่วนของร่างกายโดยตรง ก็ไม่สามารถกระทำได้ เพราะจะเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพในร่างกายของบุคคล

4.2 ประเภทของคดีอาญาที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จากร่างกายของบุคคล

สำหรับประเภทคดีอาญาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมจะมีอำนาจบังคับตรวจร่างกายและเก็บรวบรวมตัวอย่าง ประเภท เลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ฯลฯ เพื่อตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ได้กำหนดไว้ดังนี้

4.2.1 ประเภทคดีอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสั่งตรวจพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

ในชั้นของพนักงานสอบสวน มาตรา 131/1 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์ดำเนินการบังคับตรวจดังกล่าวได้....”

จะเห็นได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้จำกัดการใช้อำนาจในการสั่งให้มีการ

ตรวจ หรือเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในชั้นของพนักงานสอบสวนไว้เฉพาะแก่ คดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไปเท่านั้น

ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่เหมาะสม เนื่องจากคดีอาญาบางประเภท เช่น คดีเมาสุราแล้วขับรถยนต์ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี เป็นคดีที่การตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ในเบื้องต้นจะเกิดประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาอย่างมาก แต่จะไม่อยู่ในอำนาจ ของพนักงานสอบสวนที่จะสั่งให้มีการบังคับตรวจได้ ฉะนั้น เพื่อความเหมาะสมและเกิดประโยชน์ ในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว จึงน่าจะกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งบังคับตรวจ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุก ทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 244/1 มากกว่า

ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา คดี Shemerber V California ศาล ตัดสินว่าในชั้นสอบสวน เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจสั่งให้แพทย์เจาะเลือดผู้ต้องหาเพื่อนำไป ตรวจทางวิธีการทางวิทยาศาสตร์และใช้ผลการตรวจสอบนั้นเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณา คดีได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล เนื่องจากข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ ต้องทำการตรวจค้นหาปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเพื่อพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาปริมาณแอลกอฮอล์ใน เลือดเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด อันจะถือว่ามีอาการเมึนเมาในขณะที่ขับรถยนต์หรือไม่ ซึ่งจำเป็นต้อง เจาะเลือดเพื่อตรวจพิสูจน์ในทันทีทันใด ทั้งนี้เพราะตามหลักทางวิทยาศาสตร์ เมื่อเวลาผ่านไป ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดจะลดลงเรื่อยๆ หากไม่เจาะเลือดมาตรวจในเวลาอันรวดเร็ว พยานหลักฐานนั้นอาจสูญหายไปได้ ไม่อาจออกหมายค้นได้ทันท่วงที ศาลจึงตัดสินว่าการเจาะ เลือดผู้ต้องหาไม่ต้องมีหมายค้น และถือว่าเป็นการตรวจค้นโดยมีเหตุอันควร

ดังจะเห็นได้ว่า คดีอาญาบางประเภทแม้ไม่มีอัตราโทษสูงแต่เป็นคดีที่มี ผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนส่วนรวม และอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้มาก เช่น คดีขับรถโดยเมาสุรานั้น เป็นคดีที่อาจนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้เป็นประโยชน์ต่อ การพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้อย่างมาก และมีความจำเป็นที่ต้องให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นผู้พบการกระทำความผิดในเบื้องต้น มีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นคดีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นอาจสูญหาย หรือเสียหายไปได้ใน ระยะเวลาอันรวดเร็ว

อย่างไรก็ดี ควรกำหนดหลักเกณฑ์เบื้องต้นที่จะให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งตรวจพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ด้วย เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 131/1 นั้น ไม่ได้กำหนดว่ากรณีใดพนักงานสอบสวนจะสั่งให้มีการตรวจพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ กล่าวคือ ควรจะกำหนดว่า ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ เฉพาะในกรณีที่มีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและมีความจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ ดังเช่นการกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้เมื่อเห็นพยานหลักฐานนั้นจะพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี

4.2.2 ประเภทคดีอาญาซึ่งศาลเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งตรวจพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ได้บัญญัติเป็นอำนาจของศาลในการสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ใน 2 กรณี คือ

1. ในคดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก หากศาลเห็นว่าจะมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้แพทย์ดำเนินการบังคับตรวจเพื่อเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ฯลฯ ได้ด้วย นอกจากนี้เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์หรือเก็บตัวอย่างพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงกำหนดสืบพยานก็ได้ ตามมาตรา 244/1

2. แม้คดียังไม่เข้าสู่ชั้นพิจารณาคดีของศาล แต่อยู่ระหว่างการตรวจสำนวนคดีของพนักงานอัยการ หากมีกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้โดยไม่ต้องอาศัยพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน หากผู้ต้องหา พนักงานอัยการโดยตนเอง หรือได้

รับคำร้องขอจากผู้เสียหายหรือพนักงานสอบสวน ยื่นคำร้องขอต่อศาล ศาลก็มีอำนาจในการสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ ตามมาตรา 237 ตรี

บทบัญญัติดังกล่าวมาทั้งสองมาตรานั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า เป็นบทบัญญัติที่มีความเหมาะสมต่อการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาแล้ว เนื่องจากได้บัญญัติให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ หรือเก็บตัวอย่างจากร่างกายของบุคคลเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ อันเป็นการถ่วงดุลถึงความจำเป็นและสมควรอีกชั้นหนึ่งก่อน โดยองค์การศาลซึ่งถือเป็นองค์กรสูงสุดในกระบวนการยุติธรรมของไทย และเป็นองค์กรซึ่งเป็นที่ยิ่งของประชาชน ศาลจึงมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน มีความเป็นกลางในการดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ

4.3 ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในบางกรณี เช่น การตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เ็น เอ มีค่าใช้จ่ายในการตรวจที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายที่มีฐานะยากจนไม่สามารถรับภาระในค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้ การที่บทบัญญัติเกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 3 มาตรา ดังที่ได้กล่าวมา ได้บัญญัติให้ “ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ให้สงจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือสำนักอัยการสูงสุด กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง” ถือเป็น การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอาญาที่สำคัญประการหนึ่ง ทำให้ผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาได้รับความคุ้มครองจากรัฐในการต่อสู้คดีอย่างเท่าเทียมกัน

หลักการที่ให้ภาครัฐรับภาระค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นี้ สอดคล้องกับ แนวทางปฏิบัติด้านค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ

ประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกระบวนการ Due Process ดังนั้นในคดีที่ต้องมีการพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เช่น การตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เ็น เอ ซึ่งเป็นวิธีการ

ทางวิทยาศาสตร์ที่มีความถูกต้องแม่นยำเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ในการพิสูจน์บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิด ดังนั้น ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจึงต้องได้รับหลักประกันสิทธิในการ ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน โดยผู้ต้องหาและโจทก์จะต้องอยู่ในฐานะที่เท่า เทียมกัน

สิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับความคุ้มครองตามกระบวนการ Due Process ในคดี ที่มีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น ได้แก่ สิทธิที่จะขอพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในกรณียากจน สิทธิที่จะได้รับทราบถึงรายละเอียดของการพิสูจน์ ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ และสิทธิในการที่รัฐจะต้องเก็บสิ่งส่งตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ไว้สำหรับ ผู้ต้องหาส่วนหนึ่ง ในกรณีที่อาจมีการขอให้ทำการตรวจพิสูจน์ใหม่เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง²

เนื่องจากแนวความคิดที่ว่า ผู้ต้องหาในคดีอาญามีข้อจำกัดในการพิสูจน์ลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ ของพนักงานสอบสวนเพื่อแสดงว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิดจริงเท่านั้น หากแต่มีสิทธิที่ จะนำการพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ มาใช้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนด้วยเช่นกัน แต่ปัจจุบัน ค่าใช้จ่ายในการตรวจลายพิมพ์ดี เอ็น เอ มีราคาค่อนข้างสูง ทำให้ผู้ต้องหาที่มีฐานะยากจน ไม่สามารถรับภาระในด้านค่าใช้จ่ายดังกล่าวเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้ ดังนั้น เพื่อความ เป็นธรรม ผู้ต้องหาจึงควรได้รับสิทธิในการขอตรวจลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ในกรณีที่จำเป็น เมื่อศาลเห็นว่าการได้รับสิทธิดังกล่าวของผู้ต้องหาจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมใน การดำเนินคดีอาญา

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เป็นพยานหลักฐานที่ต้องผ่านการตรวจพิสูจน์ จากผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล ไม่สามารถตรวจพิสูจน์ พยานหลักฐานนั้นได้เอง ดังนั้นบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงพยานหลักฐาน) จึงได้กำหนดให้ พนักงานสอบสวน หรือ ศาล แล้วแต่กรณี สั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

² Pearsall Anthony, "DNA Printing : The Unexamined witness in Criminal Trials", California Law Review V 78 (1989) : 670.

ส่วนกรณีที่ต้องตรวจเก็บตัวอย่างประเภท เลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม เพื่อทำการตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เาผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานอื่น ๆ นั้น ไม่ว่าจะ เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้สั่ง หรือศาลเป็นผู้สั่งให้ทำการตรวจ ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ กำหนดให้แพทย์เป็นผู้ดำเนินการบังคับตรวจดังกล่าว และจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและ สมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็น อันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น

บทบัญญัติดังกล่าวมานั้น สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การนำเอาสิ่งส่งตรวจทาง วิทยาศาสตร์จากร่างกายของบุคคลในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศ อังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศฝรั่งเศส หรือประเทศเยอรมนี ทุกประเทศดังที่กล่าวมาล้วน แต่กำหนดให้การตรวจเก็บตัวอย่างดังกล่าวต้องกระทำโดยแพทย์ทั้งสิ้น เช่น

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อทำ การตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ นอกจากต้องอยู่ภายใต้การค้นโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว การแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวจะต้องกระทำภายใต้การดูแลของแพทย์ในโรงพยาบาลที่ไม่ ก่อให้เกิดอันตราย หรือความเจ็บปวดใดๆ และไม่เป็น การรบกวนร่างกายของผู้ต้องหา มากจนเกินไปด้วย

ส่วนในประเทศอังกฤษ อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวม พยานหลักฐานประเภท Intimate Sample ซึ่งหมายถึง สิ่งส่งตรวจอันได้แก่ เลือด น้ำอสุจิ เยื่อบุผิว ต่างๆ ของเหลวในร่างกาย ปัสสาวะ น้ำลาย ขนบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ และการเก็บสิ่งคัดหลั่งจาก อวัยวะที่เป็นรูเปิดของร่างกาย มาตรา 68 ของ The Police and Criminal Evidence Act 1984 กำหนดเงื่อนไขไว้ 2 ประการคือ³

1. ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาเป็นลายลักษณ์อักษร
2. ต้องปรากฏเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหามีส่วนพัวพันกับการกระทำความผิด

³ รุ่งระวี ไสขุมา, “ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ กับการดำเนินคดีอาญา”, บทบัญญัติ, 52 (มีนาคม 2539) : 204.

ประเภทที่อาจจับได้ (Serious Arrestable Offense) และมีเหตุที่น่าเชื่อว่าสิ่งส่งตรวจดังกล่าวจะสามารถยืนยันหรือพิสูจน์ได้ว่า ผู้ต้องหามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดดังกล่าว

และการแสวงหาสิ่งส่งตรวจจากร่างกายประเภทที่นอกเหนือจากน้ำลาย ปัสสาวะ นั้น จะต้องกระทำภายใต้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ หรือพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนไว้และต้องกระทำภายในโรงพยาบาลด้วย

ประเทศเยอรมนี ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกาย ผู้ต้องหาเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมาตรา 81a ได้กำหนดให้การตรวจร่างกายผู้ต้องหา เพื่อที่จะค้นหาข้อเท็จจริงโดยวิธีที่มีประโยชน์ที่สุดให้ทำได้ ซึ่งการเจาะเลือดมาตรวจและการจับต้องร่างกายต้องกระทำโดยแพทย์ตามวิธีการประกอบโรคศิลป์ ให้กระทำได้แม้ผู้ต้องหาจะไม่ยินยอมก็ตาม เมื่อการกระทำเช่นนั้นไม่เป็นที่น่ากลัวว่าจะเกิดผลร้ายแก่สุขภาพอนามัยของผู้ต้องหา ทั้งนี้ คำว่า “แพทย์” ตามมาตรา 81a ดังกล่าวนี ศาสตราจารย์เยอรมนีได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า ต้องเป็นแพทย์ที่ได้ขึ้นทะเบียนรับอนุญาตให้ทำการประกอบโรคศิลป์แล้วเท่านั้น แพทย์ฝึกหัดจะเจาะเลือดในกรณีนี้ไม่ได้ และแพทย์จะต้องลงมือเจาะเลือดด้วยตนเอง จะสั่งให้พยาบาลหรือผู้ช่วยอื่นๆทำแทนไม่ได้⁴

ดังนี้ จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ของไทย ในส่วนที่บัญญัติให้การตรวจพิสูจน์บุคคล การตรวจเก็บพยานหลักฐาน เช่น การเจาะเลือด การเก็บตัวอย่างทางชีวภาพต่างๆ จากร่างกายผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ต้องกระทำโดยแพทย์ และต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น เป็นบทบัญญัติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติในต่างประเทศ และถือเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วย

⁴วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, “การประเมินผลจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์”, บทบัญญัติ, เล่มที่ 29, 2525 : 812.

4.5 ปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรักษาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

แม้จะมีกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในการสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ และให้อำนาจในการสั่งให้แพทย์ดำเนินการบังคับตรวจเพื่อเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำลาย เส้นผมหรือเส้นขน น้ำลาย ปัสสาวะ ฯลฯ จากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายในคดีอาญา ได้หรือไม่นั้น ต้องขึ้นอยู่กับขั้นตอนหรือกระบวนการในการตรวจสอบพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นๆ ด้วยว่า พยานหลักฐานที่นำไปตรวจพิสูจน์นั้น ไม่ได้ถูกสับเปลี่ยน ซึ่งในส่วนี้ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การควบคุมไว้

เนื่องจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไป รวมถึงผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดคดีด้วยว่า เป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือสูง มีความแม่นยำในการตรวจพิสูจน์ หากคู่ความฝ่ายใดมีพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนข้ออ้างของตน ผู้พิพากษามักจะให้น้ำหนักกับพยานหลักฐานนั้นมากกว่าพยานหลักฐานอื่น ดังนั้นจึงควรเก็บรักษาสิ่งของหรือวัตถุพยาน รวมทั้งสิ่งส่งตรวจที่ได้จากร่างกายผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อมิให้เกิดข้อโต้แย้งว่าวัตถุพยานนั้นๆ มีการสับเปลี่ยน ไม่ใช่วัตถุพยานหรือสิ่งส่งตรวจที่แท้จริงที่ได้มา อันทำให้ผลการตรวจวิเคราะห์พยานหลักฐานนั้นไม่สามารถรับฟังได้

การรักษาพยานวัตถุ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 242 บัญญัติว่า

“ในระหว่างการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา สิ่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุ ต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู

ถ้ามีการแก้ข้อ หรือทำลายตราการห่อหรือตีตราใหม่ให้ทำต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้อง”

บทบัญญัติมาตรานี้ กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ได้แก่ เวลาสอบสวนปากคำเกี่ยวกับพยานวัตถุก็ให้นำสิ่งของซึ่งใช้เป็นพยานวัตถุมาให้คู่ความตรวจดูว่าใช่หรือไม่ เป็นต้น และในกรณีที่มีการแก้ข้อหรือทำลายตรา เพื่อนำเอาสิ่งที่ใช้เป็นพยาน

วัตถุออกมาเกี่ยวกับการสอบสวนครั้งใดก็ตาม ก็ต้องห่อหรือตีตราใหม่ต่อหน้าคู่ความหรือพยาน เพราะอาจมีข้อสงสัยได้ว่าพยานวัตถุถูกสับเปลี่ยนไป

โดยปกติสิ่งของที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญานั้น กฎหมายได้กำหนดระเบียบปฏิบัติของเจ้าพนักงานเกี่ยวกับพยานวัตถุมาตั้งแต่ขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจทำการตรวจค้นได้แล้วเป็นต้นมา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

มาตรา 101 “สิ่งของที่ยึดได้ในการค้น ให้ห่อหรือบรรจุหีบตีตราไว้หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ”

มาตรา 102 วรรคสาม “สิ่งของใดที่ยึดได้ ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานดู เพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นกล่าวนั้น รับรองหรือไม่ยอมรับรองก็ให้บันทึกไว้”

มาตรา 103 “ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และสิ่งของที่ค้นได้นั้นต้องมีบัญชีรายละเอียดไว้

บันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของนั้นให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สิ่งของหรือพยานวัตถุนั้น ก่อนที่จะมาถึงมือของพนักงานสอบสวน ต้องได้มีการห่อหรือตีตรา หรือทำเครื่องหมายจากเจ้าพนักงานผู้ทำการค้น หรือยึดอายัดมาแล้ว และถึงแม้ได้พยานวัตถุมาใหม่ในระหว่างการสอบสวนเพิ่มเติมอีกก็ต้องทำการห่อหรือตีตราไว้ต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้อง และมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เพราะฉะนั้นเมื่อนำมาสอบสวนและมีการแก้หรือทำลายตรา ก็จำเป็นต้องปฏิบัติให้ถูกต้องดังเดิม คือ ห่อหรือตีตราใหม่ต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้อง และควรบันทึกให้คู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้องลงนามรับรองการห่อหรือตีตราใหม่ไว้เป็นหลักฐานด้วย

จากหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า เป็นหลักกฎหมายที่กำหนดวิธีปฏิบัติสำหรับพยานหลักฐานซึ่งเป็นพยานวัตถุแท้ๆ ที่จะต้องนำมาให้คู่ความรับรองถึงความ

ถูกต้อง แต่สำหรับกรณีของพยานหลักฐานที่เป็นตัวอย่างที่ได้จากร่างกายของผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องนำไปตรวจพิสูจน์ วิเคราะห์ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในขั้นตอน การเก็บตัวอย่างสิ่งส่งตรวจเหล่านี้ ควรจะอนุโลมนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับด้วย กล่าวคือ ต้องให้บุคคลที่จะต้องถูกตรวจลงลายมือชื่อในชั้นการบรรจุหีบห่อเพื่อส่งตรวจ และการบรรจุหีบห่อ นั้นควรทำต่อหน้าบุคคลนั้น และต่อหน้าบุคคลที่สามซึ่งเป็นพยานรู้เห็นการเก็บตัวอย่างส่งตรวจ โดยให้ทั้งผู้ที่จะต้องถูกตรวจและพยานลงลายมือชื่อกำกับกับการปิดผนึกนั้นด้วย

อย่างไรก็ดี เมื่อตัวอย่างที่ส่งตรวจทางวิทยาศาสตร์นั้นไปถึงมือผู้เชี่ยวชาญหรือ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการตรวจพิสูจน์ ในขั้นตอนนี้ไม่มีข้อกำหนดว่าต้องทำต่อหน้าผู้ต้องถูก ตรวจหรือพยาน มีแต่เพียงข้อกำหนดให้เจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ส่งพยานหลักฐานไปตรวจนั้นได้ ปฏิบัติตามวิธีการหรือระเบียบการในส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ถ้าจะส่งไปตรวจพิสูจน์ที่กอง พิสูจน์หลักฐาน ก็ควรปฏิบัติตามเอกสารคู่มือของกองพิสูจน์หลักฐานเรื่องคำแนะนำในการเก็บ รักษาและจัดส่งเอกสารหรือวัตถุของกลางไปตรวจพิสูจน์เท่านั้น กรณีจึงอาจเกิดปัญหาได้แย้งถึง ระบบการตรวจสอบกลับกรองพยานหลักฐานที่ส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ว่าขาดความ โปร่งใส

ดังนั้น นอกจากจะมีกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บรักษาตัวอย่างส่งตรวจก่อนที่จะ ส่งไปทำการตรวจพิสูจน์โดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว ควรจะมีมาตรการที่ทำให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่าง ผู้เชี่ยวชาญขององค์กรต่างๆด้วย

4.6 ปัญหาความโปร่งใสของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

เดิมหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยจะมีแต่ หน่วยงานที่อยู่ในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่น กองพิสูจน์หลักฐาน สถาบันนิติเวชวิทยา เป็นต้น ซึ่งทำให้การตรวจสอบพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์โดยหน่วยงาน ดังกล่าวอาจมีข้อโต้แย้งถึงระบบการตรวจสอบกลับกรองพยานหลักฐานในชั้นการตรวจพิสูจน์ทาง วิทยาศาสตร์ได้ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุล จากหน่วยงานอื่นซึ่งมิได้สังกัดอยู่ใน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนั้นกระบวนการการจัดเก็บพยานหลักฐานเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทาง วิทยาศาสตร์ตั้งแต่การรวบรวม การจัดเก็บ การนำส่ง และการตรวจพิสูจน์จึงกระทำโดยองค์กรที่

อยู่ภายใต้การกำกับขององค์กรเดียวเท่านั้น ซึ่งอาจถูกโต้แย้งถึงความไม่โปร่งใสของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานนั้นๆได้

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์หลายหน่วยงาน ทั้งที่สังกัดและไม่สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนี้

1. สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ

มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงาน กำกับ ดูแล และปฏิบัติงานวิทยาการตำรวจ การตรวจพิสูจน์หลักฐาน การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การทะเบียนประวัติอาชญากร การตรวจเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือแฝง ฝ่าเท้าแฝง การตรวจยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหา การตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์ของบุคคลทั่วราชอาณาจักร โดยอาศัยหลักวิชาทางนิติวิทยาศาสตร์ ให้แก่พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการติดต่อ ประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์และงานวิทยาการตำรวจ จัดการฝึกอบรมศึกษาวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และงานวิทยาการตำรวจให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากลตลอดจนกำหนดและควบคุมมาตรฐานวิชาชีพและการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

2. กองพิสูจน์หลักฐาน⁵

กองพิสูจน์หลักฐาน มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานต่างๆ โดยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ด้านเคมี ฟิสิกส์ ชีววิทยา หลักการเปรียบเทียบการถ่ายภาพ และการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อช่วยพนักงานสอบสวนค้นคว้าหาพยานหลักฐานพิสูจน์ข้อเท็จจริง พร้อมทั้งศึกษา ค้นคว้าวิจัย การตรวจพิสูจน์

⁵ แหล่งที่มา <http://www.science.police.go.th>.

โดยอาศัยเครื่องมือวิทยาศาสตร์เพื่อวิจัยงานในโครงการต่างๆ รวมถึงการนำระบบตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ การตรวจพิเศษ ซ่อมบำรุงอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ ควบคุมมรรยาทของผู้ชำนาญ ผู้เชี่ยวชาญ และบริหารงานภายในกองพิสูจน์หลักฐานให้ปฏิบัติงานอยู่ในระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำหนดไว้ รวมทั้งงานอื่นที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

3. สถาบันนิติเวชวิทยา⁶

มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานนิติเวช การชันสูตรพลิกศพ การตรวจพิสูจน์และค้นคว้าหาหลักฐานซึ่งเกี่ยวกับหลักวิชาแพทยและนิติเวชศาสตร์ ในบุคคลที่มีชีวิต ศพ เศษหรือส่วนของศพ งานฝึกอบรมด้านนิติเวชศาสตร์ ให้ความเห็น คำแนะนำและคำปรึกษาทางนิติเวชศาสตร์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง งานรักษาสภาพศพและพยานวัตถุที่เกิดเหตุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งงานหลักของสถาบันนิติเวชวิทยามี 6 งาน คือ งานนิติพยาธิ งานนิติพิษวิทยา งานชีวเคมีและเขม่าดินปืน งานตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ภาพถ่ายทาง การแพทย์ และงานกองกำกับการพิเศษ

4. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม⁷

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2545 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 119 ตอนที่ 103 ลงวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2545 โดยมีรูปแบบโครงสร้างองค์กร ซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากรม ประกอบด้วย

⁶ แหล่งที่มา <http://www.policehospital.worldmedic.com/main/nitivej>.

⁷ แหล่งที่มา <http://www.cifs.moj.go.th>

1) สำนักมาตรฐานนิติวิทยาศาสตร์ มีพันธกิจในการสร้างหลักประกันความมีอิสระในการปฏิบัติงานและการให้ความเห็นตามหลักวิชาการด้านนิติวิทยาศาสตร์ แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ภายใต้หลักเกณฑ์และมาตรฐานการปฏิบัติงานนิติวิทยาศาสตร์ และข้อบังคับด้านจริยธรรมแห่งวิชาชีพของผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการคุ้มครองประชาชนให้ได้รับความยุติธรรมอย่างทั่วถึง ถูกต้อง รวดเร็ว โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

ทั้งนี้การกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานการปฏิบัติงานนิติวิทยาศาสตร์ดังกล่าวในแต่ละด้าน คณะกรรมการมาตรฐานงานด้านนิติวิทยาศาสตร์จะเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานนิติวิทยาศาสตร์ในด้านนั้นๆ เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็นด้วย

2) สำนักนิติวิทยาศาสตร์บริการ ประกอบด้วย ศูนย์พิสูจน์บุคคลหาย) สำนักนิติเวชบริการ ประกอบด้วย กลุ่มงานนิติพยาธิ กลุ่มงานนิติเวชคลินิก กลุ่มงานนิติจิตเวช และส่วนวิทยาการ ประกอบด้วย กลุ่มงานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ กลุ่มงานตรวจสอบพยานวัตถุ กลุ่มงานตรวจสอบพยานเอกสารและการปลอมแปลง กลุ่มงานตรวจสอบยาเสพติด

5. หน่วยงานอื่นๆ

นอกจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับคดีอาญาโดยตรงดังที่กล่าวมา งานบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ยังกระจายอยู่ในหลายหน่วยงาน เช่น ในโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข, ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักนายกรัฐมนตรื กระทรวงกลาโหม เป็นต้น แต่หน่วยงานเหล่านี้มิได้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยตรง เพียงแต่มีการให้บริการในด้านนี้ด้วยเพื่อให้มีการบริการอย่างทั่วถึง เนื่องจากปัจจุบันยังถือได้ว่าประเทศไทยยังไม่สามารถจัดบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้อย่างครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ ยังคงมีให้บริการเฉพาะจังหวัดใหญ่ๆ และในคดีที่มีความสำคัญเป็นที่สนใจของประชาชนเท่านั้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศไทย มีระบบของการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ ดังนั้นจึงควรกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ให้มีการเก็บตัวอย่างไว้สำหรับทำการตรวจพิสูจน์ได้มากกว่า 1 ครั้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้มีการโต้แย้งผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ และเป็นการคุ้มครองผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อาจถูกปรับปรับ โดยการสับเปลี่ยนตัวอย่างซึ่งนำไปตรวจพิสูจน์ ซึ่งจะทำการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้อย่างแท้จริง

4.7 ปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีของศาลไทยนั้น ไม่มีกฎหมายตายตัว ดังนั้นการแม้โดยลักษณะของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะมีความน่าเชื่อถืออยู่มาก แต่ศาลจะให้ความเชื่อถือนั้นพยานหลักฐานดังกล่าวในระดับใด ต้องพิจารณาตามพฤติการณ์แห่งคดีเป็นคดีๆ ไป ขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นๆ ด้วย โดยศาลจะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทุกประเภทในคดีนั้นประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นประจักษ์พยาน พยานแวดล้อมกรณี วัตถุพยาน รวมถึงพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ด้วย ถ้าพยานหลักฐานต่างๆสนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ขัดแย้งกัน พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก็จะยิ่งมีความน่าเชื่อถือมาก แต่หากพยานหลักฐานทั้งหลายขัดแย้งกัน ก็ย่อมต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลว่าพยานหลักฐานใดมีข้อบกพร่อง หรือน่าเชื่อถือเพียงใด

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น ศาลจะรับรู้ได้โดยทางความคิดเห็นของผู้ชำนาญการพิเศษ ดังนั้นการพิจารณาชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานดังกล่าวจึงอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การชั่งน้ำหนักพยานความเห็นโดยทั่วไปด้วย

ศาลไทยถือว่าพยานผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการพิเศษเป็นพยานที่เบิกความตามความเห็น หรือหลักวิชาการด้วยความรู้ของตน ย่อมมีความน่าเชื่อถือและเป็นกลาง มีน้ำหนักรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นได้ อย่างไรก็ดี ไม่ใช่ศาลจะต้องเชื่อและรับฟังตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเสมอไป เพราะความเห็นของผู้เชี่ยวชาญก็เป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่ง ศาลจะต้องใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงในคดีแล้วจึงวินิจฉัยชี้ขาดคดี

ปัญหาว่าระหว่างความเห็นของผู้เชี่ยวชาญกับพยานหลักฐานชนิดอื่นๆ เช่น ประจักษ์พยาน ใครจะมีน้ำหนักดีกว่ากันนั้น เป็นเรื่องที่ศาลต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาถึงเหตุผลและน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง แต่ในบางกรณีความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ย่อมมีน้ำหนักมาก หากไม่มีการนำสืบพิสูจน์หักล้างให้เห็นเป็นอย่างอื่น เช่น ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์เคมีในการตรวจพิสูจน์สารต่างๆ ศาลย่อมรับฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวเป็นข้อยุติได้⁸

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้จากกระบวนการพิสูจน์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถตรวจสอบความแม่นยำถูกต้องได้ตลอดเวลา เช่น เทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ซึ่งเป็นทฤษฎีการตรวจพิสูจน์ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในต่างประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย โดยปัจจุบันการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการพิสูจน์บุคคล มีความถูกต้องแม่นยำเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ และเป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญและมีน้ำหนักมาก จากผลการศึกษาวิจัยในเรื่องการพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ในศาล⁹ พบว่า ในเรื่องการชั่งน้ำหนักผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ผู้พิพากษาจะให้น้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เนื่องจากผู้พิพากษาไม่พิจารณาว่าทฤษฎีหรือเทคนิคต่างๆ ได้ถูกตรวจสอบจากผู้อื่นโดยการพิมพ์เผยแพร่ทางวิชาการหรือไม่ ผู้พิพากษาอาจไม่มีความรู้เรื่องเทคนิคที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ และผู้พิพากษาพิจารณาความผิดพลาดในการตรวจพิสูจน์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปในทางน้อย อาจเนื่องจากไม่ทราบถึงวิธีการขั้นตอนในการตรวจพิสูจน์

สำหรับความเชื่อมั่นของผู้พิพากษาต่อผู้เชี่ยวชาญนั้น จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่า ผู้พิพากษามีความเชื่อมั่นต่อผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ค่อนข้างมาก เนื่องจากผู้พิพากษามีความเชื่อมั่นว่า ผู้เชี่ยวชาญผู้ทำการตรวจสอบลายพิมพ์ดีเอ็นเอ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและตรงกับงานที่เชี่ยวชาญ การที่ผู้เชี่ยวชาญมาให้การในชั้นศาลในคดีต่างๆ ในเรื่องเช่นเดียวกันนี้ แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่บุคคลอื่นให้การยอมรับในความรู้อย่างสูงซึ่งค่าให้การของ

⁸พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 271-273.

⁹ไพจิตร สวัสดิ์สาร, “การพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ในศาลในคดีอาญา”, *ตุลพาห* เล่มที่ 3 ปีที่ 51 (กันยายน – ธันวาคม 2547), หน้า 22-44.

ผู้เชี่ยวชาญนั้น มีน้ำหนักในการรับฟังข้อเท็จจริงหรือผลจากงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ทำมาก่อนมาเปิดความ ทำให้การรับฟังและชั่งน้ำหนักผลการตรวจพิสูจน์มีมากขึ้น

ส่วนในต่างประเทศ การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของศาลจะอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั่วไป รวมถึงการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญด้วย เช่น ประเทศอังกฤษ การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์การรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของการห้ามรับฟังพยานความเห็น โดยผู้พิพากษาจะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินว่า ผู้เชี่ยวชาญคนใดที่มีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ เพียงพอที่จะมาเปิดความให้ความเห็นต่อศาลในฐานะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญได้ ซึ่งหมายความว่าบุคคลที่จะมาเปิดความให้ความเห็นต่อศาลในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นจะต้องแสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติและประสบการณ์ที่ตนเกี่ยวข้องกับสาขาวิชานั้นๆ เช่น แสดงประกาศนียบัตร วุฒิบัตรต่างๆ เป็นต้น

ปัจจุบันนี้ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจลายพิมพ์ดี เอ็น เอ เพื่อพิสูจน์ตัวบุคคล เป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญ และนำมาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญามาก โดยได้รับการยอมรับความถูกต้องแม่นยำของเทคโนโลยีที่ใช้ตรวจพิสูจน์ อย่างไรก็ดี ปัญหาเรื่องความผิดพลาดของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง การตรวจพิสูจน์ที่ผิดพลาดและถูกหักล้างในชั้นพิจารณาคดีของศาลเป็นจำนวนมาก เช่น อาจเกิดความผิดพลาดเกี่ยวกับขั้นตอนการเก็บรักษาตัวอย่างที่นำส่งตรวจพิสูจน์ หรือเกิดความผิดพลาดในการให้ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ดังนั้น การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ศาลต้องใช้ความระมัดระวังในการรับฟังและการให้น้ำหนักการพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นด้วย กล่าวคือ ควรต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานอื่นๆ ในคดีประกอบกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการวินิจฉัยตัดสินคดี ทำนองเดียวกับศาลในประเทศอังกฤษ ซึ่งยอมรับให้มีการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ รวมถึงพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อื่นๆ ด้วย แต่การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่น่าเสนอในคดีเหล่านั้นเป็นหน้าที่ของคณะลูกขุนที่จะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อตัดสินว่า จำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ทั้งนี้ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Direction) แก่คณะลูกขุนเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับน้ำหนักของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นๆ ด้วย ซึ่งในส่วนของพยานหลักฐานที่เป็นลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ศาลอังกฤษให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือค่อนข้างมาก

แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องมียานหลักฐานอื่นๆ ในคดีมาประกอบด้วยว่า จำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง
ไม่อาจตัดสินลงโทษจำเลยได้โดยอาศัยแต่การตรวจลายพิมพ์ดี เอ็น เอ เท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ถือเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาอย่างมาก เนื่องจากลักษณะของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นเองเป็นพยานหลักฐานที่ต้องผ่านกระบวนการตรวจพิสูจน์โดยหลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ มีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ โดยอาจเป็นพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาได้โดยตรง หรืออาจเป็นพยานแวดล้อมกรณี ซึ่งทำให้สามารถเชื่อมโยงข้อเท็จจริง หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี และทำให้การดำเนินคดีอาญาเสร็จไปได้โดยเร็ว ส่งผลให้เกิดความยุติธรรมทั้งต่อผู้ถูกกล่าวหาและผู้เสียหายในคดี

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ อย่างประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ฯลฯ หรือประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี ว่ามีประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอาญาในทุกขั้นตอน ทั้งในชั้นสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การส่งคดีของพนักงานอัยการ ตลอดจนในชั้นพิจารณาคดีของศาล ซึ่งประเทศต่างๆเหล่านี้ได้ยอมรับให้มีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นมาใช้ในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา หรือจำเลยในคดีอาญา

อย่างไรก็ตาม การนำเอาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาในทุกประเทศก็ยังคงมีข้อขัดข้องทางกฎหมายอยู่บ้าง อันได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานประเภทสิ่งส่งตรวจจากร่างกายผู้ต้องหา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เกิดขึ้น ปัญหาเกี่ยวกับการกลั่นกรองพยานหลักฐานที่จะนำมาตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ และปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่ง

แต่ละประเทศได้มีกฎหมายรองรับในด้านนี้ต่างกันไปดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 แต่จะเห็นได้ว่าทุกประเทศได้ให้ความสำคัญต่อการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาอย่างมาก และได้มีความพยายามที่จะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ในประเทศไทย พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้รับความสนใจและให้การยอมรับทั้งจากนักกฎหมาย นักวิทยาศาสตร์ และประชาชนทั่วไป เป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากคดีอาญาที่สำคัญและได้รับความสนใจจากประชาชนมักจะมีการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการคลี่คลายคดี ไม่ว่าจะเป็นชั้นพิจารณาคดีของศาล หรือชั้นสืบสวนสอบสวน เช่น คดีนายห้างทอง ธรรมวัฒน์ , คดีฆาตกรรมแพทย์หญิงผัดพร บุญเกษมสันติ , การสืบสวนในคดีการหายตัวไปของทนายสมชาย นีละไพจิตร หรือแม้กระทั่งการนำเอาวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยในการค้นหาตัวผู้กระทำผิดในคดีวางระเบิดที่เกิดขึ้นในภาคใต้และในกรุงเทพมหานครด้วย และภาครัฐเองก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวด้วย จึงได้ก่อตั้งหน่วยงานหลายหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ขึ้น เพื่อให้บริการในด้านนี้ อาทิ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, สถาบันนิติเวช , กองพิสูจน์หลักฐาน ฯลฯ

การนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีอาญาของประเทศไทย ยังคงขาดความชัดเจนเรื่องของอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกฎหมายในการสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการบังคับตรวจกรณีจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะอยู่ในชั้นสอบสวนหรือชั้นพิจารณาคดี

ปัญหาเกี่ยวกับการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา ประเภทที่เป็นส่วนของร่างกายผู้ต้องหา นี้ จากการศึกษาแนวทางปฏิบัติในต่างประเทศ พบว่า ประเทศต่างๆไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย หรือประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิล ลอว์ ต่างมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน กล่าวคือ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (The Fourth Amendment) ซึ่งให้ความคุ้มครองต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ที่จะได้รับความปลอดภัยในร่างกาย เคหะสถาน เอกสาร และทรัพย์สินของ จากการตรวจค้นและยึดโดยไม่มีเหตุอันควร

สำหรับปัญหาในการบังคับเจาะเลือด หรือเก็บตัวอย่างอื่นทำนองเดียวกันนี้จากร่างกายผู้ต้องหานั้น ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้วางบรรทัดฐานไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกา ในคดี Schmerber V. California และคดี Breithaupt V. Abram กล่าวคือ ศาลสูงได้วางหลักกฎหมายให้รัฐมีอำนาจบังคับเจาะเลือดจากผู้ต้องหาได้ โดยให้เหตุผลว่า “การเจาะเลือดในปริมาณเพียงเล็กน้อย ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงใดๆ เพราะได้กระทำภายใต้การปฏิบัติของแพทย์ภายในโรงพยาบาล ย่อมไม่ก่อให้เกิดบาดแผล หรือความเจ็บปวดใดๆ และการเจาะเลือดตรวจพิสูจน์เป็นสิ่งปกติในชีวิตประจำวัน ฉะนั้น สัดส่วนของผลประโยชน์ของรัฐย่อมมีอยู่เหนือการรบกวนร่างกายเพียงเล็กน้อย ดังนั้น การเจาะเลือดจึงไม่เป็นการตรวจค้น และยึด โดยไม่มีเหตุอันควร

แนวบรรทัดฐานดังกล่าวได้รับการยึดถือเป็นแนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐานอันเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายผู้ต้องหาในสหรัฐอเมริกา เช่น การบังคับเจาะเลือด การเก็บตัวอย่างเส้นผม หรือขน ฯลฯ ด้วย

ในประเทศอังกฤษได้มีการออกพระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานในคดีอาญา (The Police and Criminal Evidence Act) ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้แบ่งพยานหลักฐานทางชีวภาพออกเป็น 2 ประเภท คือ Intimate Sample และ Non Intimate Sample โดยให้คำจำกัดความ คำว่า Intimate Sample ว่าหมายถึง สิ่งส่งตรวจอันได้แก่ เลือด อสุจิ เยื่อบุผิวต่างๆ ของเหลวในร่างกาย ปัสสาวะ น้ำลาย ขนบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ และการเก็บสิ่งคัดหลั่งจากอวัยวะที่เป็นรูเปิดของร่างกาย ส่วน Non Intimate Sample หมายถึง สิ่งส่งตรวจอันได้แก่ ขนหรือเส้นผม นอกเหนือจากขนบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์

พระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานในคดีอาญาของประเทศอังกฤษ ได้กำหนดเงื่อนไขการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานทางชีวภาพไว้อย่างเคร่งครัด แยกต่างหากจากการใช้อำนาจตรวจค้นและยึด กล่าวคือ การใช้อำนาจของเจ้า

พนักงานตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานทางชีวภาพประเภท Intimate Sample จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข 2 ประการคือ

1. จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาเป็นลายลักษณ์อักษร และ
2. จะต้องปรากฏเหตุอันน่าเชื่อถือว่า ผู้ต้องหามีส่วนพัวพันกับการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง (Serious Arrestable Offense) และมีเหตุที่น่าเชื่อถือว่า สิ่งส่งตรวจดังกล่าวจะสามารถยืนยัน หรือพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหามีส่วนพัวพันกับการกระทำความผิดดังกล่าว

การแสวงหาสิ่งส่งตรวจประเภทที่นอกเหนือจากน้ำลาย ปัสสาวะ จะต้องกระทำภายใต้การปฏิบัติของแพทย์ หรือพยาบาล ที่ขึ้นทะเบียนไว้ และต้องกระทำภายในโรงพยาบาล

ส่วนสิ่งส่งตรวจประเภท Non Intimate Sample อาศัยเงื่อนไขเช่นเดียวกับการใช้อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานประเภท Intimate Sample ที่ต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ต้องหา แต่ให้เอานำในการบังคับเอาสิ่งส่งตรวจประเภท Non Intimate Sample ได้ แม้ไม่ได้รับความยินยอม หากปรากฏพฤติการณ์อันน่าเชื่อถือว่า ผู้ต้องหาจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดอาญาร้ายแรง (Serious Arrestable Offense) และมีเหตุอันควรเชื่อว่าการตรวจพิสูจน์สิ่งส่งตรวจดังกล่าวจะสามารถยืนยัน หรือพิสูจน์ได้ว่า ผู้ต้องหานั้นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าว

ดังจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานในคดีอาญาของประเทศอังกฤษมีความชัดเจนและได้กำหนดมาตรการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ให้อย่างรัดกุม และมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับระดับของการล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องหา นอกจากนี้พระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดให้มีการทำลายผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ หากเป็นที่ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ และผู้ต้องหายื่นคำร้องขอให้ทำลายผลการตรวจพิสูจน์นั้น การที่มีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานไว้อย่างชัดเจนนี้ ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศอังกฤษสามารถนำเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการดำเนินคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศออสเตรเลีย เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สำหรับปัญหาเกี่ยวกับอำนาจรัฐใน

การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample เช่น เลือด เส้นผม เส้นขน ส่วนหนึ่งอาจได้มาจากการค้นและยึด (Search and Seizures) ซึ่งเป็นอำนาจตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เดิม ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายของรัฐที่ให้อำนาจตำรวจในการแสวงหาพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample โดยตรง การบังคับใช้กฎหมายจึงต้องอาศัยการตีความบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจตำรวจในการค้นและยึดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซึ่งเป็นบททั่วไป และอาศัยอำนาจตามรัฐบัญญัติต่างๆที่ให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ อาจสรุปหลักเกณฑ์กฎหมายและบรรทัดฐานจากการปฏิบัติเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาในประเทศออสเตรเลียได้ ดังนี้

1. อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการค้นและยึด (Search and Seizure)

พยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหานั้น หลักการและเหตุผลยังคงเป็นไปตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ พยานหลักฐานประเภท Genetic Sample ซึ่งเป็นวัตถุพยานที่พบในที่เกิดเหตุ เช่น คราบเลือด คราบอสุจิ เส้นผม ฯลฯ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าวได้จากการค้นและยึด ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าประเทศในกลุ่มคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศอังกฤษและประเทศออสเตรเลียนั้น อำนาจรัฐในการค้นและยึด ยังคงจำกัดเฉพาะการค้นร่างกายภายนอกเท่านั้น แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีรากฐานกฎหมายมาจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้พัฒนาหลักกฎหมายโดยมีบรรทัดฐานคำพิพากษาให้การค้นและยึด รวมไปถึงการบังคับเอาส่วนของร่างกายของผู้ต้องหา เช่น เลือด เส้นผม หรือ ขน ด้วย โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน คือ The Fourth Amendment

2. อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกาย

ผู้ต้องหา เพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยการบังคับเจาะเลือด หรือบังคับเอาพยานหลักฐานประเภท Genetic Sample ในประเทศออสเตรเลีย ปัจจุบันกระทำได้โดยการสั่งให้แพทย์ทำการตรวจร่างกายผู้ต้องหา รวมถึงการตรวจเลือด ปัสสาวะ และการตรวจทางห้องปฏิบัติการอื่นๆด้วย จึงเป็นการเปิดช่องให้สามารถนำการพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ประเทศที่ไ้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ได้แก่ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี ต่างก็ได้บัญญัติถึงอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานประเภทสิ่งส่งตรวจทางชีวภาพจากร่างกายผู้ต้องหาไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน

ในประเทศฝรั่งเศส กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ (judicial police officer) มีอำนาจในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานประเภท non-intimate samples จากบุคคลใดๆ ซึ่งพยานหลักฐานนั้นจะสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในการสอบสวน หรือจากบุคคลซึ่งมีเหตุอันน่าเชื่อถือว่ามีความเป็นไปได้ที่บุคคลนั้นจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดนั้น เพื่อที่จะนำพยานหลักฐานเหล่านั้นไปทำการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์เปรียบเทียบกับพยานหลักฐานอื่นๆ ที่เก็บรวบรวมได้ในที่เกิดเหตุและจากการสอบสวน พยานหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ซึ่งสามารถรวบรวมได้ในกรณีดังกล่าวนี้ ได้แก่ พยานหลักฐานซึ่งจะสามารถระบุหรือยืนยันตัวบุคคลได้ โดยทั่วไปจะเป็นการเก็บตัวอย่างลายพิมพ์นิ้วมือ ลายพิมพ์ฝ่าเท้า หรือภาพถ่ายอื่นๆเท่าที่จำเป็น เพื่อนำมาประกอบกับพยานหลักฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเหล่านั้นไว้ในสำนวนคดีเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนต่อไป

อำนาจในการแสวงหาสิ่งส่งตรวจประเภท Intimate Samples นั้น มาตรา 706-56 เป็นบทกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถแสวงหาพยานหลักฐานประเภท Biological Sample หรือสิ่งส่งตรวจประเภท Intimate Sample จากผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดได้ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจเป็นผู้เก็บพยานหลักฐานนั้นเอง หรือควบคุมดูแลการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานนั้นโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด โดยก่อนที่จะทำการเก็บตัวอย่างส่งตรวจนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจสั่งให้มีการตรวจสอบกับฐานข้อมูลดีเอ็นเอแห่งชาติ ก่อนว่า ได้มีข้อมูลลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ของบุคคลนั้นๆเก็บไว้ในฐานข้อมูลแล้วหรือไม่

กรณีที่ไม่สามารถนำเอาสิ่งส่งตรวจจากบุคคลผู้ต้องสงสัยได้ กฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่นำเอาสิ่งส่งตรวจจากบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ต้องสงสัยทางพันธุกรรมที่สามารถนำลายพิมพ์ดีเอ็นเอ มาตรวจเปรียบเทียบกันแทนได้ และสำหรับกรณีการเก็บสิ่งส่งตรวจจากบุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป เจ้าหน้าที่สามารถบังคับเอาสิ่งส่งตรวจจากบุคคลนั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอม

นอกจากนี้ กฎหมายในประเทศฝรั่งเศสยังได้กำหนดโทษทางอาญาสำหรับบุคคลที่ขัดขืน ไม่ยินยอมให้ทำการตรวจพิสูจน์ หรือเก็บรวบรวมตัวอย่างส่งตรวจดังกล่าว ทั้งระวางโทษจำคุกและโทษปรับอีกด้วย

ส่วนในประเทศเยอรมนี ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 81a มีข้อความดังนี้

(1) การตรวจร่างกายผู้ต้องหา เพื่อที่จะค้นหาข้อเท็จจริงโดยวิธีที่มีประโยชน์ที่สุด ให้ทำได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้ การเจาะเลือดมาตรวจและการจับต้องร่างกายซึ่งกระทำโดยแพทย์ ตามวิธีการประกอบโรคศิลปะ ในอันที่จะตรวจร่างกายนั้นให้กระทำได้ แม้ผู้ต้องหาจะไม่ยินยอมก็ตาม เมื่อการกระทำเช่นนั้นไม่เป็นที่น่ากลัวว่าจะเกิดผลร้ายแก่สุขภาพอนามัยของผู้ต้องหา

(2) ให้ศาล พนักงานอัยการ หรืออัยการผู้ช่วย มีอำนาจที่จะสั่งให้ยึดระยะเวลาการตรวจนั้นออกไป ถ้าเป็นที่เห็นว่าผลจากการตรวจนั้นจะทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้

คำว่า แพทย์ ในมาตรา 81a นี้ ศาลประเทศเยอรมันได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า ต้องเป็นแพทย์ที่ได้ขึ้นทะเบียนรับอนุญาตให้ทำการประกอบโรคศิลปะแล้วเท่านั้น แพทย์ฝึกหัดเจาะเลือด เช่นนี้ไม่ได้ และแพทย์ต้องลงมือเจาะเลือดด้วยตนเอง จะสั่งให้พนักงานตำรวจ พยาบาล หรือผู้ช่วยอื่นๆทำแทนไม่ได้

สำหรับประเทศไทย แม้ว่าปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายออกมารองรับ ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน แต่ก็ได้นำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญามากขึ้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ดี ขณะนี้ได้มีการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล ในการสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และมีอำนาจสั่งให้บังคับตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยพนักงานสอบสวน หรือศาลสั่งให้แพทย์ ดำเนินการบังคับตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่

ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น

จากการศึกษาและวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงพยานหลักฐาน) ดังกล่าว เปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของต่างประเทศ อาจสรุปได้ดังนี้

1. ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติม นั้น แม้บทบัญญัตินี้จะกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับให้ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องต้องทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ก็ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล รวมทั้งการกำหนดข้อสันนิษฐานของกฎหมายให้เป็นโทษแก่ผู้ที่ไม่ยินยอมหรือป้องกันขัดขวางการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ก็ไม่เป็นการขัดต่อสิทธิการคุ้มครองบุคคลให้ไม่ต้องให้การปรักปรำตนเองในคดีอาญา

แต่การกำหนดอำนาจให้กับพนักงานสอบสวนในการสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นอิสระโดยไม่ผ่านการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจจากองค์กรศาล อาจทำให้กระบวนการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวน เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชนได้

2. การที่ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดประเภทคดีอาญาซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ เห็นว่า สำหรับอำนาจของศาลในการสั่ง กำหนดให้สั่งตรวจได้ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งเหมาะสมแล้ว แต่สำหรับอำนาจของพนักงานสอบสวนซึ่งกำหนดไว้ให้มีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ยังไม่เหมาะสม เนื่องจากยังไม่ครอบคลุมคดีบางประเภทที่มีอัตราโทษต่ำกว่าที่กำหนด แต่การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะมีประโยชน์ต่อคดีเป็นอย่างมาก เช่น คดีเมาแล้วขับ เป็นต้น

3. สำหรับบทบัญญัติในเรื่องค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ รัฐเป็นฝ่ายรับภาระในด้านค่าใช้จ่ายนั่นเอง ซึ่งถือเป็นการให้โอกาสในการต่อสู้คดีแก่ผู้ต้องหาอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับหลักกฎหมายใน

ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งให้รัฐรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เช่นกัน

4.ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) มิได้กำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปฏิบัติในการเก็บรักษาตัวอย่างสิ่งส่งตรวจซึ่งเก็บรวบรวมจากผู้ต้องถูกตรวจไว้โดยเฉพาะ กรณีอาจเกิดปัญหาความไม่โปร่งใสในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานได้

5.ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังขาดหลักเกณฑ์การตรวจสอบความโปร่งใสของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ ปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานที่สามารถทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้มากกว่า 1 หน่วยงาน จึงควรมีบทบัญญัติที่เอื้ออำนวยให้หน่วยงานต่างๆ นั้น มีโอกาสตรวจสอบพิสูจน์พยานหลักฐานเข้าได้ เพื่อให้โอกาสคู่ความในการพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้

นอกจากปัญหาในเรื่องอำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวแล้ว ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ

ในประเทศไทย พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ศาลจะรับรู้ได้โดยทางความคิดเห็นของผู้ชำนาญการพิเศษ ดังนั้นการพิจารณาชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานดังกล่าวจึงอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การชั่งน้ำหนักพยานความเห็น โดยทั่วไปศาลไทยถือว่าพยานผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการพิเศษเป็นพยานที่เบิกความตามความเห็น หรือหลักวิชาการด้วยความรู้ของตน ย่อมมีความน่าเชื่อถือและเป็นกลาง มีน้ำหนักรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นได้ อย่างไรก็ดี ไม่ใช่ศาลจะต้องเชื่อและรับฟังตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเสมอไป เพราะความเห็นของผู้เชี่ยวชาญก็เป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่ง ศาลจะต้องใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงในคดีแล้วจึงวินิจฉัยชี้ขาดคดี

ปัญหาว่าระหว่างความเห็นของผู้เชี่ยวชาญกับพยานหลักฐานชนิดอื่นๆ เช่น ประจักษ์พยาน ใครจะมีน้ำหนักดีกว่ากันนั้น เป็นสิ่งที่ไม่มีความถูกต้องตายตัวเป็นเรื่องที่ศาลต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาถึงเหตุผลและน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง แต่ในบางกรณีความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ย่อมมีน้ำหนักมาก หากไม่มีการนำสืบพิสูจน์

หักล้างให้เห็นเป็นอย่างอื่น เช่น ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์เคมีในการตรวจพิสูจน์สารต่างๆ ศาลย่อมรับฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวเป็นข้อยุติได้¹

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้จากระบวนการพิสูจน์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถตรวจสอบความแม่นยำถูกต้องได้ตลอดเวลา เช่น เทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ซึ่งเป็นทฤษฎีการตรวจพิสูจน์ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในต่างประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย โดยปัจจุบันการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการพิสูจน์บุคคล มีความถูกต้องแม่นยำเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ และเป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญและมีน้ำหนักมาก จากผลการศึกษาวิจัยในเรื่องการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ในศาล พบว่า ในเรื่องการแข่งขันน้ำหนักผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ผู้พิพากษาจะให้น้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เนื่องจากผู้พิพากษาไม่พิจารณาว่าทฤษฎีหรือเทคนิคต่างๆ ได้ถูกตรวจสอบจากผู้อื่นโดยการพิมพ์เผยแพร่ทางวิชาการหรือไม่ ผู้พิพากษาอาจไม่มีความรู้เรื่องเทคนิคที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ และผู้พิพากษาพิจารณาความผิดพลาดในการตรวจพิสูจน์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปในทางน้อย อาจเนื่องจากไม่ทราบถึงวิธีการขั้นตอนในการตรวจพิสูจน์

สำหรับความเชื่อมั่นของผู้พิพากษาต่อผู้เชี่ยวชาญนั้น จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่า ผู้พิพากษามีความเชื่อมั่นต่อผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ค่อนข้างมาก เนื่องจากผู้พิพากษามีความเชื่อมั่นว่า ผู้เชี่ยวชาญผู้ทำการตรวจสอบลายพิมพ์ดีเอ็นเอ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและตรงกับงานที่เชี่ยวชาญ การที่ผู้เชี่ยวชาญมาให้การในชั้นศาลในคดีต่างๆ ในเรื่องเช่นเดียวกันนี้ แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่บุคคลอื่นให้การยอมรับในความรู้ซึ่งค่าให้การของผู้เชี่ยวชาญนั้นมีน้ำหนักในการรับฟังข้อเท็จจริงหรือผลจากงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ทำมาก่อนมาเปิดความ ทำให้การรับฟังและชั่งน้ำหนักผลการตรวจพิสูจน์มีมากขึ้น

ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ให้ความสำคัญและเคร่งครัดต่อการวางหลักเกณฑ์อันเป็นมาตรฐานในการพิจารณารับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้แน่ใจว่า พยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพจะถูกนำมาใช้

¹พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 271-273.

ประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี โดยไม่มีการบิดเบือนในข้อเท็จจริงที่อาจจะเป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหาได้ ดังจะเห็นได้จาก ระบบการดำเนินคดีอาญาที่เปิดโอกาสให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามได้ใช้กลไกของการถามค้านอย่างเต็มที่ เพื่อทำลายน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานผู้เชี่ยวชาญ และผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ หากปรากฏว่ากระบวนการตรวจพิสูจน์มีความบกพร่อง ไม่ได้รับการยอมรับในหมู่นักวิทยาศาสตร์ในแขนงที่เกี่ยวข้อง ศาลย่อมไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นแต่ต้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของต่างประเทศ และการวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน) ของไทย ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญามาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. บทบัญญัติมาตรา 131/1 ซึ่งจะแก้ไขเพิ่มเติมใหม่นั้น ควรมีการบัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องได้รับอนุญาตจากศาลในการสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แก่ตัวบุคคลต่าง ๆ ในคดีด้วย ทำนองเดียวกับการออกหมายจับ หมายค้น ทั้งนี้เพื่อให้ศาลได้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวน ให้กระทำการบังคับตรวจนั้นได้เมื่อมีเหตุอันควรเท่านั้น อันเป็นการให้ความรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกล่วงละเมิดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2. การกำหนดอัตราโทษของคดีอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยให้ทำได้ในคดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ควรแก้เป็น ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก

และควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ เฉพาะในกรณีที่มีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่ามีการกระทำ

ความผิดเกิดขึ้นและมีความจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย

3. ในการเก็บรักษาและนำส่งพยานวัตถุ หรือตัวอย่างที่ได้จากผู้ต้องถูกตรวจ พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ยังหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ ควรกำหนดให้นำหลัก เกี่ยวกับการเก็บรักษาพยานวัตถุมาใช้บังคับด้วย กล่าวคือ ในการบรรจุหีบห่อ ควรมีการตีตรา ทำ เครื่องหมายกำกับ และให้ผู้ต้องถูกตรวจตลอดจนพยานได้ลงชื่อกำกับไว้ด้วย ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการปกปิดข้อมูลว่าเป็นของผู้ใด เพื่อป้องกันอคติ การทุจริตในการตรวจพิสูจน์

4. ในเรื่องความโปร่งใสในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน นอกจากจะมีมาตรการ ในการเก็บรักษา และนำส่งตัวอย่างส่งตรวจอย่างรัดกุมดังที่กล่าวมาในข้อ 3 แล้ว ผู้เขียนเห็นว่าใน ขณะนี้ประเทศไทยมีหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทาง วิทยาศาสตร์ ดังนั้นจึงควรบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ไว้ว่า ให้ เก็บตัวอย่างไว้สำหรับการที่คู่ความร้องขอให้มีการตรวจพิสูจน์ซ้ำได้ เพื่อความโปร่งใสในการตรวจ พิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และหากผลการตรวจจากหน่วยงานต่างๆออกมาขัดแย้ง กัน ก็เป็นหน้าที่ของศาลในการพิจารณาซึ่งนำหน้าจากพยานหลักฐานอื่นๆ ทั้งปวงในคดีมา ประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดคดี

5. สำหรับข้อมูลที่ได้จากการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตาม คำสั่งของพนักงานสอบสวน ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรกำหนดหลักเกณฑ์ ให้ข้อมูลต่างๆที่ได้จาก การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นี้ ให้พนักงานสอบสวนเก็บรักษาและใช้ได้เฉพาะ ข้อมูลที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีเท่านั้น ไม่ให้มีการนำไปใช้เพื่อประโยชน์ ในทางอื่น ส่วนข้อมูลอื่นให้ทำลายเสียให้สิ้น

6. ประเทศไทยควรจัดให้มีระบบการจัดเก็บฐานข้อมูลดีเอ็นเอ แห่งชาติขึ้น เพื่อ เก็บรวบรวมลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ของผู้ต้องหาในคดีอาญาต่างๆ รวมทั้งลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ได้จาก การตรวจพยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุด้วย เพื่อนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการค้นหาลายพิมพ์ดี เอ็นเอ ที่ตรงกันในฐานข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์ให้ฐานข้อมูลดีเอ็นเอ นี้เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ในอนาคตที่จะช่วยให้ทราบตัวผู้กระทำความผิดได้ เช่นเดียวกับประเทศที่ให้ความสำคัญกับการ นำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาทั่วไป เช่น ฐานข้อมูล CODIS ซึ่งเป็นฐานข้อมูลดีเอ็นเอ แห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา, ฐานข้อมูลดีเอ็นเอ ที่

จัดทำโดยองค์กร FSS (The Forensic Science Service) ของประเทศอังกฤษ ซึ่งมีรายละเอียดของปัจเจกบุคคลรวมประมาณ 700,000 ตัวอย่าง ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้มีการเอาตัวอย่างและเก็บไว้โดยไม่คำนึงถึงความหนักเบาของความผิด หรือฐานข้อมูลฐานลายพิมพ์ดีเอ็นเอแห่งชาติของประเทศฝรั่งเศส (The National Computerised Genetic Information Database) เป็นต้น

7. นอกจากนี้ ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาของไทย ดังนี้

7.1 การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เนื่องจากไม่มีบทกฎหมายรองรับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ จึงไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไว้โดยตรง และก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ จึงควรมีบทบัญญัติของกฎหมายให้ต้องมีการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง โดยอาจเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226 ให้รวมถึงพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ซึ่งได้จากการตรวจพิสูจน์และวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ด้วย

7.2 ควรมีหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา ในประเด็นเกี่ยวกับการนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี โดยต้องปรากฏว่า พยานหลักฐานนั้นมีประโยชน์ในการพิสูจน์ความจริง และคุณค่าแห่งพยานหลักฐานมีมากกว่าอันตรายที่จะได้รับอันจะเป็นผลให้ผู้พิพากษาเกิดอคติที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้น หลักการพื้นฐานจึงอยู่ที่ว่าเทคนิคการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น ได้รับการพัฒนาเพียงพอที่จะเป็นผลให้ความเห็น (Opinion) ของพยานผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือ และเป็นพยานหลักฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญแห่งคดี

7.3 ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 243 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้รัดกุมยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ชำนาญการพิเศษที่จะให้ความเห็นในเรื่องการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญ โดยได้รับการรับรองจากหน่วยงานในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านความรู้และประสบการณ์ในการตรวจพิสูจน์ จึงควรจัดให้มีหน่วยงานหรือสถาบันด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีความเป็นกลาง เพื่อทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และตรวจสอบมาตรฐานของหน่วยงานหรือสถาบันซึ่งทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ได้อย่างแท้จริง และให้หน่วยงานหรือ

สถาบันตรวจสอบดังกล่าวมีอำนาจให้การรับรองผลการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ ว่ามีความน่าเชื่อถือยืนยันได้ในระดับใด กำหนดหลักเกณฑ์และเทคนิควิธีการตรวจพิสูจน์ที่ได้มาตรฐานสากล และทำหน้าที่ตรวจสอบรับรองคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษเพื่อเบิกความให้ความเห็นประกอบผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ด้วย

7.4 ในการรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีอาญานั้น ควรมีหลักเกณฑ์ให้พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้ชำนาญการพิเศษในคดีอาญา อาจถูกคัดค้านได้ทำนองเดียวกันกับการคัดค้านผู้พิพากษา การคัดค้านนี้อาจเป็นกรณีที่ผู้ชำนาญการพิเศษมิใช่ผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ตรวจสอบ (คัดค้านคุณสมบัติ) หรือ ขาดความเป็นกลาง โดยมีความเกี่ยวข้องกับคู่ความในทางใดทางหนึ่ง สำหรับกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์เป็นบุคคลจากส่วนกลาง เช่น เป็นผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งขึ้น หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานของรัฐ

7.5 ควรมีกฎหมายวางหลักเกณฑ์ในเรื่อง น้ำหนักของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ในเบื้องต้นว่าอยู่ในระดับใด โดยกำหนดให้ต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบที่สอดคล้องกันกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการตัดสินว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาของไทยยังคงถือเป็นเรื่องใหม่ที่ศาลยังไม่เคยวางแนวทางอย่างชัดเจนมาก่อน นอกจากนี้ปัจจุบันพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เช่น การตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นการตรวจพิสูจน์บุคคลที่มีประสิทธิภาพสูงเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ หากศาลใช้ดุลพินิจในการรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานดังกล่าวแตกต่างกันไป ไม่มีแนวทางที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน อาจก่อให้เกิดความสับสนแก่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมไปถึงประชาชนโดยทั่วไปได้ ทั้งจะส่งผลให้เกิดความไม่แน่ใจในการใช้ดุลพินิจของศาลด้วย

7.6 ควรวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตรวจสอบดุลพินิจของศาลชั้นต้นสำหรับกรณีที่มีการวินิจฉัยปัญหาเพื่อรับฟังผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และศาลชั้นต้นไม่รับฟังหรือไม่เชื่อถือผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น โดยให้คู่ความหรือผู้มีส่วนได้เสียในคดี ร้องขอให้ตรวจสอบผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ทั้งในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกียรติขจร วัจนสวัสดิ์ และคณะ. สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- เข็มชัย ชูติวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2542.
- จรัญ ภักดีธนากุล. กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2548.
- จิตติ เจริญน้ำ. พยานในคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษร, 2538.
- ถวัลย์ อาสนะเสน. นิติเวชศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- ธานีศ เกศพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2547.
- ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์. หลักการซึ่งนำนักพยานหลักฐาน. บทบัญญัติ 61 (มกราคม 2548): 202-277.
- ประมูล สุวรรณศรี. พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์. บทบัญญัติ 25 (มกราคม 2511): 31-39.
- พงศกรณ์ ชูเวช. การพิสูจน์หลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2531.
- พรทิพย์ ไรจนสุนันท์. เปิดแฟ้มนิติวิทยาศาสตร์. อัปเดต 15 (ตุลาคม 2543): 108-110.
- พรทิพย์ ไรจนสุนันท์. บันทึก การอภิปรายทางวิชาการ DNA เครื่องจับเท็จและภาพเชิงซ้อน
เชื่อถือได้เพียงใด. วารสารนิติศาสตร์ 28, 3 (กันยายน 2541): 401-409.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเกรนโกรว จำกัด, 2542.
- ไพจิตร สวัสดิสาร. การพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ในศาลในคดีอาญา. ดุลพินิจ 3, 51(กันยายน – ธันวาคม 2547): 22-44.
- เมธี ศรีอนุสรณ์. เปิดคำพิพากษาคดีดวงเฉลิมและดาบยิ้ม. วารสารข่าวกฎหมายใหม่ 2, 26 (เมษายน 2547): 4-39.

- รุ่งระวี ไสขุมา. ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ กับการดำเนินคดีอาญา. บทบัญญัติ 52, 1 (มีนาคม 2539): 195-210.
- เริงธรรม ลัดพลี. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2545.
- ลัดดาวัลย์ สีกาแก้ว, DNA และลายมือชื่อ: พยานจากนิติวิทยาศาสตร์. วารสารข่าวกฎหมายใหม่ (มีนาคม 2547): 43-49.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. การใช้ประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญทางนิติเวชและทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานในศาลกับการใช้ผู้เชี่ยวชาญในทางที่ไม่ถูกต้อง. ดุลพินิจ 2, 54 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2541): 178-179.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. การประเมินผลจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์. บทบัญญัติ 39, 1 (2525): 807-824.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. แนวทางพัฒนางานนิติเวชในกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เด็อนตุลา, 2525.
- วิสาร พันธุณะ. วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา. ดุลพินิจ 25 (กันยายน-ตุลาคม 2521): 41-42.
- วิสุทธิ สุวรรณสุทธิ. บันทึก การอภิปรายทางวิชาการ DNA เครื่องจับเท็จและภาพเชิงซ้อน เชื้อถือได้เพียงใด. วารสารนิติศาสตร์ 28, 3 (กันยายน 2541): 410-417.
- โสภณ รัตนากร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2545.
- อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์และคณะ. นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสืบสวนสอบสวน: การสืบสวนสอบสวน การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การเก็บวัตถุพยาน การถ่ายภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ดาวฤกษ์ จำกัด, 2545.
- แอล ดู ปาร์ตและวิจิตร ลูติตานนท์. กฎหมายลักษณะพยานและจิตวิทยา. คำสอนชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2477.
- ไอสด โกสิน. คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยเชษม, 2501.

ภาษาต่างประเทศ

- A.A.S Zuckerman. The Principles of Criminal Evidence. Clarendon: Oxford, 1989.
- Alldrige Peter. Recognizing Novel Scientific Techniques: DNA as a test case. The Criminal Law Review (October, 1992): 693.
- Fedico, John N. Criminal Procedure for the Law Enforcement Officer. St. Paul, Minn: West Publishing, 1977.
- Gilbert B. Stuckey. Evidence for the Law enforcement officer (Third Edition). New York: McGraw-Hill Book Company, 1979.
- Graham C. Lilly. An Introduction to The Law Evidence (Third Edition). St.Paul, Minn: West Publishing Co.,1996.
- John N Ferdico. Criminal Procedure for the Law Enforcement Officer. New York: West 1979.
- McLeod Neil. Obtaining Samples for DNA Analysis. Australia Law Journal 65 (June 1991).
- McLeod Neil, Simon Eastea, Ken Reed. DNA Profiling. Australia: Harwood Academic Publishers, 1991.
- Petosinelli G. Joseph. The Admissibility of DNA Typing A new methodology. The Georgetown Law Journal 79 (December, 1991).
- Roderick Munday. Evidence (Third Edition). Great Britain: Oxford University, 2005.
- Stephen Odegers SC. Uniform Evidence Law (Fifth Edition). New South Wales: Ligare Pty Ltd, 2002.
- Walke Clive. DNA Profiling and Police Power. Criminal Law Review, 1990.

แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

<http://www.forensic.police.go.th/page05.html>

<http://www.barascientific.com/bscnews/forum/Forensic>

<http://www.forensic.police.go.th/tech7.html>

<http://www.bangkokbiznews.com/scitech/2003/0515/index.php?news=p18.html>

<http://www.bangkokbiznews.com/scitech/2003/0515/index.php?news=p18.html>

<http://www.forensic.police.go.th/page05.html>

<http://www.science.police.go.th/tech1.html>

<http://thailand.ahrchk.net/mainfile.php/2005st/76/>

<http://wings.buffalo.edu/law.bclc.resource.htm>.

<http://www.aic.gov.au/conferences/outlook4/mouzos.pdf>

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวชนิดา เลิศสิทธิกุล เกิดเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 ที่จังหวัดตราด สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจาก โรงเรียนราชินี กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2543 สำเร็จเป็นเนติบัณฑิตไทย จากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 54 ปีการศึกษา 2544

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย